

TRANSCRIPT VAN DE FINANCIËLE AUDITCOMMISSIE VAN PROVINCIE UTRECHT
d.d. 5 juni 2024

Aanwezigen: Voorzitter: Mw. A. Oude Luttikhuis

Namens het College van GS: Mw. M. Sterk, Dhr. H. Bakker, Dhr. R. van Muilekom

Woordvoerders: Dhr. B. van den Dikkenberg (SGP), Mw. J. van Gilse (VVD), Dhr. K. van Vuuren (BBB), Mw. J. Batteau (PvdD), Dhr. C. Westerlaken (CDA), Mw. M. de Widt (D66), Mw. M. Hoek (50PLUS), Mw. W. de Boer-Leijnsma (PvdA), Dhr. H. Adriani (PvdA), Dhr. A. Schaddelee (ChristenUnie), Dhr. K. Cromwijk (BBB), Dhr. A. de Jong (Volt), Dhr. T Schippers (SP), Mw. J. Zagt-Lokhorst (BBB), Mw. D. Ghijssels-Kerkhoff (BBB), Dhr. R. Berends (BBB), Dhr. A. Draisma (CDA), Dhr. E. Peer (VVD), Dhr. R. Daniels (PVV), Dhr. G. van Dieren (Utrecht Nu!), Dhr. F. van Breukelen (FVD), Dhr. R. Biever (50PLUS), Dhr. E. Hart (GroenLinks), Dhr. E. Virginia (GroenLinks), Dhr. P. Overkleeft (D66), Mw. O. Butterman (PvdD), Dhr. J. Vogel (BBB), Dhr. J. Breur (SP)

Van ambtelijke zijde aanwezig: Dhr. F. Kools (Statenadviseur), Dhr. R. van Paridon (commissiesecretaris)

1. Opening

De voorzitter: Goedemorgen allemaal. Misschien kunt u allemaal plaats gaan nemen, want we willen starten met deze vergadering. Welkom iedereen in deze Statenzaal, online of via de livestream bij de hybride vergadering van de commissie RGW. Ik heropen de vergadering die we vorige week dinsdag 28 mei zijn begonnen met de inspraakavond. Die ging in de praktijk bijna volledig over het UPLG. We hebben tot 3.00 uur vanmiddag de tijd. Overvolle agenda met vijf Statenvoorstellen die naar de komende Statenvergadering van deze maand gaan en een opgewaardeerde Statenbrief. Ik zal dus een beetje streng zijn vandaag en geen technische vragen toestaan. Dus let u daar zelf ook een beetje op. We werken vanwege deze vrije volle agenda met spreektijden en die zijn voor vandaag iedere fractie 15 minuten, gedeputeerden 65 minuten, interrupties maken deel uit van de spreektijd, adviseer uw vraag kort en bondig te stellen, want dat scheelt u aan spreektijd. En gedeputeerde Van Essen is vandaag niet aanwezig, neemt niet deel aan de vergadering, maar de agendapunten worden vervangen door de collega's. We hebben geen afmeldingen vanuit de commissie ontvangen. De heer Schipper van de SP laten weten aan het begin van de vergadering digitaal mee te doen. Bent u daar mijnheer Schipper? Ik geloof het wel. Ja, ik zie u. Voor dat we beginnen, wil ik eerst even het woord geven aan mevrouw Ieke Benschop, misschien kunt u even naar voren komen. Zij wil namens de Natuur- en Milieufederaties het handboek 2.0, Bouw voor de toekomst aanbieden. Ga uw gang.

Mevrouw Benschop: Ja, hartelijk dank voor de tijd die ik hier krijg. Heel korte tijd. Dus ik lees het voor, want dan ben ik het meest efficiënt. Twee jaar geleden ondertekende u het convenant Toekomstbestendig Bouwen en het convenant kwam tot stand op initiatief van onder andere de provincie. Bouwpartijen vroegen om een level playing field op het gebied van duurzaam bouwen. Zij zeiden wij willen best hoogspringen, als u, de overheid, de lat hoog legt. In het convenant staan afspraken over verschillende thema's. Energie, circulair, biobased, natuur inclusief, klimaatadaptief, mobiliteit, water en gezondheid. En Hugo de Jonge roemde het Utrechts keurmerk in de Tweede Kamer. Met veel plezier bieden wij u het handboek Bouw voor de toekomst aan. De eerste versie van het handboek publiceerden we twee jaar geleden. Het refereert aan het convenant en het staat boordevol goede voorbeelden van duurzame nieuwbouw. Ook experts op het gebied van

verschillende duurzaamheidsthema's komen in het handboek aan het woord. We laten zien dat het ook kan en dat het zelf sneller en goedkoper kan. Met deze tweede versie van het handboek, een landelijke editie, roepen ook onze collega Natuur- en Milieufederaties in het land, gemeenten, provincies en bouwers op zich aan te sluiten bij het convenant. Want hoe meer partijen het convenant tekenen, hoe dichter we in de buurt komen van het halen van onze duurzaamheidsdoelstellingen en een leefbare en aantrekkelijke gebouwde omgeving. Idealiter landen de criteria in het besluit bouwwerken leefomgeving en het besluit kwaliteit leefomgeving. Wat wij aan u vragen, is lees het handboek en ken de goede voorbeelden. En deel uw enthousiasme en kennis met uw partijgenoten bij gemeenten. En belangrijk, zorg ook dat de uitgangspunten worden toegepast bij bouwprojecten in de provincie, ook bij flexwoningen en op terreinen van vrijkomende agrarische bebouwing. Want alleen wanneer we grootschalig inzetten op toekomstbestendig en dus biobased bouwen en isoleren, blijft de bouwsector binnen het CO₂-budget voor de bouw, zoals afgesproken in het klimaatakkoord. Het mooie is dat ook de landbouw hiervan profiteert. Het verbouwen van gewassen voor de biobased producten in de bouw levert boeren een nieuw verdienmodel op. En ook problemen op het gebied van stikstof en netcongestie pakken we aan. Fabrieksmatige bouw zorgt voor minder uitstoot van stikstof op de bouwplaats en woningen met een zeer kleine energievraag zorgen voor minder druk op het elektriciteitsnet. Afgelopen vrijdag 31 mei lanceerden we de Utrechtse aanpak biobased isoleren. Ook in de bestaande bouw maken we de switch naar duurzame materialen. Met veel plezier bied ik dan bij deze aan u allemaal, maar via uw voorzitter Ans Oude Luttikhuis het handboek aan. Alstublieft.

De voorzitter: Dank u wel voor de presentatie. Dank je wel.

Mevrouw Benschop: Dank je wel. Succes met uw lange vergadering vandaag.

De voorzitter: Ja, dank u wel mevrouw Benschop, dank u. Dan gaan we verder met de vergadering en zijn we aangekomen bij agendapunt twee, vaststellen van de agenda.

2. Vaststellen agenda

De voorzitter: Zijn hier nog vragen over? Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, dank u wel voorzitter. Wat BBB betreft, is het op dit moment niet zinvol om met elkaar het voorliggende stuk behorende bij agendapunt 11, de kaderstellende notitie UPLG met elkaar te bespreken. Vorige week dinsdag hebben wij gezien wat het draagvlak vanuit de sector is voor dit stuk. De brief die wij gisteren ontvingen van het stikstofcollectief heeft dat nogmaals benadrukt. Bovendien is er op dit moment nog heel veel onduidelijkheid wat er met de doelen van het NPLG gebeurt? Hoe de nieuwe minister van LVV daar vorm en inhoud aan geeft. Wat wel duidelijk is, is dat er heel veel gaat veranderen. En dat we dus datgeen wat we vandaag bespreken, over een paar weken weer achterhaald is. Dus ons voorstel is om dit agendapunt nu van de agenda af te voeren, zodat GS de ruimte krijgt om met een nieuw voorstel te komen dat kan rekenen op steun vanuit de agrarische sector en waarin de nieuwe uitgangspunten van het hoofdlijnenakkoord zijn verwerkt. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Zijn er mensen die ook dit agendapunt van de agenda af willen hebben? Even pijlen, wie nog meer? Drie. Drie is net even wat te weinig, dus dan moeten we het agendapunt handhaven en gaan verder. Zijn er nog meer mensen die op- of aanmerkingen op de agenda hebben? Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. We hebben het jaarverslag tot ons genomen en krijgen echt de behoefte om daar in het vervolg wat meer ruimte voor in te delen en daar wat uitgebreid met elkaar over te kunnen debatteren. Klopt het, mevrouw de voorzitter, dat het inderdaad de intentie is, onder andere via de commissie Janssen, om volgend jaar heel lang de tijd kunnen hebben om met elkaar een goed debat te kunnen voeren over het jaarverslag?

De voorzitter: Mijnheer De Jong, de commissie Janssen komt in de komende Statenvergadering met zijn voorstellen en daar staat inderdaad in dat we volgend jaar een dag reserveren voor de jaarrekening en voor de kadernota, zodat we een dag met elkaar daar over kunnen spreken en discussiëren en verder ermee kunnen. Dus dat komt op een dag, de overvolle agenda van de laatste weken, dat is inderdaad niet te doen. Wij snappen de zorgen, maar we moeten even verder en we kunnen even op dit moment niet anders, maar volgend jaar zal het echt beter worden. Mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Ja, dank voorzitter. Voorzitter, de beantwoording van onze technische vragen was wat vertraagd en die hebben wij pas gisteren gekregen, maar ze staan tot op heden niet in SIS. Dat is op zich niet zo handig, denk ik, dus misschien dat daar nog iets aan gedaan kan worden.

De voorzitter: Ik kijk even naar de griffie. Kunnen de antwoorden van de vragen?

De heer Overkleeft: Van de VVD ook een paar, begrijp ik net, ook dus.

De voorzitter: Het wordt gecontroleerd en zo snel mogelijk in orde gemaakt. Dank u wel. Zijn er nog meer vragen over de agenda? Dan stel ik hierbij de agenda vast en dan gaan we verder naar het volgende agendapunt.

3. Mededelingen

De voorzitter: Mevrouw Sterk, u heeft een mededeling, begrijp ik.

Mevrouw Sterk: Donderdag 30 mei zijn de aktes getekend voor de kavelruil in Utrecht-West fase één, althans die zijn gepasseerd bij de notaris, moet ik zeggen. En daarmee is in totaal 61 hectare grond ingebracht en toebedeeld aan 5 deelnemers. Hierdoor komt er 13 hectare nieuwe natuur bij en zijn er tientallen hectares nieuwe natuurgrond bij een eindbeheerder in eigendom gekomen. Tevens is er een agrariër met zijn bedrijf uit het natuurnetwerk Nederland verplaatst naar een locatie die de provincie had ingebracht in de kavelruil en op dit moment wordt fase twee van de kavelruil opgestart, om ook nu weer een goede stap te kunnen zetten voor de natuur. En ik kan me voorstellen dat dit allemaal wat snel gaat voor u, maar ik zal zorgen dat er nog een memo komt waarin dit ook nog eventjes zwart op wit komt te staan. Maar ik dacht ik wil u dit niet ontzeggen.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan kunnen we door naar het volgende agendapunt.

4. Ingekomen stukken RGW

De voorzitter: De ingekomen stukken RGW. Over een ingekomen stuk zijn technische vragen gesteld, die zijn beantwoord en daarmee kunnen we door naar het volgende agendapunten.

5. Ingekomen stukken RWG vanuit GS

De voorzitter: Dan hebben we ingekomen stukken RGW vanuit de gedeputeerden. Twee memo's van GS zijn opgewaardeerd, te weten de stukken rond Oude Tempel en het memo over rivierkreeften. Beide staan als apart agendapunt voor de uitloopvergadering. Over de reactie op de brief van Rhenen zijn technische vragen gesteld en beantwoord. Daarmee kunnen we door naar het volgende agendapunt.

6. Verslag commissie RGW

De voorzitter: Verslag commissie RGW. We hebben geen opmerkingen ontvangen bij het verslag. Ik ga er dan ook vanuit dat er verder geen vragen zijn. Niemand nog? Dan stel ik hierbij het verslag van de vorige vergadering vast.

7. Termijnagenda

De voorzitter: Agendapunt zeven, termijnagenda. Tevoren hebben wij geen vragen ontvangen. Wel hebben we in de voorzittersmail het volgende aangegeven, binnenkort zullen de Staten besluiten over de strategische lange-termijnagenda van PS. Afgekort SPS. Een van de uitwerkingen van de sterke Staten. Gewoon doen. Na inventarisatie in de commissie zijn de aangedragen onderwerpen door presidium beoordeeld. Volgend op besluitvorming door PS zullen de onderwerpen van de SPS verder worden opgepakt en terugkomen in beeldvormende sessies na het zomerreces. Omdat de eerste sessie al voorzien zijn in september, worden voor enkele onderwerpen die via de SPS aan u worden voorgelegd onder voorbehoud van besluitvorming door PS al bijeenkomsten gepland. Voor RGW, na de zomer het LWM, gaat het om een bijeenkomstsessie of werkbezoek op 25 september over de toekomst van de landbouw, een onderwerp dat uit de inventarisatie in deze commissie duidelijk naar voren kwam. Vandaar de vraag aan u, naast alles wat in de werksessies rond de visie landbouw en voedsel al aan bod is geweest, wat wilt u op 25 september aanstaande aan de orde laten komen? Hoe wilt u dat moment nader gaan invullen? Zijn daar suggesties voor op dit moment? Of wilt u ze liever? Mijnheer Van Vuuren, ga uw gang.

De heer Van Vuuren: Dank u wel, voorzitter. Eén van de richtingen die het nieuwe kabinet volgens mij inslaat, is dat innovatie een veel nadrukkelijker rol en plek krijgt in de UPLG, in de stikstofplannen. Dus het lijkt me een heel goed idee om daar ook dan tijdens die sessie dat die innovatie ook centraal te zetten. Wellicht kunnen we daarvoor ook kijken naar wat ze allemaal in de regio Foodvalley aan het doen zijn. Daar doen ze natuurlijk heel veel op dat vlak, dus wellicht dat dat een mooie invulling is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er nog meer suggesties? Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Dank u wel. Ik zou ook wel fijn vinden om te spreken over de toekomst van de landbouw. Wat is daarbij nodig van de provincie?

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Dank u wel, voorzitter. Eigenlijk een vraag vooraf. Ons was niet helemaal duidelijk wat deze sessie, hoe die zich verhaalt tot onze uitwerking van landbouw- en voedselvisie. Dus hoe verhouden zich die tot elkaar? Is dat voedend aan, die visie, staat dat los van elkaar? Dus dat zou ik eigenlijk ook eerst willen weten. Maar we hebben ook inderdaad ook wat suggesties. Drie punten eigenlijk. Eigenlijk gaat het over

representatie en participatie. We hebben gezien bij de inspraakavond vorige week dat het een zeer onevenredig inspraak is van bepaalde bedrijven uit de sector en we zouden toch willen voorkomen dat dat steeds herhaald wordt. Dus we willen eigenlijk ook zorgen dat er andere perspectieven worden ingebracht van burgers en ook koplopers natuur-en dierenrechtenorganisatie. Dus dat daar een evenredige gelegenheid is om een bijdrage te leveren en in de gebiedsprocessen. Dus ik zou dat als punt één. En daarnaast zouden we ook graag willen dat goede voorbeelden in de schijnwerpers worden gezet. Dus hoe laten we ons inspireren door de toekomstboeren, boeren die al grote stappen hebben gezet richting de noodzakelijke transitie. Niet alleen voor inspiratie, maar ook omdat deze agrarische ondernemers, om die echt zichtbaar te laten zijn en zich, dat ze zich ook gesterkt voelen in de keuzes die ze maken. Dus we hadden als idee om daar ook een werksessie, dan wel inspiratiesessie aan te wijden, zodat we ons kunnen laten inspireren, maar ook kunnen laten zien dat deze boeren op de goede weg zijn. En tot slot zou ik een voorstel willen doen om toch weer wat inhoudelijker te gaan kijken naar het dierenwelzijn aspect. Mooi dat het er steeds in staat, in ons concept UPLG. We hebben alleen nog geen inhoudelijke criteria en ik denk dat het goed is voor Statenleden om zich te laten voeden door experts en deskundigen op dat vlak. Wat weten we op dit gebied? Wat is er al, nou daar ook eigenlijk een concrete werksessie aan te wijden. Dus dat zou ons voorstel zijn.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mevrouw Van Elteren.

Mevrouw Van Elteren: Ja, dank u wel. Allereerst goed om te horen dat de term inspiratiesessie inmiddels een beetje ingeburgerd raakt in deze commissie, dat is hartstikke fijn. Ik denk dat onze inbreng eigenlijk grotendeels overeenkomt met die van Partij van de Arbeid en Partij voor de Dieren. Wij hadden eigenlijk ook wel interesse in een sowieso een goede voorbeeldsessie. Dus wie zijn dan die groene boeren die inderdaad met één of twee benen al in de transitie staan en misschien een paneldiscussie met deze mensen. Hoe gaat het, wat is er vanuit de provincie nodig om jullie verder te kunnen helpen? Eiwittransitie blijft een interessant onderwerp om ook aandacht aan te besteden. Wat betekent dat voor onze provincie? Waar liggen de kansen? En even kijken, goed, werkbezoeken hebben natuurlijk de afgelopen tijd al best wel veel gehad, dus misschien dat wij ons dan echt wel willen uitspreken voor meer een inhoudelijke sessie op het Provinciehuis met betrokken partijen. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Ja, dank voorzitter. Wij zouden graag eens wat verder doorpraten over de term voedselzekerheid, want daar wordt toch al mee geschermd de afgelopen tijd door allerlei partijen in allerlei contexten. Maar wat bedoelen we daar nou eigenlijk mee? En als we weten wat we ermee bedoelen, wat zou daarvan de rol kunnen zijn voor onze landbouwsector? Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Zijn er nog meer? Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Ja, dank u wel, voorzitter. Allereerst fijn dat dit kan worden georganiseerd, et cetera. We zijn wel een beetje bang dat we weer veel in herhaling gaat treden. We hebben echt ook al wel veel gedaan, dus we zouden wel willen voorkomen dat we hetzelfde blijven doen. En ook een beetje de balans in onze tijd in de gaten houden. Dit is uiteraard een ontzettend belangrijk dossier, maar daarnaast hebben we ook nog een paar andere hele belangrijke dossiers waar ik ook graag veel tijd aan zou willen besteden. Dus laten we dat ook goed in de gaten houden dat er voor alle dossiers en beleidsterreinen evenredig tijd besteden. Qua focus zouden wij het inderdaad, zoals al eerder is gezegd, ook interessant vinden om iets meer te kijken naar oké,

welke bedrijven boeken of versnellen in de transitie naar natuurinclusieve landbouw en wat kunnen we daarvan leren? Dat zou interessant zijn. Vervolgens zou daarnaast ook wel echt op prijs stellen als er meer ruimte komt voor de jonge boeren. Die komen nu ook inspreken zaken. Dat is vaak één of twee. Misschien kunnen we daar eens een hele sessie en wijden om in gesprek te gaan, een verdiepend gesprek met de jonge generatie om te kijken wat we daarvan kunnen leren. En tot slot de combinatie met onze bodem en water opgaven. Zeker als het gaat om vervuiling, bijvoorbeeld de PFAS-pesticide. Ja. Hoe kunnen we met de agrarische ondernemers samen denken hoe we de opgaves binnen bodem en water vorm kunnen geven. En tot slot, we missen echt de sectorpartijen. Dus als we weer allerlei bijeenkomsten gaan organiseren waar niet de sectorpartijen, de leveranciers, de slachthuizen, de kracht voor leveranciers, de supermarkten en de bank, et cetera, als die de grote afwezige blijven, dan vraag ik me af wat we aan het doen zijn? Dank u voorzitter.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Ja, we hebben een heleboel onderwerpen, maar volgens mij geen toekomst van de landbouw zonder juridische zekerheid. Dus ik zou toch ook het onderwerp van de pasmelders bij willen agenderen, misschien nu in relatie ook met krachtvoer en kunstmest gebruik.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Dank u voorzitter. Ieder lijstje wat je gaat maken met een opsomming van wie er uitgenodigd wordt, kan natuurlijk uitgebreid worden en ook ingekort worden. Ik zou graag nog toevoegen aan het lijstje van de ketenpartners, de grootgrondbezitter aan de overkant van de weg. Want als we echt iets willen veranderen, dan zal het via de lijn van het grondbezit moeten gaan. En we weten allemaal dat ASR de grootste landelijk of zeg maar agrarische grondbezitter is. Ik denk dat we die ook eens een keer uit moeten nodigen. Die zeggen zelf heel duurzaam te willen zijn. En ik merk maar weinig op dit dossier.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, ik zou een beetje in lijn met deze 60, de heer Jongeneel-Van den Berg uit willen nodigen om te duiden wat dat betekent als je van een productiegericht landbouwsysteem naar een waardegericht landbouwsysteem omgaat voor de voedselzekerheid inderdaad, voedselbereikbaarheid en wat dat betekent als we dat in de provincie doen, ook voor onze inzet van landbouwgronden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Daniëls.

De heer Daniëls: Ja. Ik zou graag wat bespreken over de draagkracht en hoe zwaar we die wegen onder de verschillende stakeholders en hoe zwaar we die laten meewegen in de besluitvorming en gebiedsprocessen. En ten tweede, de korte ketens, ook hoe schaalbaar dat is, hoever je daarin kan gaan om dat een onderdeel van de oplossing te laten zijn.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Dank voor het woord. Ik sluit me in ieder geval aan bij de idee over de voedselzekerheid en over de pasmelders. En ik zou ook graag, omdat we het dus hebben over een inspiratiesessie het willen hebben, misschien ruimte geven aan boeren om te laten weten over initiatieven die zij zelf starten, zoals het

weidevogel collectief en ter inspiratie, maar ook om te kijken of wij als PS nog of als provincie nog belemmeringen opleggen die wij zouden kunnen wegnemen om dat soort initiatieven nog meer ruimte te geven.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Mevrouw Van Elteren.

Mevrouw Van Elteren: Ja, misschien bent u dat wel van plan, maar ik ben eigenlijk wel benieuwd naar hoe dit nou vervolgd wordt, want als ik nu dit rijtje beluister, dan denk ik er zijn genoeg onderwerpen benoemd om een lang weekend, misschien wel een week te vullen. Dus de vraag is een beetje hoe wordt er nu uiteindelijk uit al deze onderwerpen gekozen wat we daadwerkelijk gaan doen?

De voorzitter: Het is inderdaad heel erg veel. We laten het aan de griffie over, misschien kan er wat gebundeld worden, maar het is de taak van de griffie. Dus ik ga daar verder niet over. Maar het is inderdaad veel en het geeft aan dat er heel veel wensen zijn. Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Ja, een vervolg eigenlijk op deze vraag is en daar begon mijn vraag mee, van hoe verhoudt zich dit tot onze formulering van landbouw- en voedselvisie? Want dat is niet helemaal duidelijk wat het doel is hiervan. Ik bedoel, vandaar ook dat lange lijstje. Wat gaan we er uiteindelijk mee doen? Is het alleen maar inspirerend bedoeld voor de Statenleden? Dat is me niet helemaal helder. Daar kan misschien nog een antwoord op gegeven worden.

De voorzitter: Ik denk dat we inderdaad die informatie eens eerst moeten krijgen en dan met de commissie zelf moeten bepalen wat wij daarmee gaan doen. Dus ik denk dat het zinvol is dat we de informatie krijgen. Mevrouw Van Elteren.

Mevrouw Van Elteren: Nog een vraag dan, hoe zit dat precies in de tijd? Want we zijn inderdaad nu bezig met een landbouw- en voedselvisie, wanneer wordt die precies vastgesteld? Is dat voor of na deze sessie? Dan kijk ik ook de gedeputeerde even aan. Dus kan dat op elkaar wachten, hoe zit het precies? Want als we inderdaad zeggen we willen hier serieus mee aan de slag in zo een sessie, is misschien ook wel handig dat wat misschien nog niet in de landbouw- en voedselvisie is opgenomen, dat het alsnog kan worden meegenomen.

De voorzitter: Mevrouw Sterk, kunt u hier antwoord op geven?

Mevrouw Sterk: Nou. Volgens mij staat de vaststelling van de landbouwvisie door de Staten in september, dacht ik, gepland ongeveer. Maar daar zouden we natuurlijk naar kunnen kijken, of dat ... want wij hadden zelf ook al geconstateerd dat alles wat u wil natuurlijk nog weer invloed kan hebben op die landbouwvisie en dat het een beetje raar is om dat erna te doen, dat is een beetje mosterd na de maaltijd. Maar het zijn wel twee processen inderdaad die nu wel een beetje elkaar misschien in de weg zouden kunnen zitten. Dus ik denk dat het goed is om daar even nog naar te kijken.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Zijn er nog meer wensen? U kunt het altijd ook nog schriftelijk aangeven. Maar er wordt aan gewerkt en agenda's worden op elkaar afgestemd, begrijp ik nu. Dank u wel.

8. Rondvraag

De voorzitter: Dan gaan we door naar agendapunt 8, de rondvraag. Partij voor de Dieren heeft een rondvraag ingediend naar aanleiding van de sterfte van de bijen. De tekst staat in het SIS, het Stateninformatiesysteem en mevrouw Batteau, heeft u nog behoefte aan een korte toelichting?

Mevrouw Batteau: Nou, misschien een korte toelichting toch ook voor de mensen die meekijken en meeluisteren. Inderdaad, een mondelinge vraag naar aanleiding van de uitzonderlijke hoge bijensterfte in onze provincie. Niet alleen dit jaar, maar ook vorig jaar, waar we ook toen mondelinge vragen over gesteld hebben. Het is echt behoorlijk schrikbarend. Met name omdat de indicatie is, is dat de bijen zijn gestorven aan hun eigen vergiftigde honing. Er zijn 35 soorten gif pesticiden in de honing gevonden, waaronder 11 pesticiden die in Nederland verboden zijn. Ik begreep ook in mijn gesprek met de contactpersoon van dierfoundation deze ook met PFAS besmet zijn. Zeer zorgelijk en ja, wij hebben onze vragen gesteld die, denk ik, vrij evident zijn. Dus hoe kan het dat het zo hoog is in de provincie Utrecht, naar verhouding ook ten opzichte van andere provincies? En hoe gaan we nou die bronnen achterhalen, want dat is toch echt heel cruciaal in dit geval. En wat kunnen we dan voor maatregelen en sancties nemen als we die bronnen kunnen achterhalen? En ook gewoon de risico's voor de gezondheid, Volksgezondheid, is deze honing in productie, wat zijn de gevaren voor de mens als ze dit eten? En daarnaast ook gewoon de rol van de provincie, is er contact geweest met deze imker-organisaties, met onderzoeksgroepen? Stimuleert de provincie dit, ondersteunt het, is er zicht op wat er aan data is op dit vlak en wat voor onderzoek zou er nog nu nodig zijn? Ja en wat gaan we doen? Dat is eigenlijk de cruciale vraag. We moeten echt nu gaan handen, straks zijn er geen bestuivers meer. Dus dat was de aanleiding van onze vraag.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mag ik mevrouw Sterk het woord geven?

Mevrouw Sterk: Zeker, voorzitter. Laten we in ieder geval beginnen met vast te stellen dat het een complexe materie is, waar u het over heeft. En dat eerlijk gezegd de expertise ook niet onmiddellijk hier in de provinciehuizen aanwezig is. En vanuit de provincie hebben wij de verantwoordelijkheid voor biodiversiteit, maar die gaat eigenlijk vooral over de wilde bijen en niet waar het hier eigenlijk over gaat, over de honingbijen die gehouden worden door de imkers. Niettemin ga ik proberen om een poging te doen uw vraag te beantwoorden en zeg ik u toe dat ik de rest schriftelijk zal doen. Want u vraagt vrij specifieke informatie die nogmaals niet onmiddellijk hier in dit huis aanwezig is. Ten eerste spreekt u over die hoge wintersterfte, met name, onder de onder de honingbijen. En daarvan constateren we in ieder geval op dit moment, met ook de onderzoeksinstanties dat de oorzaken nog heel diffuus zijn waar het nu precies aan ligt. En dat ontzettend veel ook nog onduidelijk is. En wij staan daarover wel in contact, maar dat onderzoek loopt en dat vordert wel, maar het levert nog niet zulke duidelijke zaken op dat wij daar al een soort eenduidig antwoord op kunnen geven. En ook niet op de vraag waarom dat in Utrecht dan blijkbaar anders ligt dan in andere provincies. Daar hebben we ook nog geen informatie over. Dat bijensterfte een probleem is, dat is natuurlijk landelijk en zelfs mondiaal, denk ik, ook bekend en het is ook inderdaad echt een probleem, omdat dat weet u natuurlijk allemaal wel, dat die gewassen zijn natuurlijk afhankelijk van die bestuiving van die honingbij en dat is natuurlijk voor de fruit- en de groentesector ook gewoon een bedreiging. Wij proberen natuurlijk wel via onze subsidiemaatregelen, bijvoorbeeld ecologisch bermbeheer, we hebben natuurlijk een subsidieregeling voor stad- en biodiversiteit, ik ben even de precieze titel daarvan kwijt, echt ook wel die biodiversiteit te verbeteren. Maar dat is natuurlijk ... blijkt in ieder geval onvoldoende te zijn om deze bijensterfte tegen te gaan. Maakt ook opmerkingen natuurlijk over de rol die gewasbeschermingsmiddelen daarin spelen. Het

toelaten van die gewasbeschermingsmiddelen ligt natuurlijk bij het CTGB en bij het Rijk en het toezicht erop en de toepassing daarvan ligt bij de NVWA. Dat ligt natuurlijk niet bij ons. Tegelijkertijd, ook mijn collega heeft natuurlijk met u ook al vaker gehad over die gewasbestrijdingsmiddelen en we zijn dus nu ook zelf onderzoek aan het doen wat we meer kunnen bijdragen aan die verschillende schadelijke effecten van de gewasbeschermingsmiddelen. En zodra we daar natuurlijk meer over weten, zullen we dat u ook laten weten als Staten en wij werken daar ook in samen met de Bijenstichting en met stichting EES. Dat is wat ik u op dit moment kan zeggen, maar ik zeg u toe dat ik in ieder geval nog even een verdiepingsslag ga proberen te maken om nog wat meer informatie te geven op basis van de schriftelijke vragen die u heeft ingediend.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Ja, dank u wel en dank u wel voor de toezegging om meer informatie aan te leveren. Eigenlijk is dan voor mij de vraag, wat nog openstaat, is er een soort van laten we zeggen meer inzetten ... wordt er meer ingezet op dat onderzoek, dus vanuit de ambtenarij, dat er dan eigenlijk die urgentie ook wel wordt ervaren om in contact te treden met deze onderzoeksgroepen?

Mevrouw Sterk: Ja, we staan in contact, wat ik u net noemde ook met die stichtingen die ik net benoemde. Tegelijkertijd zijn er natuurlijk heel veel dingen waar we verantwoordelijk voor zijn. Ik zei net al, het ligt eigenlijk niet direct als onze taak. Daarmee wil ik niks zeggen over de ernst en urgentie hoor. En nogmaals, daar werken we ook wel aan. Maar onze verantwoordelijkheid ligt niet zozeer bij die honingbij, als wel bij de wilde bij. Maar goed, ook die heeft daar last van. Dus dat nemen we echt wel mee en ik zal u nogmaals, zodra wij meer informatie hebben, het laten weten en ik kom ook schriftelijk nog terug.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Voldoende beantwoord, mevrouw Batteau? Ja. Dan sluiten we dit agendapunt ook af.

9. Statenvoorstel jaarstukken 2023

De voorzitter: Dan gaan we door naar agendapunt negen, de jaarstukken 2023, die bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening en vormen het sluitstuk van de Planning en Controle, de P&C-cyclus van de provincie. Met het overleggen van de jaarstukken aan Provinciale Staten legt gedeputeerde Staten verantwoording af over het gevoerde bestuur. De jaarstukken en kadernota staan in deze commissieronde geagendeerd. Zoals altijd wordt daarbij een verdeling gemaakt per commissie. RGW, deze commissie, die behandelt uit hoofdstuk tweede de programma's één tot en met drie. We hebben eerder een tafelsessie gehad en nog aanvullend de technische vragen mogen stellen. Daarom stellen we nu geen technische vragen meer, maar voeren we het politieke gesprek. Ik geef nu de fracties de gelegenheid om vragen te stellen en dat doe ik op volgorde van grootte. Dus ik wil bij de BBB beginnen. Wie mag ik het woord geven? Mevrouw Ghijsels, ga uw gang.

Mevrouw Ghijsels: Ja. Ik kan heel kort zijn. We hebben geen inbreng voor dit onderwerp.

De voorzitter: Dank u wel. GroenLinks? Mevrouw Van Elteren.

Mevrouw Van Elteren: Dank u wel. Die hadden we nog niet zien aankomen. Dus ik pak nog heel even mijn spullen erbij. Daar. Het is even multitasking, maar het levert wel op dat we een woordvoerder hebben op deze onderwerpen. Dus dat scheelt uiteindelijk weer in tijd, hoop ik. Even kijken, was jaarstukken en kadernota

gecombineerd? Ik kijk even ook naar de voorzitter. Het was jaarstuk en kadernota aan een stuk gecombineerd? Ik word nog wakker.

De voorzitter: Sorry. Ik heb even niet opgelet, want ik zit een pen te zoeken.

Mevrouw Van Elteren: Jaarstukken. Prima. Zijn we al klaar voor. Allereerst, we hebben technische vragen gesteld over Oude Tempel, de politieke vervolgvragen willen we dan graag stellen bij het opwaardeerverzoek volgende keer. Die zullen we dan hier eventjes laten. Als het gaat om de jaarstukken, we zijn sowieso enthousiast over de voortvarende aanpak richting een toekomstbestendige landbouw- en ook voedselbeleid. Met ruim baan voor betrokkenen en gebiedsprocessen gezond en duurzaam voedsel van dichtbij en een dierwaardige veehouderij. En we hebben daar dus inderdaad ook op dit moment geen vragen over. Ik vind het wel belangrijk dat we snel maatregelen nemen hierin. Ook wat betreft natuur en biodiversiteit, eerst wat complimenten voor wat er nu gedaan is, want we worden natuurlijk als GroenLinks best blij als we net inderdaad bijvoorbeeld de mededeling van mevrouw Sterk hoorden over natuurrealisatie, maar ook als we lezen over de natuurwerk, herstelwerkzaamheden bij de Grebbelinie, ecologisch bermbeheer en het verbinden van natuurgebieden door middel van fauna passages. Aan de andere kant werd er op de internationale dag van de biodiversiteit bekend dat Nederland kampioen biodiversiteitsverlies is. Niet alleen in Europa, maar daadwerkelijk ook wereldwijd. Het lukt ons maar niet om de NNN-doelstellingen te halen, terwijl 2027 als deadline dichterbij komt. En dus ook aan andere fracties de vraag of er partijen misschien mee willen denken en hierin samen op willen trekken. Misschien aan de hand van wat we gezien hebben tijdens de inspiratiesessie natuurrealisatie om dan toch echt samen te kijken hoe we de schouders eronder kunnen zetten om de inrichting van NNN en het realiseren van nieuwe natuur alsnog van de grond te krijgen. Misschien maken we een eindsprint richting 2027 met de gebiedsprocessen. Maar als dat niet het geval is, dan vinden wij dat er in ieder geval een solide plan-B klaar moet liggen. Aan de gedeputeerde de vraag of we niet een meer aanjagende rol kunnen vragen of kunnen pakken in die kop van Utrecht groep eigenlijk, want we hebben het akkoord van Utrecht. Er staan heel veel partijen onder en zo'n akkoord tekenen is mooi, maar zouden deze verschillende partijen niet een actievere rol kunnen spelen in het bedenken hoe we natuurrealisatie in de Groene Contour alsnog van de grond gaan krijgen. En je zou bijna denken aan een akkoord 2.0, waarbij we niet alleen aangeven dat we dit willen, maar ook uitwerken hoe we dit echt gaan doen en wat ieders rol daarin kan zijn en natuurlijk ook wat daarvoor nodig is. Dat was het mij eventjes wat betreft de jaarstukken.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Daniëls, u wilt.

De heer Daniëls: Ja, u stelt dat het heel slecht gaat met natuur in Nederland, maar hoe verklaart u dan dat het Compendium voor de Leefomgeving dan stelt dat het verlies in Nederland gemiddeld tot stilstand is gebracht? Hoe kan het dan dat u weer totaal andere cijfers heeft?

De voorzitter: Mevrouw Van Elteren.

Mevrouw Van Elteren: Ja. Ten eerste was het al zeer slecht gesteld met de biodiversiteit stilstand. Nou ja, misschien dat iemand anders dat kan schetsen als goed, maar stilstand is nog steeds achteruitgang. We zien nu eigenlijk zelfs en dat is de afgelopen ... inderdaad de internationale dag van de biodiversiteit, is er een dashboard gepubliceerd als het gaat om hoe gaat het nou eigenlijk met de biodiversiteit in Nederland en voor Nederland staan alle seinen eigenlijk op rood, dus dat betekent gewoon dat het niet goed gaat. Het gaat zelfs

zo slecht dat mensen nu concluderen dat zelfs de algemene soorten, dus niet alleen de bijzondere soorten, de icoonsoorten waar wij ook in de provincie Utrecht ons op richten, maar ook de algemene soorten gaan achteruit. En ja, er worden op individuele terreinen wordt er wel vooruitgang geboekt, maar over het algemeen is het nog steeds een dalende trend. En dat is onder andere de quote die ik aanhaalde over dat Nederland kampioen biodiversiteitsverlies is. Niet alleen in Europa, maar ook wereldwijd. Het is een quote van Louise Vet, de emeritus-hoogleraar ecologie. Die heeft dat inderdaad op wereldbiodiversiteitsdag gezegd, met de onderzoeken erbij.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan ga ik door naar de VVD. Mijnheer Daniëls.

De heer Daniëls: Ja. Goed. Het komt binnen van leefomgeving, gaan ze uit van de cijfers uit 2022 en eigenlijk blijkt eruit dat alle gebieden erop gelijk graag ... ongeveer gelijk zijn of vooruit zijn gegaan, behalve dan duingebieden en weidevogelgebied. Ik snap niet waar dan dat vandaan komt en wat is dan het referentiejaar waar dat dan ten opzichte van is?

De voorzitter: Mevrouw Van Elteren.

Mevrouw Van Elteren: Ja, dank u wel. Het is een recent onderzoek vanuit de ecologische autoriteiten. Ik kan dit inderdaad wel opsturen. Het feit is inderdaad dat wij gewoon, ondanks dat dus op sommige momenten punten gelijk is gebleven, andere punten is het echt hollend achteruitgegaan. Op landbouwgrond gaat de biodiversiteit ook nog steeds achteruit. Dus het is inderdaad, er moet gewoon veel meer gebeuren. Want we kunnen het nu gaan hebben over wat de precieze cijfers zijn, maar het feit is wel dat wij het gewoon inderdaad ontzettend slecht doen en dus inderdaad de kampioen biodiversiteitsverlies zijn. Dat betekent dat er werk aan de winkel is om dat te verbeteren.

De heer Daniëls: Nou, ik durf stellen dat de cijfers er toch echt wel toedoen en dat het een vlag vrij overdreven beeld geeft, naar mijn mening.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, juist dat dashboard gaf een beetje hoop, omdat de staat van instandhouding van habitat richtlijnsoorten toeneemt. De gunstige staten van, zeker over de afgelopen jaren vanaf 2001. U deed het aanbod bij de PVV om de data toe te sturen van uw bewering dat het achteruit holt. We zien de data graag verschijnen.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Wilt u hier nog iets op zeggen, mevrouw Van Elteren?

Mevrouw Van Elteren: Die stuur ik u toe, komt goed.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan ga ik door naar de VVD. Wie mag ik daar het woord geven? Mevrouw Van Gilse, ga uw gang.

Mevrouw Van Gilse: Dank voor het woord, voorzitter. Allereerst dank aan de ambtelijke organisatie en GS voor de stukken en ook dank voor de tafeltjes sessie wederom. Als kijkend naar de jaarstukken, dan staan weer alle bollen op rood als het gaat om natuurrealisatie. Heel fijn dat we twee weken geleden een inspiratiesessie hebben gehad hoe ze dat in andere provincies aanpakken. Vanuit mij daarom de vraag aan de gedeputeerde

of daar concrete punten uit te halen zijn. En ik denk dat we daar of een keer iets mee moeten gaan doen of de doelen moeten bijstellen, want nog jarenlang hoge doelen stellen en vervolgens jaar op jaar rood bolletje, lijkt mij niet de gewenste situatie. Daarnaast jammer dat niet het volledige bedrag voor de invasieve exoten kon worden weggezet door onvoldoende capaciteit. Hoe gaan we voor zorgen dat de aanpak op de invasieve exoten goed vormgegeven gaat worden de komende jaren? Heeft de gedeputeerde daar al concrete ideeën voor? Daarna zagen we op de agenda voor deze vergadering ook de brief over de rivierkreeft waar onze naam als provincie ook onder staat. Die vind ik zeer erg goed en die omschrijven wij als VVD. Maar laten we ook kijken hoe wij zelf met de Waterschappen daar stappen onder kunnen zetten. Het laten versloffen zou juist meer teruggang van de biodiversiteit en schade voor onze provincie kunnen opleveren. Over de kadernota ...

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, voorzitter, ik heb een interruptie voor de VVD. Ik hoorde VVD de vraag stellen aan de gedeputeerde of nodig is om de doelen ten aanzien van natuurrealisatie bij te stellen. Maar ik ben eigenlijk wel benieuwd hoe de VVD daar zelf naar kijkt.

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: De VVD vindt het in ieder geval niet wenselijk dat we doelen stellen waarvan we weten dat we ze niet gaan halen. Dus wij willen in ieder geval dat als we een doel stellen, dat ze dat ook kunnen halen. En daarom wil ik graag realistische natuurdoelen. En nu blijkt jaar op jaar dat het niet lukt. Dus denk ik inderdaad dat wellicht de doelen moeten gaan worden bijgesteld.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. U was verder ... Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Ja, ik ben wel benieuwd, dank u wel voorzitter voor het woord. Ik wil graag even een herinnering brengen aan mevrouw Van Gilse dat we een coalitieakkoord hebben waar doelen in staan. En dus daar ben ik wel benieuwd naar hoe u daar ineens vanaf wenst te wijken.

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Nee en daar staan wij ook volledig achter. Maar het is wel belangrijk, ook voor onze inwoners en alle partijen dat we ook realistische doelen blijven halen en dat ze daaraan werken om die te halen. En we gaan inzetten op intensivering. Maar op een gegeven moment, wellicht na 2027 moeten we dan kijken werken zulke hoge doelen wel als we ze nooit gaan halen?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Batteau. Ja, ik zie u.

Mevrouw Batteau: Dank u wel, voorzitter. Ja, het verbaast me een beetje. Alsof we ... als we ons doelen ... ik vraag het aan mijn collega van de VVD, mevrouw Gilse, op het moment dat we ons doelen gaan bijstellen en onze bolletjes op groen staan, daarmee hebben we natuurlijk het natuurprobleem niet opgelost. Dus is dat niet onszelf een beetje voor de gek houden in die zin, om dan maar te doen als ... we verlagen doelen en we steken onze kop in het zand en de bolletjes staan op groen en alles is in orde. Ik zou zeggen we moeten extra stappen gaan zetten en versnellen. En wel nu. Dus ik vind dat een vreemde manier van redeneren.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Ik snap de reactie, maar andersom wil ik hem hetzelfde teruggeven dat heel hoge doelen stellen en ze niet halen en daardoor ook altijd er niet komen, ook niet goed is. Wij gaan ook voor veel goede kwaliteit natuur en willen daar ook graag op inzetten. Maar het is ook lastig als je nooit je eigen planning haalt omdat je dingen belooft ook aan je inwoners die je niet kunt waarmaken, want inwoners denken nu dat we dat kunnen halen. En wellicht lukt dat niet.

De voorzitter: Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Ik schrik me hier toch echt heel erg van. Er is een partij in het college hier die aangeeft dat er wordt getwijfeld aan de doelen en dan wordt er een statement gemaakt, dan komt er een komma en is het maar. En ik wil deze maar beter begrijpen. Kan de VVD hier aangeven dat de doelen in het coalitieakkoord op het gebied van natuur overeind blijven staan gedurende de hele periode en dat ook de VVD alles op alles gaat zetten om die doelen te halen of is daar ook een maar?

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Ik kan de heer De Jong geruststellen dat we volledig achter het coalitieakkoord op dat punt staan en dat we daar ook zelf ook achter staan. Ook elke keer kijken hoe we die natuur kunnen realiseren. Maar wel op lange termijn vind ik dat we als provincie realistische doelen moeten hebben. Dus wellicht bijvoorbeeld ook na 2027, zoals ik zei, dat we kijken wat kunnen wij als provincie aan, ook qua capaciteit en wat is mogelijk en daar hele goeie natuur en ook kijkend naar de kwaliteit, maar wij staan zeker achter de doelen in het coalitieakkoord.

De voorzitter: Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Dat is goed om te horen. Tegelijk hoor ik we moeten op de lange termijn kijken naar realistische doelen. Betekent dat dan dat de VVD eigenlijk vindt dat de doelen in het huidige coalitieakkoord niet helemaal realistisch zijn?

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Ik hoop dat ze realistisch zijn, maar ik constateer al eigenlijk alle jaren dat ik hier in de Staat zit rode bolletjes en dat het elke keer niet lukt en dat we nu ook op een gegeven moment per jaar de doelen wat realistische hebben gemaakt, wat heel fijn is, maar het einddoel blijft staan en ik hoop van harte dat we het gaan halen, maar ik vind het wel belangrijk dat we met elkaar kijken naar wat haalbaar is. En dat is niet meer.

De voorzitter: Mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Voorzitter, volgens mij hebben we het UPLG in het leven geroepen om ervoor te zorgen dat we de doelen wel halen. Dus laten we daar dan gewoon mee aan de slag gaan.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Ja, de rode bolletjes overkomen ons niet. Dat zijn politieke keuzes die we kunnen maken en prioriteiten die we kunnen stellen. Dus laten we niet doen alsof het jaarverslag ons overkomt. Dat zijn keuzes die we gedurende het jaar maken met elkaar. Dus dat wil ik nog even meegeven.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Ik zag hier nog mijnheer Daniëls.

De heer Daniëls: Ja. Mijn vraag aan de coalitiepartijen, buiten de VVD dan, of het goed beleid is om onhoudbare doelen na te streven?

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, ik hoorde de oproep van mevrouw Van Gilse om realistische doelen te stellen. Vervolgens blijven de doelen wel staan. Wat betekent dan die oproep?

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Nee, wat ik ook zei, dat is ook voor lange termijn, zoals ik had aangeven.

De heer Van Dieren: Ja. Er wordt nou met scherp schoten op de VVD, die gewoon een voorzichtige opmerking maakte, mij inzien, ik hoor veel kritiek vanaf de overkant, maar volgens mij hebben we toch een behoorlijk groen en natuurgezind college hier zitten. En we hebben ook in het verleden gezien dat het toen niet aan het geld heeft gelegen. Dus ik ben dan wel benieuwd naar de probleemanalyse van de partijen die nu zoveel kritiek hebben op deze voorzichtige opmerking van de VVD. Waar heeft het dan wel aan gelegen, als het niet de wil van GS is, als het niet het geld is geweest in het verleden? Welke makkelijke keuzes zou er dan nu gemaakt kunnen worden om toch even snel die doelen te halen?

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse. Mevrouw Van Elteren.

Mevrouw Van Elteren: Ja, dan voel ik mij misschien toch geroepen om daarop te reageren, al ben ik niet een van de eerste partijen die hier in dit rondje gereageerd heeft. Volgens mij heb ik zojuist een oproep gedaan aan andere partijen om juist ook met ons mee te denken van hoe gaan we inderdaad zorgen dat we deze doelen halen? Schouders eronder en wat kunnen we daarmee doen? Denk alsjeblieft met ons mee, want er moet een solide plan B liggen, mocht het toch in een gebiedsprocessen niet lukken. Die oproep heb ik zojuist gedaan, dus ik zou zeggen laten we vooral met zijn allen erover na blijven denken, over wat daar inderdaad kan. Wij hebben daar zeker wel een paar ideeën voor. We hebben een inspiratiesessie natuurrealisatie is een paar weken terug geweest op internationale dag van de biodiversiteit zijn ook wat ideetjes langsgekomen. Mevrouw Van Gilse heeft daar zojuist ook al een vraag over gesteld en de gedeputeerde van wat zijn nou dingen die we daarin mee kunnen nemen? Dus ik zou vooral iedereen willen uitnodigen om hierover door te blijven denken, zodat we de schouders eronder kunnen zetten. En wat ons betreft in ieder geval die doelen wel kunnen halen.

De voorzitter: Mevrouw De Widt.

Mevrouw De Widt: Ja. Dank u wel, voorzitter. De jaarrekening is wat ons betreft eigenlijk vooral een soort momentopname, zou je kunnen zeggen, van we zijn op weg met iets en met sommige dingen zijn we er nog lang niet en met andere dingen gaat het best wel goed, sommige dingen kun je echt scherp zien en andere

dingen kun je nog helemaal niet scherp zien. Ik doe meteen maar even mijn woordvoering over de jaarrekening, want daar was ik toch al bijna. We danken het college voor de inspanning om deze jaarrekening voor ons neer te zetten en zo inzichtelijk mogelijk te maken. En daar vragen over te stellen.

De heer Van Vuuren: Voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, punt van orde, want dan wil ik ook dat de spreektijd gaat lopen als de inbreng gedaan wordt.

De heer Overkleef: We houden ons wel aan de spreektijd, maak je geen zorgen.

Mevrouw De Widt: Mijn spreektijd loopt toch? Ik vink het wel af, ik vink het wel af.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw De Widt, gaat u verder, gaat u verder.

Mevrouw De Widt: En verder wilde ik alleen nog maar zeggen dat we als D66 een partij zijn met idealen voor de korte en de lange termijn en dat we die niet opgeven, vandaag niet en morgen niet en overmorgen niet. En wat ons betreft staan er fantastische doelen in de plannen van deze coalitie en daar gaan we heel erg krachtig mee door, vandaag en morgen en overmorgen. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Dank u wel, voorzitter. Ik wil mevrouw Van Elteren ook bedanken voor de oproep om gezamenlijk in gesprek te gaan over hoe we de doelen wel kunnen realiseren. Alleen inderdaad, moeten we toch gaan concluderen, zoals de VVD zegt, dat jaar in, jaar uit de doelen niet gehaald worden en ik verwacht ook niet dat dit college daar eigenlijk te lage inspanning in heeft. Ik denk dat we een behoorlijk groen college hier hebben zitten. Maar dan is mijn vraag en misschien voornamelijk aan de Partij voor Dieren en Volt, wat is alles op alles zetten, hoeveel mag het kosten? Dat is, denk ik, ook wel een vraag die we ons moeten stellen, dus van wat willen we realiseren en hoeveel mag het uiteindelijk maatschappelijk, maar ook economisch gaan kosten?

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Van den Dikkenberg, u stak net nog even uw hand op, maar geen vraag meer?

De heer Van den Dikkenberg: Jawel voorzitter, want het werd geantwoord door de VVD, het gaat over de lange termijn en ik vroeg van, wat houdt die oproep precies in? En ik ben eigenlijk wel benieuwd van hoe dat concreet gemaakt wordt dan om die doelen te formuleren of wat houdt het nou precies concreet in, de vraag aan de gedeputeerde?

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Ja. Het ging erom dat ik vroeg aan de gedeputeerde wat ze meenam uit onder andere de inspiratiesessie en ook of andere ze nog kon zeggen hoe ze dat gingen herhalen en dat ik daarna zei dat het mij lijkt als provincie er of een keer wat mee moeten doen of gezamenlijk moeten zeggen het lukt niet. Maar uiteraard sta ik voor het er gezamenlijk iets mee moeten doen en ik hoop ook dat het antwoord van de gedeputeerde ons op een weg brengt dat we ook kunnen gaan halen, de doelen.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mevrouw Ghijsels.

Mevrouw Ghijsels: Heel kort in een aanvulling van de heer Van Breukelen. Ik ben ook benieuwd, niet alleen wat mag het dan kosten, maar ten koste van wat. Want we zitten hier met ruimtebeperking, we zitten hier met woningnood, dus ten koste van wat mag het gaan?

De voorzitter: Ja, dank u wel. Ik wil wel even verder, dus we hebben het gehoord en geef ik nu even D66 het woord. Mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Nee, mevrouw De Widt is nu even koffie aan het halen, maar die heeft net onze inbreng al gegeven.

De voorzitter: Oké, dan gaan we verder, dan gaan we door naar het CDA. Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Ik was nog bezig met mijn inbreng.

De voorzitter: Ik dacht dat u klaar was.

Mevrouw Van Gilse: Nee. Ik ging nog over naar de kadernota. Dit waren de jaarstukken, nu komt het grootste gedeelte.

De voorzitter: Die komt separaat, kadernota. Dat is agendapunt 10. Dus u mag het nu alleen houden bij de jaarrekening, bij de jaarstukken.

Mevrouw Van Gilse: Dan heb ik hem wel gehad.

De voorzitter: Dat dacht ik namelijk ook al, dus. Heel goed. Dank u wel. Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Dank u, voorzitter, wij hebben nu geen inbreng. Alles over de jaarrekening komt in BEM.

De voorzitter: Dank u wel. Partij van de Arbeid. Mijnheer Adriani, ga uw gang.

De heer Adriani: Ja, dank voorzitter, van mij vooral de stadse vragen, zoals u gewend bent, van mevrouw De Boer straks, de meer landelijke georiënteerde bemerkingen. Voorzitter, we lezen in de jaarrekening 126 ruimtelijke plannen die in december nog even op de valreep voor de invoering van de omgeving zijn ingevoerd, vaak zonder vooroverleg. Op zich goed nieuws, betekent dat dan ook dat we de woningbouw aantallen zullen zien stijgen, dat er nu veel ruimtelijke plannen ingediend zijn. Maar ook wel een zorg, want betekent dat ook iets voor de kwaliteit van die plannen als er geen vooroverleg met de provincie is geweest. E wat wel bijzonder is, is dat dus kennelijk er bij gemeentes heel hard gewerkt is om die deadline van de omgevingswet te halen, terwijl daar op de flexpool niet alle middelen uitgegeven zijn. En dat vind ik gek met elkaar te rijmen. Dus misschien kan de gedeputeerde iets zeggen over hoe het op dit moment zit met de arbeidsmarkt, of het gaat om planologen, stedenbouwkundigen en planeconomen en dat soort mensen, projectleiders in het licht van de versnelling van de woningbouw. We lezen ook dat er geen belangstelling is om de Groene Contour te ontwikkelen. En dan staat er een punt en een grote stilte. En ik vraag me af Oké, maar we willen dat wel, dus wat nu ook? Ook daar graag een reactie op. En tot slot, voorzitter, lezen we op pagina 68 dat de provincie geen actieve bijdrage heeft aan circulair bouwen. We hebben daar vorige maand een werksessie over gehad, waarin we daar volgens mij met elkaar wel wat andere beelden over ontwikkeld hebben, dus ik zou graag nog even bevestigd hebben dat ze ook dit wel als een thema zien in de middellange termijn aanpak die daaraan zitten komen.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik het woord aan Partij voor de Dieren. Mevrouw Batteau.

Mevrouw De Boer: Pardon. Wij hadden nog een tweede woordvoerder.

De voorzitter: Ja, mevrouw De Boer, sorry, ja.

Mevrouw De Boer: Fijn dat er aan een meer dan 400 pagina's tellend jaarverslag handige infographics en tabellen zijn toegevoegd. Dat maakt het een stuk beter leesbaar en overzichtelijker. Goed om te lezen dat aan veel zaken met veel inzet wordt gewerkt en dat er gelukkig heel veel op orde is. Denk aan het meer efficiënt beheren van bos, natuur en grijze gebieden. Dat verbinding tussen natuur, mens en maatschappij is toegenomen en dat de leefbaarheid in het landelijke gebied is versterkt door lokale initiatieven. Onze zorgen gaan vooral uit naar de natuurdoelstellingen, zoals het robuust verder ontwikkelen van het NNN, dat alsmat achterblijft. Budget is er, maar uitvoering blijft haperen. Als er geen instrumenten beschikbaar zijn, zoals er staat, lijkt mij er iets fout gaan. Hoe wordt dit opgelost om toch de doelen te halen? Faunabeheer en instandhoudingsdoelen zijn ook zaken die constant onze aandacht vragen. Invasieve exoten blijken moeilijk te bestrijden. Zo hoorde ik laatst bij vroege vogels een deskundige over de Aziatische hoornaar. Conclusie was eigenlijk dat deze gewoon niet meer te bestrijden is. En dat we er beter aan doen ermee te leren omgaan. Uiteindelijk schijnt deze hoornaar geen substantiële bedreiging te zijn voor honingbijen, hommelsorten en andere bestuivende insecten. Met enige trots kunnen wij lezen dat de Utrechtse aanpak natuurvriendelijk isoleren veel aandacht en navolging in drie andere provincies heeft gekregen. Goed dat het natuurinclusief bouwen steeds meer meegenomen wordt bij projecten. De groenblauwe schoolpleinen helpen bij de bewustwording van de inwoners van de toekomst. Daar zijn we blij mee. In een provincie waar 50 procent van het grondgebied landbouwgrond is, is het goed dat we streven naar een landbouw die circulair, natuurinclusief en klimaatneutraal is. Een landbouw met perspectief, zo staat het ook in ons UPLG. Ten aanzien van programma drie over bodem, water en milieu, hoewel de stoplichtrapportage er best goed uitziet, is de gesteldheid van onze bodem en misschien wel vooral het water, een bron van zorg.

De voorzitter: U heeft een interruptie. Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, dank u wel voorzitter. Ik ben wel benieuwd wat volgens Partij van de Arbeid dan circulair, natuurinclusieve landbouw precies is?

De voorzitter: Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Nou, het lijkt mij eerlijk gezegd in het kader van het bespreken van de jaarstukken wat ver voeren om heel lang over een definitie hier ... Die definities zijn er gewoon en die zijn er volgens u niet, volgens ons wel. Wij zien, dan zal ik zeggen hoe wij het zien, als dat misschien helpend is. Dat betekent grondgebonden veeteelt bijvoorbeeld en dat je zoveel mogelijk je mest op je eigen grond uitrijdt, het liefst ook de eigen voeding verbouwd. Voor het vee heb je eigen grond en klimaatneutraal, daar zijn ook definities voor.

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, dank u wel. En kunt u dan ook aangeven waarin dat dan verschilt van de huidige landbouw?

De voorzitter: Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Intensieve veeteelt is niet altijd natuurinclusief, circulair en grondgebonden, ik denk niet dat we daarover van mening zullen verschillen en zeker niet klimaatneutraal met een enorm stikstofoverschot.

Oké. Dan ga ik verder met mijn bodem, natuur, wat was het, bodem, water en milieu. Steeds vaker horen en lezen we over vervuiling door giftige stoffen en steeds vaker zien we waarschuwingen om niet meer in het open water te zwemmen. Ook de kwaliteit van ons drinkwater komt in het geding. Het is ons inmiddels goed duidelijk dat er veel aandacht voor de kwaliteit van grondoppervlakte en drinkwater nodig is in de komende periode. Naar aanleg van de oproep van GroenLinks om een plan-B te bedenken voor de natuurontwikkeling en biodiversiteit, daar werkt de Partij van Arbeid natuurlijk graag aan mee.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Dan ga ik door naar mijnheer Schaddelee van de ChristenUnie. Ga u gang.

De heer Schaddelee: Ja, dank voorzitter.

De voorzitter: Mijn excuses mijnheer Schaddelee, mevrouw Batteau heeft nog even het woord. Ga uw gang.

Mevrouw Batteau: Dank u wel. Ja. Voor ons een wat langere bijdrage. Om te beginnen natuurlijk veel dank ook aan de ambtenaren voor dit stuk, het is een jaarstuk, een lijvig weer. Het leest helder, biedt goed inzicht in de bestedingen en ook in de voortgang. Tafeltjes sessies hebben we ook heel erg gewaardeerd en ook de antwoorden van onze veel technische vragen waren goed. Dank u wel daarvoor. Maar helaas moeten wij ook aan de hand van deze rapportage weer vaststellen dat we onze belangrijkste doelstellingen en een aantal partijen hebben het al vastgesteld, het herstel van natuur, een robuuste natuur is de basis voor alles, ook dit jaar niet hebben behaald. We hebben de doelen per jaar verlaagd, waardoor het lijkt alsof we op koers zitten. Maar dat is natuurlijk absoluut niet het geval en het voorstel om die doelen omlaag te brengen, is natuurlijk vrij onzinnig, alsof we daarmee natuurproblemen hebben opgelost. Als onze groene bolletjes ... als de bolletjes op groen staan in ons jaarverslag. We denken natuurlijk graag constructief mee in antwoord op de vraag, oproep van GroenLinks en hebben wat volgt een aantal voorstellen ook daarvoor die we bij de volgende Statenvoorstel zullen inbrengen. Dus hopelijk kunnen we daar ook in samenwerken. In antwoord op de twee ... onze collega's van BBB en Forum die hun vraag stelde over hoe dan wel. We moeten natuurlijk wel steeds vaststellen dat we de instrumenten die we in handen hebben, niet inzetten. We hebben wel degelijk veel dringender en veel stringenter maatregelen die we kunnen inzetten als provincie en daar blijven we bij weg. Dus we gaan ... we blijven bij vrijwilligheid. Begrijpelijk in eerste instantie, maar op een gegeven moment, als de natuur zich maar steeds verslechtert en dat doet het, dan moet je overstappen op meer dwingende maatregelen en zo ver hebben we het laten komen. Laat ik het zo zeggen. Want dat willen wij natuurlijk ook liever niet. Bedenk bijvoorbeeld om een instantie aan het recht van eerste koop, bij vrijkomen van grond, hebben we ook nog steeds niet ingezet. Ik herhaal de cijfers maar even, want ik moet ze zelf steeds opzoeken. We moeten voor de natuurnetwerk Nederland ...

De voorzitter: U heeft een interruptie van mijnheer Van Dieren. Ga uw gang.

De heer Van Dieren: Fijn dat de Partij van de Dieren dan even ingaat op wat dan wel. Dat is inderdaad een eerder gestelde vraag van bij de interruptie. Dan moeten we dus overgaan op dwang. En dan hoor ik vooral als het gaan op landbezit, recht van uitkoop dat soort zaken. Maar heel veel van de problematiek rondom het realiseren van natuur draait om het feit dat we die gebieden gewoon niet ontwikkeld krijgen. De uitvoering is er gewoon niet. Je kan, denk ik, moeilijk mensen dwingen hovenier te worden. Dus een iets verdere analyse op de problematiek rondom het daadwerkelijk aanleggen, realiseren, onderhouden van natuur zou ik prettig vinden, want ik denk dat je er daar niet kon met alleen dwang rondom koop en verkoop.

De voorzitter: Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Nee, dat is natuurlijk een bredere problematiek, maar het begint met grond. Wat we constateren, is steeds dat we versnipperde natuur hebben in onze provincie. Dus die verbindingen die we willen leggen die noodzakelijk zijn voor die grote biodiversiteitswinst die we zoeken blijft uit, omdat we gewoon met snippers natuur zitten. Dus alle problematiek eigenlijk is te reduceren tot het feit dat de gebieden gewoon niet groot genoeg zijn. Dus laten we daar eerst beginnen. Inderdaad, inrichting is ook een probleem, daar zitten we ook inderdaad met capaciteiten, hebben we te maken. Maar ik geloof echt als we politieke wil hebben, dat die capaciteit te vinden is. Dus dat zou mijn antwoord zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan ga ik nu wel naar de ChristenUnie.

Mevrouw Batteau: Ik ben echt nog lang niet klaar.

De voorzitter: U bent nog niet klaar. Oké, ga uw gang.

Mevrouw Batteau: Ik sla de cijfers dan even over, in de veronderstelling dat we dat weten. Maar het zijn, het moet snel, we moeten er over drie jaar zijn en we zijn wat betreft NNN op twee derde en wat betreft inrichting zitten we op de helft ongeveer. We hebben de doelstelling van Groene Contour gearkeerd en we begrijpen ook dat er zelfs reserves uit de Groene Contour worden gehaald om voor andere doelen voor in te zetten, zoals de FAB en faunabeheer. Het lukt ook maar mondjesmaat om nieuw bos te realiseren en daarmee bedoel ik echt vlak dekkend bos, buiten NNN. Dat is dit jaar slechts 3,6 hectare. Het meetellen van aanplanten van afzonderlijke bomen als onderdeel van de bossenstrategie is wat ons betreft toch een vorm van creatief boekhouden. Als ik de stukken correct lees, dan is de helft van de bomen die we als bos meetellen, dus dat is iets meer dan 80 hectare, in feite te danken aan het uitdelen van afzonderlijke bomen aan particulieren. Natuurlijk is het hartstikke positief dat er meer bomen zijn geplant in achtertuinen, hartstikke goed, juichen we heel erg toe, maar daarmee zijn onze bossen niet uitgebreid. Een bos is een zeer complex ecosysteem, boven en ondergronds en het duurt meer dan 50 jaar voordat aangeplante bomen echt als bos gaan functioneren. Daarom is het, naast aanplant, want daar moeten we steeds ook op inzetten, het o zo belangrijk om ook de huidige volwassen bossen te behouden in onze provincie, zijn het groene goud van onze provincie. En we zeggen het nog maar een keer en u weet waarom. Op basis van de beantwoording van de technische vragen willen we hier stilstaan bij de noodzaak tot versnelling, zoals al eerder is geconstateerd. We prijzen onze provincie voor de groene ambities, want die zijn er echt en die lezen we ook echt terug in de beleidsstukken en we horen ook echt een groen en duurzaam hart kloppen van onze provincie, maar dat is gewoon echt niet genoeg. We kunnen onze groene doelen niet eindeloos herhalen in papieren mantra's. Wanneer gaan we naar de derde, vierde, vijfde versnelling? En die noodzakelijk systeem veranderende maatregelen nemen? Pas als daadwerkelijk alle bijenvolk en bestuivers zijn verdwenen, als alle weidevogels zijn uitgestorven omdat hun leefgebied te klein is voor natuurlijke balans, als de bossen bij bosjes omvallen omdat ze verzuren, verdrogen, vermesten en verdrinken, het gezoem van insecten is stilgevallen en er zijn niet genoeg bloemen of ze blijven leeg, zoals mijn contactpersoon bij de Bee Foundation net treffend formuleerde. De verdwijnende insecten zijn tekens aan de wand voor het instortende ecosystemen en zo blijkt, in Utrecht staan alle seinen op rood. Ik zet even een aantal zaken op een rij, die naar ons idee aandacht behoeven, waarvoor we voorstellen zullen gaan indienen in de komende Statenvergadering. Onze motie bij de tweede begrotingswijziging ten aanzien van versnelling van de inrichting van NNN-gebieden van 1500 hectaren hebben we ingetrokken na een toezegging dat daar een inventarisatie van gemaakt zou worden. Die hebben we nog niet ontvangen of misschien hebben we verkeerd gekeken, maar met deze motie zullen wij opnieuw inbrengen als ... omdat dit toch laaghangend fruit is waar we meteen mee aan de slag kunnen gaan. We hebben aangedrongen in de afgelopen periode op de realisatie van de Natuurdashboard, waarbij we realtime kunnen volgen hoe het ervoor staat met onze natuurdoelen. Dus NNN, Groene Contour, bossenstrategie, maar waarbij ook in kaart wordt gebracht wat mogelijk wordt opgeofferd aan natuur, aan bouw en

ontwikkelingen, bijvoorbeeld door de verschuiving van rode contouren. Als fractie zijn wij zelf een kaart aan het samenstellen met daarop alle locaties, waardoor bouw of andere ontwikkeling, natuur en bomen dreigen te verdwijnen. Want we zijn steeds geneigd om van casus naar casus te hollen en die casus dan als incident of als zelfstandig iets te gaan bekijken. Maar als je uitzoomt, kun je zien dat er binnen in de natuur heel veel versterking plaatsvindt en dat we dat ook in zijn totaliteit en in een samenhang moeten bezien. En we hebben begrepen dat er wordt gewerkt aan een registratiesysteem voor compensatieverplichtingen en dat is op zich heel goed, waardevol, maar we zouden willen voorstellen om dit zo compleet en integraal mogelijk te maken. Zodat ook de doelen ten aanzien van die verplichting inzichtelijk worden. En belangrijk ook voor derden inzichtelijk, dus ook voor partijen buiten onze Staten. Natuur is overal en niet alleen in NNN en ook niet alleen Natura 2000-gebieden. Juist niet. Vaak is de meeste winst en verbetering te behalen in gebieden die andere functies hebben. Het stedelijk gebied en het agrarisch gebied. Het zou dan ook mooi zijn als we streven naar een minimale kwaliteit van omgevingscondities, zodat algemene soorten kunnen floreren. Want die staan ook onder druk, zoals we uit de laatste biodiversiteitsmonitor hebben begrepen. En daarmee ook een positief effect kunnen hebben op de beschermde soorten, de VHR soorten in hun habitat. Provincie Drenthe, Overijssel en Zuid-Holland hebben deze ... dat basiskwaliteit natuur al in een omgevingsvisie verankerd. En voor onze fractie zou dat een logische stap zijn om dat ook in de provincie Utrecht te gaan invoeren. Tot slot, een belangrijk thema als het gaat om bescherming en realisatie en versterking van natuur is natuurlijk vergunningverlening, alsook toezicht en handhaving. Er staat heel veel te gebeuren in het landelijk gebied. Dat weten we. Wat daarbij van groot belang is, is dat de provincie haar vergunning verleende alsook haar toezichthoudende en thans handhaving staken goed kan uitvoeren. We hebben hier vragen over gesteld, maar het antwoord is wat ons betreft nog enigszins onvolledig. We lezen dat de complexiteit van de vergunningverlening met name op het natuureel deel aan het toenemen is, is ons niet vreemd, met de nieuwe omgevingsvisie en ook gemeenten die worstelen met de uitvoering daarvan. De vraag is dus even naar de positionering, slagkracht, capaciteit en effectiviteit van vergunningverlening in relatie tot de natuuropgave en ontwikkelprojecten, aanleg van infrastructuur, et cetera. Voor ons is het logisch als vergunningverlening en portefeuille natuur en landbouw dicht bij elkaar zitten om de effectiviteit van vergunningverlening te verhogen. Met name dat we zien dat afwegingen ten aanzien van natuur pas in laat in processen aan bod komt, zo niet hekkensluis zijn. Naar wij begrijpen was er ook een evaluatie van deze aspecten toegezegd. Dus niet alleen effectiviteit slagkracht, maar ook gewoon positionering. Graag uw reactie daarop. En onze zorg ten aanzien van capaciteit en middelen ten aanzien van toezicht en handhaving, zullen we in de andere commissie stellen. Dit was het. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan ga ik nu wel naar de ChristenUnie. Mijnheer Schaddelee, ga uw gang.

De heer Schaddelee: Ja, zeker weten?

De voorzitter: Zeker weten.

De heer Schaddelee: Dank, voorzitter, voor het woord. Waardering richting de organisatie voor de heldere jaarstukken die hier voor ons liggen en ook aan het college natuurlijk die dat aan ons heeft doen toekomen. Wij hebben eigenlijk twee onderwerpen waar we een streep onder willen zetten en ik wil ook wel aansluiten bij wat net door de Partij voor de Dieren is gezegd rondom vergunningverlening en handhaving, dus dat steunen we en ook wel door de Partij van de Arbeid is gezegd over de Aziatische hoornaar. Daar maken we ons ook echt wel enorme zorgen over. Ik begreep dat, ik geloof, het aantal broedplekken van die Aziatische hoornaar van 800 is gestegen naar 3500, maar dat belooft een hele gezellige zomer te worden, als het zonnetje straks eindelijk gaat schijnen. Maar wij willen twee andere punten maken. Eerste is dat als we kijken naar dit domein, dat de rode bolletjes, dus wat hebben we niet gerealiseerd, bijna altijd gelinkt is aan onderbezetting en aan personeelstekort. En dat lijkt echt wel binnen het programma's van RGW een extra

zorgpunt te zijn. En dat is wel bijzonder, omdat we ook op pagina 228 een rood bolletje ziet staan in de kolom budget bij het beleidsdoel, dat de beheersing van de organisatie op orde is. Dan is de vraag dus even van investeren we wel genoeg in deze domeinen om die personeelstekorten het hoofd te bieden? En ik zou het college willen vragen van wat doen jullie om deze domeinen te versterken? Het tweede punt wat ik wil maken, is dat we betreuren dat de bodemdaling remmende maatregelen in het Utrechtse veenweidegebied ook in 2023 niet van de grond zijn gekomen. Het doel was om 250 hectare te realiseren en we hebben 0 hectare gerealiseerd. Nou, ik ben met de VVD erg voor realistische doelen, maar ik ben ook voor ambities, dus laten we dit doel er nou niet gelijk uithalen, maar laten we alsjeblieft die ambitie waar gaan maken. Dus ook op dat punt vragen we om meer urgentie vanuit college. Dat was hem, dank voorzitter.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik het woord aan Utrecht Nu! Mijnheer Van Dieren, ga uw gang.

De heer Van Dieren: Ja, ik kan het kort houden. Zoals eerder gezegd is dit in principe een sluitstuk voor reeds gevoerd beleid en dus ook waar beleid al discussie over is gevoerd. Wel valt ook ons op dat het weer overall rode bolletjes te vinden zijn. Ik zit hier nog niet zo lang, maar begin inmiddels een patroon te herkennen en zoals eerder gezegd ligt dat volgens mij vooral aan het gebrek aan capaciteit bij de uitvoering. Ja, ook snippers wil je aan elkaar plakken. Dat is ook beleid waar wij wat meer achter staan. Maar in tegenstelling tot de VVD zijn we niet gebonden aan een coalitieakkoord, dus misschien moeten die doelen op een gegeven moment toch maar een stukje naar beneden, al is het maar dat als je herhaaldelijk je hoofd stoot, dat je misschien even wat beter rond gaat kijken waar je loopt. Voor toekomstig beleid, daar gaan we over discussiëren tijdens de kadernota, dus ik hou het hierbij.

De voorzitter: Ja, dank u wel. En dan geef ik het woord aan mijnheer De Jong van Volt, ga uw gang.

De heer De Jong: Dank voorzitter. Allereerst dank aan iedereen die heeft geholpen het jaarverslag te schrijven. Een serieuze effort die erg wordt gewaardeerd. Praten, als ik zo goed kon voetballen als praten, zei Johan Crujff eens. Nou, dat gevoel bekruipt Volt ook een beetje bij het lezen van het jaarverslag. Er is veel gedaan, er zijn veel gesprekken gevoerd en er zijn veel plannen gemaakt en dat was ook nodig. En toch, op belangrijke onderwerpen bereiken we nog steeds veel te weinig in de praktijk, zoals het bouwen van woningen, het versterken van de natuur, het realiseren van natuurinclusieve landbouw of het koersen op de waterdoelen van de Europese Kaderrichtlijn Water. Allemaal sleutelonderwerpen in het hart van ons provinciaal mandaat, in het hart van deze commissie ook en op allemaal lopen we achter in de praktijk. En natuurlijk, er zijn allerlei redenen aan te wijzen, niet in de laatste plaats de weifelende rol van het Rijk, waar keuzes vooruit zijn geschoven met alle schade van dien. Maar Volt zou graag minder wijzen naar anderen en de blik meer verleggen naar onszelf. Wat hebben wij als provincie gedaan in de context van 2023 om onze doelen zoveel mogelijk te realiseren? We lezen dan dat door een tekort aan ambtelijke capaciteit de aanbevelingen rond sociale koop niet zijn geïmplementeerd. We moeten nu een nieuw onderzoek gaan doen, omdat de wereld er inmiddels anders uitziet. Maar we vragen het college hoe herhaling gaat worden voorkomen en hoe hij de rol, de gedeputeerde de rol ziet van provincie Utrecht bij het meer bereikbaar maken van sociale huur- en koopwoningen. Voorzitter, 2023 had het jaar van de grote omslag in de landbouw moeten zijn. We hadden flinke meters moeten maken om de landbouw en veeteelt te bedrijven in harmonie met het ecologisch systeem, zonder klimaat desastreuze krachtvoer en kunstmest en zonder schadelijke pesticiden met PFAS en microplastics. Maar de ketenpartners, waaronder banken, leverancier, slachthuizen, supermarkten blijven de grote afwezigen in al ons beleid. We vragen, gedeputeerde, hierop te reageren met een concreet antwoord, hoe kunnen wij als provincie helpen de ketenpartners hun verantwoordelijkheid te laten pakken? Wat kan daarin ons aandeel zijn? En wat zijn wij van plan richting het Rijk en richting Europa? En waarom staat hier niets over in ons jaarverslag, terwijl we ook in 2023 wisten dat hier de grootste meters te maken zijn? Tegelijk voorzitter, geef ik de gedeputeerde een groot compliment voor het doorzetten met het UPLG ondanks de

tegenwind. We vragen het college wel, het jaarverslag lezende, wat had gedeputeerde met de kennis van nu in 2023 anders gedaan om meer voortgang in de praktijk te boeken? En hoe voedt dat inzicht de inzet voor dit jaar? En de tweede vraag, we lezen weinig over de rol van Gedeputeerde Staten binnen het IPO, maar daar is een progressieve stem van Utrecht van groot belang. Is gedeputeerde dat met ons eens? Voorzitter, maart 2023 was ... sorry, het jaar 2023 was een jaar vol slecht nieuws voor de natuur. De natuur doelanalyses waren helder en de ecologische autoriteit bevestigde, er heeft wederom verslechtering plaatsgevonden, er zijn meer maatregelen nodig. Verslechtering, ja. Terwijl het met 85 procent biodiversiteitsverlies al bijna niet meer slechter kon. En toch blijven de nodige extra investeringen in natuur uit en werd het natuurbeleid niet volledig uitgevoerd. Het schaamrood kleurt de voortgangsbolletjes van ons natuurnetwerk NNN ver achter op schema en ook de Groene Contour die volledig vergeten lijkt. Er wordt veel gewezen naar de beer op de weg. Zoals stroperige afstemming met omgeving, niet willende landeigenaren of beschikbaarheid van grond. Hoelang vragen wij, gedeputeerden, blijven dat nog geldige argumenten tegen het licht van de onomkeerbare degeneratie van kritieke natuurwaarden? Welke strohalmen biedt u de Utrechtse ... biedt gedeputeerde, de Utrechtse natuur.

De voorzitter: Mijnheer De Jong, u heeft een interruptie van mijnheer Van Dieren. Ga uw gang.

De heer Van Dieren: Ik hoor dat niet willende grondeigenaren misschien niet langer een geldig argument hebben als ik mijnheer De Jong zo goed begrijp? Dat klinkt een beetje als toch meer richting het dwangverhaal van Partij voor de Dieren bewegen. Nou ken ik Volt ook als een partij die eigenlijk altijd 100 procent wil inzetten op participatie en nou ja afstemming met iedereen die ermee te maken hebt. Dus ik vraag me af hoe mijnheer De Jong die kernwaarde van Volt rijmt met toch deze kleine beweging richting meer dwang?

De voorzitter: Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dan ga ik antwoord geven, dan stop mijn tijd? Dat is, geloof ik, de afspraak, ga ik even checken.

De voorzitter: U heeft nog 10,3 minuten.

De heer De Jong: Ja, maar dat antwoord gaat niet meer tellen. Nee, ik ga niet mee in het vreemd van dwang, voorzitter. Volgens mij is het heel helder dat dit een van de redenen is, dat laat het een valide reden zijn, maar we komen wel tot een punt dat we ons moeten gaan afvragen hoelang dat geldige reden blijft, omdat we over andere keuzes moeten gaan nadenken die wel die natuurdoelen gaan halen. Want er komt een dag dat het te laat is. Met 85 procent biodiversiteitsverlies kan je je afvragen of we niet al veel en veel en veel te laat zijn. En ja, we zijn enorm voor participatie, had ook veel eerder veel uitgebreider in de processen moeten plaatsvinden. Gebeurt overigens wel heel actief nu en daar hebben we een goeie hoop op. Dat was mijn antwoord, voorzitter, zal ik vervolgen?

De voorzitter: Ja, u mag vervolgen.

De heer De Jong: Goed zo, dan mag de tijd, geloof ik, wel lopen. Ja. Er zijn een hoop Statenvoorstellen en je wilt toch hier goed kunnen reageren? Waarom, voorzitter, lezen wij niet in het jaarverslag dat we een inhaalslag maken door creatieve oplossingen, meer investeringen en door het lef om eerder moeilijke keuzes wel te maken? Volt had graag een nieuw Natuurfonds teruggesteeld of een contingency plan, of zoals GroenLinks net zei, een plan B dat in werking zou treden, graag een reflectie van Gedeputeerde Staten. Onze bijdrage rond water sparen we voor het debat rond de KRW-memo volgende week en de kadernota zo meteen. Over de afronding van het programma Klimaatadaptatie willen we Gedeputeerde Staten vragen om

een reflectie. Hebben wij in 2023 Utrecht voldoende bestand gemaakt tegen extreme weersinvloeden? Tweede vraag, wat zijn nu de grootste bottlenecks om te versnellen samen met gemeenten en Waterschappen? We lezen dat alle gemeenten een lokaal hitteplan zouden hebben. Slechts bij acht gemeenten is dat het geval, waardoor het doel nu wordt verschoven naar de komende jaren. Een uitstelreactie waar je een versnelling verwacht. Derde vraag, kan Gedeputeerde Staten deze versnelling overwegen? Het dashboard monitoring klimaatadaptatie is niet gehaald en zou nu dit voorjaar gereed zijn. Vierde vraag, is het af, tot slot voorzitter, we lezen een achterstand op bodemdaling remmende maatregelen. We vragen Gedeputeerde Staten te reflecteren op de opties om hier in 2024 meer succes te boeken, wat zo nodig is. Ja, dat was hem, dank u voorzitter.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan ga ik door naar de ... Mijnheer Van Dieren, u heeft nog een puntje van de orde.

De heer Van Dieren: Kort. Mijnheer De Jong had het net over spreektijd en dat activeert mij een beetje, want de woensdag van volgende week, die staat te boek als uitloop. Kunnen we dan verwachten dat wij onze spreektijd van nu moeten verdelen over nu en volgende week?

De voorzitter: U krijgt volgende week nieuwe spreektijden. Dus u mag alles gebruiken vandaag. Ik ga verder. Ik wil het woord geven aan mijnheer Daniëls van de PVV. Ga uw gang.

De heer Daniëls: Dank u wel. De accountant had gesteld dat een heel aantal stukken niet tijdig of niet compleet waren opgeleverd, waardoor er toch nog wat vertraging kwam in de oplevering van de jaarstukken. Toen wel binnen de tijd, maar het had sneller gekund. In hoeverre zijn dat dan ook RGW stukken die daar een rol in hebben gespeeld? En, even kijken, de subsidieaanvragen die lagen flink achter in de afgelopen jaar, hoe beoordeelt u de oorzaken daarvan en kunt u aangeven wat u denkt over hoe dat komend jaar zal zijn?

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan SGP, mijnheer Van den Dikkenberg. Excuus dat ik u net even voorbijging.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, dank u wel. Een punt uit de bijdrage van de VVD zou ik willen benadrukken, dat gaat over de inzet van de strijd tegen de invasieve exoten. Wat daarbij verontrustend is, is dat wij recent in schriftelijke vragen over de bij als antwoord kregen, is dat op het moment dat de Aziatische hoornaar zich vestigt, dat dan de bestrijdingsplicht vervalt. Geldt dit voor alle soorten en betekent dit ook dat we daardoor minder strijden tegen invasieve exoten, zodat we de keuze kunnen maken? Misschien moeten we dan de politiek keuze wel maken om dat juist wel te intensiveren zodat we, ondanks dat soorten zich vestigen, dat we met elkaar zeggen van dat willen we toch bestrijden in Utrecht, ondanks dat daar de wettelijke plicht voor vervalt. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de SP. Dat zou mijnheer Schipper zijn. U bent digitaal, bent u zo ver?

De heer Schipper: Ja, voorzitter, bedankt voor het woord. Ja, ik kan niet over de heer De Jong heen wat betreft zijn opmerkingen over de natuurdoelen. Als je kijkt naar het onderdeel bodem en water, dan zie je dat, nou ja, ik kan zeggen over het algemeen zijn dan de doelen behaald, maar dat betreft dan vooral het opstellen van notities en het maken van afspraken. En de grootste zorg bij ons is het halen van de doelen voor de kaderrichtlijn water. Wat ons betreft, wordt dat zo langzamerhand een utopie. De EU legt de doelen op, maar laat vrolijk nog 10 jaar het gebruik van glyfosaat toe en ook de productie van PFAS is nog niet verboden. Laat dat nou net de twee belangrijkste bronnen van ellende zijn. Andere opmerking, die overlapt eigenlijk een

beetje met kadernota wat betreft ruimtelijk ordening en wonen en dat gaat dan over een indicator voor het budget, voor het onderdeel budget bij het programmaonderdeel passende woonruimte. Een, drie, die staat op rood. En ik kom zo meteen nog even erop terug bij de kadernota, want we zien dat desondanks het college dit budget wil afromen. Dat is contraproductief, maar ik zal mijn opmerkingen daarover zo nog eventjes benadrukken bij de kadernota. Tot zover maar even.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik het woord aan Forum voor Democratie. Mijnheer Van Breukelen, ga uw gang.

De heer Van Breukelen: Dank u wel, voorzitter. Wat Forum voor Democratie opvalt bij het zien van de jaarstukken, is dat er wat betreft natuurbeleid wel A, maar geen B gezegd wordt. We delen de zorgen van de VVD dat de natuurdoelen al jaren niet gehaald worden. Vooral wanneer het meest controversiële beleid dat de provincie nu voert, juist exact bedoeld is om meer natuur te realiseren en de kwaliteit ervan te verbeteren. Uiteindelijk komt continu falend beleid draagvlak nooit ten goede. Ja, daar hebben we net ook al een hele lange discussie over gehad. De vraag is al gesteld. Maar welke plannen maakt het college om de natuurdoelen wel te halen? Het lijkt me belangrijk dat dat voor de Staten duidelijk wordt welke stappen dit college gaat zetten, zodat we daar een mening over kunnen gaan vormen. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. En dan als laatste geef ik het woord aan 50PLUS. Mijnheer Biever. Ga uw gang.

De heer Biever: We hebben geen bijdrage aan de stukken, maar willen we even opmerken, we horen heel veel over bijen, dat de gemeente Utrecht nu heel erg bezig is om de bijenhoofdstad van Europa te worden. Is het niet iets van dat wij daarbij aansluiten. Of is daar kennis van dat het er is? Dat was het.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan hebben we alle vragen van alle partijen binnengekregen. Dan geef ik het woord aan het college. Wie van u mag ik het woord geven? Mevrouw Sterk, ga uw gang.

Mevrouw Sterk: Ja, voorzitter, dank u wel. Zoals altijd heb ik een soort van indeling gemaakt en in ieder geval de twee grootste onderwerpen zijn denk natuurrealisatie en de Groene Contour. Dan zeg ik iets over de bos en dan komen alle andere vragen rond de invasieve exoten. Maar goed, daar zal ik u in meenemen. Allereerst, de natuurrealisatie. Er zijn natuurlijk verschillende partijen die daar vragen over hebben gesteld. Een vraag ging over het akkoord van Utrecht. Of we daar nog niet iets meer in zouden kunnen doen in stimulerende rol. Maar we hebben in de afgelopen periode capaciteit aangeboden aan Staatsbosbeheer. We hebben dus iemand uitgeleend vanuit ons hier, die hier twee dagen in de week zat, die alle zeg maar gronden heeft doorgelopen en wij kwamen tot de conclusie dat het mogelijk moet zijn om een heel groot aantal gronden voor inrichting af te maken, voor 2027. Ik ben even het precieze getal kwijt, maar het ligt echt in de honderden hectares die we daarmee ingericht kunnen krijgen. Dus dat is eigenlijk een actie die voortkwam uit de versnelling van de natuurrealisatie die we hebben vastgesteld in 2022, in november toen. En die we daarbij hebben ingezet. Verder hebben we ook nu ... financieren we in ieder geval ook dat bij het UPG ook wordt gekeken bij de landgoedeigenaren, die gaven aan daar ook behoefte aan te hebben om te kijken wat zij nog zouden kunnen doen met de gronden die zij hebben. Dus dat is iets wat we doen. Verder is het ook echt wel zo dat we met elkaar daar meedenken en met elkaar ook proberen om de rol goed te pakken waar het gaat over die natuurrealisatie. Dus ja, wij doen er echt wel de inspanningen. Nou, dan de hele discussie die u zelf natuurlijk ook onderling net hier heeft gevoerd over de doelen en dat is natuurlijk een terugkomend thema hier. Overigens hebben wij wel in, zeg maar, in de temporisering van de doelen hebben we wel ... bij de vorige begroting hebben we dat aangepast, zoals u ook heeft kunnen zien. En dan nog steeds blijkt het lastig om die doelen te halen. Die doelen, zeg maar, van het aantal hectares wat we gerealiseerd moeten hebben, dat gaan we niet bijstellen. Dat is ook een afspraak die we hebben gemaakt in een akkoord met het Rijk en daar zijn we

gewoon aan gebonden. We hebben al wel aangegeven en daarin staan we als provincie ook niet alleen, dat wij in de tijd mogelijk niet helemaal uitkomen, zeg ik dan maar even eufemistisch, om al die hectares te gaan realiseren, wat dus overigens niet wil zeggen dat we daar ons niet enorm voor inspannen. Dus dat is de andere kant. Maar we hebben natuurlijk ook te maken met een aantal zaken die ook door u zijn genoemd, waarin wij als dingen op basis van vrijwilligheid moeten. Dat betekent dat je inderdaad meer ... Nou, alhoewel dat altijd ook nog de discussie kan zijn of je dan meer tijd nodig hebt. Soms gaan dingen juist sneller, denk ik, als je het op basis van vrijwilligheid doet en wij willen natuurlijk heel graag eigenlijk die opgave in de gebiedsprocessen vormgeven, omdat je dan ook met elkaar kunt schuiven voor de puzzel. Hoe kunnen we nou optimaal de opgaves hierin meenemen? Nou, daarom is het ontzettend belangrijk ook en daar komen we, denk ik, straks ook bij de kaderstellende notitie op terug dat wij met elkaar daarin doorgaan en daar zal ook die inzet om op het halen van die NNN ook echt een hele belangrijke zijn, want dat is wat wij vanuit onze opgaves ook moeten doen. Ja en dan de derde opmerking werden gemaakt rond die inspiratiesessie. Nou, het was absoluut heel inspirerend om ook te zien en voor mij ook wel een beetje als gedeputeerde hoe andere provincies proberen om die opgaven goed vorm te geven en dat dat soms ook wel weer samenhangt met de cultuur, denk ik in de provincie, hoe men dat doet. Ik constateerde wel dat het misschien dat er bij andere provincies soms andere bordjes voorhangen, maar dat heel veel van wat zij doen wij eigenlijk ook al wel doen. En ja, ik blijf zeggen we zullen gewoon verder moeten met die versnelling. En in onze provincie is met name de druk op de grond en de grondprijzen natuurlijk wel iets wat het ongelooflijk ingewikkeld maakt en dat is in andere provincies soms toch nog weer een beetje anders of ze waren er al eerder mee begonnen toen de prijzen nog niet zo hoog waren. Dat geldt natuurlijk met name voor Gelderland. Dat was wat ik over de NNN wilde zeggen.

De voorzitter: Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dank u voorzitter. Een korte vraag aan gedeputeerde via u. De gedeputeerde zegt dat door de aard van de vrijwilligheid het soms langer kan duren, soms ook sneller. Impliceert ... probeert u ook te zeggen eigenlijk dat we dus ook niet-vrijwillige maatregelen nodig zouden moeten hebben om natuurdoelen te halen? Of kunnen we het zonder niet-vrijwillige maatregelen niet halen?

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Mevrouw Sterk: Nou, dat is heel moeilijk te zeggen. Als wij gewoon goede gebiedsprocessen kunnen voeren met elkaar waarbij op basis van vrijwilligheid goed kijkt naar gebieden door middel van ruilverkaveling mensen gewoon een nieuwe en goede positie geeft. We zijn met zo'n proces bijvoorbeeld bezig in het Kromme Rijn Gebied, dan heeft dat mijn voorkeur. Daar zou ik ook op willen koersen. Daar hebben we ook afspraken over gemaakt in het coalitieakkoord. Maar als u aan mij vraagt waar zit het nou in, dan is dat wel een van de dingen waar we natuurlijk mee te maken hebben. Voorzitter, dan wil ik door naar de Groene Contour. Ik kijk even rond, daar is toch nog een vraag.

De voorzitter: Mevrouw Van Elteren.

Mevrouw Van Elteren: Dank u wel, voorzitter. Ja. Kort een vraagje over het blokje NNN nog. Natuurlijk goed om te horen dat er gesprekken zijn met het Staatsbosbeheer en onder andere ook de landgoedeigenaren. Ik zou het wel heel fijn vinden om niet nu, maar achteraf mag dat ook, alsnog te horen om hoeveel hectare dat dan ongeveer gaat en ik ben ook wel benieuwd om te horen van gaan die gesprekken dan ook over wat is er nodig om dit zo snel mogelijk ingericht te krijgen? Want ik kan me voorstellen inderdaad dat daar toch ook wel over gesproken wordt. Dat het misschien mogelijk betekent dat er vanuit de provincie ook nog een tandje bijgezet moet worden.

Mevrouw Sterk: Op dat eerste zeg ik hoeveel hectares dat zijn of misschien staat het inmiddels ook in mijn antwoorden, maar dat doe ik dan wel in tweede termijn, maar nee, wij sterker nog, wij zijn nu echt in de fase dat Staatsbosbeheer projectplannen gaat maken die wij ook deels zullen financieren om te zorgen dat we die inrichting inderdaad op orde krijgen voor 2027. Zo concreet is het. Dan ga ik door naar de Groene Contour, voorzitter, daar was een vraag ook van de PvdA van ja, is het nou zo, hoe komt het nou eigenlijk dat er geen belangstelling voor is? Ja, dat heeft toch voornamelijk te maken met we hebben natuurlijk eigenlijk vijf subsidievoorwaarden voor die Groene Contour en een van die subsidievoorwaarden waar eigenlijk de meeste belangstelling voor is, is dat je gedeeltelijke afwaardering krijgt van landbouwgrond met de natuurwaardes, maar waarbij je wel de agrarische functie behoudt. Dat noemen we ook wel landschap grond. Dat is iets wat op dit moment nog niet mag van Europa, want dat is mogelijks staatssteun, dus die hangt voor op dit moment en zodra, ik blijf het herhalen, volgens mij zeg ik al vanaf het begin dat ik hier zit, maar dat zodra dat duidelijk is, dat denk ik ook betekent dat met name aan de agrarische kant die Groene Contour ook beter zou gaan lopen. Een andere reden is dat wij onlangs ook in die versnelling natuurrealisatie hebben gezegd dat we het zoekgebied voor de NNN ook op de Groene Contour leggen. Dus als er iets gerealiseerd wordt, zal altijd een voorkeur zijn omdat in NNN te ... tenminste uiteindelijk als NNN te benoemen, dus niet als Groene Contour. En het laatste is dat in principe, toen wij die afspraken hebben gemaakt over die Groene Contour, dat was toen die ecologische hoofdstructuur zeg maar doormidden werd gehakt. Toen hebben wij gezegd nou, laten we dan wat eigenlijk verdwijnt in Groene Contour benoemen als provincie met alle partijen die het Akkoord van Utrecht en laten we dat proberen dat te realiseren. Toen is wel gezegd dat moet wel uit de markt komen in principe. De vorige coalitie heeft er wel wat geld voor vrijgemaakt, dat die 12 miljoen waarvan er inmiddels 3 miljoen ook is uitgegeven, dus er zit nog wat geld in de pot, maar dat is ook een beetje ... dat is dus echt een ander type, zeg maar, nou ja, opdrachten dan die NNN. Want daar hebben we gewoon geld voor gekregen van het Rijk. Dat waren de opmerkingen volgens mij over de Groene Contour. Dan was er een opmerking van de Partij voor de Dieren over en dan met name ook over uitdeeldagen zijn op zich leuk, is heel goed dat er meer bomen komen. Overigens maken mensen daar vaak ook wel bosjes of boomgaarden van, van die bomen die worden uitgedeeld, maar het is inderdaad geen vlak dekkend bos, mevrouw Batteau. Maar het is ook wel een landelijk probleem dat het zo moeilijk is om vlak dekkend bos te realiseren. Heeft ook weer te maken met de grondprijs, met de ruimteclaims, met botsende bestemmingen soms en ook weer met vrijwillige deelname. We hebben nu sinds drie juni weer een nieuwe bosmakelaar die niet alleen de uitdeeldagen en het bomenplan als opdracht heeft, maar ook om meer vlak dekkend bos te gaan realiseren. Ik kan in ieder geval wel zeggen dat 43 hectare op dit moment in de planvormende fase zit en dat wij volgend jaar 20 hectare gaan realiseren in het IJsselbos. En dat is bij IJsselstein. Dan ga ik door naar natuur en ...

De voorzitter: U heeft een interruptie. Mijnheer Daniëls.

De heer Daniëls: Lopen jullie ook nog tegen capaciteitstekorten aan bij Staatsbosbeheer bijvoorbeeld, bij de uitvoering?

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Mevrouw Sterk: Dat durf ik op dit thema even niet zo te zeggen. Ik merk wel dat Staatsbosbeheer ook wel onder druk staat van alle opgaves die vervolgens ook weer bij hen terechtkomen, maar volgens mij is dat een vraagstuk wat Staatsbosbeheer met het ministerie van LNV of inmiddels heet het nou LNVN heeft op te lossen. Dan het Natuurdashboard, was ook een vraag van de Partij voor de Dieren. Wij kunnen het niet helemaal plaatsen, maar wij weten in ieder geval wel dat er onlangs een ambtelijk gesprek is geweest met een aantal van uw leden. Volgens mij is daar ook aan de orde gekomen. Wij wachten eerlijk gezegd nog met een voorstel vanuit de Staten en een duiding daarvan. Volgens mij zou het in dat gesprek ook meegenomen moeten worden. Dus ik leg eerlijk gezegd de bal een beetje terug bij u. Zelf zullen we in ieder geval wel als wij eind dit

jaar de driejaarlijkse reportage natuur aan u toesturen, een overzicht van de doelen echt ook in beeld brengen, zodat het ook makkelijker is om te kijken hoe dat ... hoever we daarin zijn. Dan had u ook een opmerking over de basiskwaliteit natuur. Nou, zeer terecht, denk ik, ik vind het ook echt bij ons passen om dat ook zeg maar te gaan doen. Dus we zijn ook bezig om dat nu toe te voegen aan het UPLG op basis van wat er ook in de andere provincies gebeurt en wat er ook landelijk daarover is gezegd. En wij hopen dat ook mee te nemen in de volgende wijziging van de omgevingswet. Invasieve exoten, de vraag over capaciteit breder dan alleen invasieve exoten, zal straks mijn collega Bakker beantwoorden. Ja, capaciteit is wel gewoon echt een probleem en we groeien echt ook in het aantal mensen wat wij hebben, maar nog steeds hebben we eigenlijk te kort voor alle opgaves die er zijn. Nou, bij de invasieve exoten speelt dat dus wel heel concreet. En daar zijn we, ja, ik vind het heel vervelend om te moeten zeggen, maar daar zijn we gewoon mee aan het werk om te kijken of we daar meer mensen voor krijgen. Heel specifiek waren daar ook vragen over de Aziatische hoornaar van SGP en ook van de VVD en de ChristenUnie, volgens mij. Kijk, onze inzet is op dit moment nog steeds om onze provincie hoornaar-vrij te houden. Maar wij zien natuurlijk wel en dat werd ook al gezegd, in de provincies om ons heen, dat daar de hoornaar eigenlijk al is gevestigd. En inderdaad het beleid is als de hoornaar eenmaal is gevestigd, dat eigenlijk de inzet die je moet plegen om het weer vrij te maken eigenlijk gewoon zinloos is. Ik begrijp dat het een politieke overweging zou kunnen zijn om te zeggen ja, we blijven er toch naar streven om dat wel te doen. Ik vraag me alleen wel af hoe haalbaar en realistisch het is. We hebben hier eerder gehad over realistische doelen. Ik vraag me wel af of dit daarbij past en wij maken ons ook zorgen natuurlijk over de impact die die Aziatische hoornaar heeft, maar ik denk dat het ook een vraag is die bij u ligt, hoe u dat politiek beoordeelt?

De voorzitter: U heeft een interruptie van mijnheer Van den Dikkenberg. Ga uw gang.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, ik stelde mijn vraag in de context van de vraag van geldt dat ook voor andere soorten op moment dat het zich vestigt, dat we dan minder bestrijden en daardoor de middelen niet weggezet krijgen. En dat geldt bijvoorbeeld voor de rivierkreeft, met alle gevolgen voor water kwaliteitsdoelen, et cetera. Dat geldt voor de hoornaar, dat geldt voor de duizendknoop, dat geldt voor alle soorten die zich inmiddels gevestigd hebben in de provincie. Vervalt dan de urgentie ook bij onze partners om te bestrijden?

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Mevrouw Sterk: Is dit goed dat ik aan het eind van de beantwoording van mijn andere collega's nog even op deze vraag dan terugkom? Ja?

De voorzitter: Perfect.

Mevrouw Sterk: Want de vraag was niet helemaal duidelijk ook, dus die zal nog even van een antwoord worden voorzien. Dan was er een vraag van Volt over de ketenpartners. Ik ben het zeer met u eens dat het ongelooflijk belangrijk is dat die ketenpartners er ook bij betrokken worden, want uiteindelijk het verdienmodel kan niet gefinancierd worden vanuit natuursubsidies vanuit de provincie, maar zal echt iets moeten zijn wat uit die keten komt en met de consument ook uiteindelijk moet leiden tot gewoon een goeie prijs voor de producten die onze boeren maken. Dus het is echt van belang om die ketenpartners daarbij te betrekken. We hebben daar ook echt nog op geïnvesteerd rond de landbouwvisie, want daar waren ze in eerste instantie eigenlijk ook niet aanwezig. Het is best lastig om ze erbij te krijgen, zeg ik heel eerlijk, maar we hebben in ieder geval voor dit najaar een bestuurlijk overleg gepland met ketenpartners in samenwerking met de Rabobank. Dat kan dan een ingang zijn om ze wel binnen te krijgen. Dus dat zijn we nu echt ook aan het pogen te doen. Ik geloof er namelijk heel erg in dat die kant ook echt heel belangrijk is, maar als provincie heb

je daar natuurlijk ook wel weer beperkte invloed op. Ik vind het eigenlijk ook wel meer iets nog voor het Rijk om daar ... om dat te doen. Het IPO, nou ja, goed, het IPO heeft natuurlijk, doordat er verkiezingen zijn geweest, ook een andere samenstelling gekregen, ook de colleges. En ik breng in ieder geval altijd in dat IPO-overleg het standpunt van ons college in. Ik ben wel een minderheid daarin vaak, dat snapt u, omdat wij een ander type college hebben. En ik probeer me in ieder geval ook zo goed mogelijk daar ook overigens in, ik moet zeggen met het beeld dat, ik kan goed samenwerken met mijn andere gedeputeerde collega's. Dat vind ik ook wel belangrijk om dat hier te zeggen. En volgens mij hebben we echt wel een goeie relatie en snappen zelf ook best wel de ingewikkeldheid van het vraagstuk en van de verschillende type colleges die er zijn. Dus dat gaat ook altijd wel op een goeie manier. Morgen zullen we ook twee uur lang met elkaar fysiek bij elkaar zitten om toch nog eens even goed te kijken wat het hoofdlijnenakkoord nou precies betekent, een deep dive werd het genoemd. Dus dat vind ik ook wel belangrijk om te benadrukken. En dat is ook, denk ik, belangrijk uiteindelijk om ook met elkaar het beste te doen. Dus ja, ik zit daar namens ons college, maar we doen het ook met elkaar in IPO-verband. Dan was er nog tenslotte een vraag over vergunningenbeleid van de Partij voor Dieren. Ik stel voor dat we daar nog even schriftelijk op terugkomen. De vraag was niet helemaal duidelijk, u vroeg iets van evaluatie, maar het is ook niet helemaal mijn portefeuille. Dus ik denk dat het goed is dat we dat nog eventjes ophalen bij u en dat we zorgen dat daar dan schriftelijk antwoord op komt. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Muilekom, ga uw gang.

De heer Van Muilekom: Ja, dank u wel, voorzitter. De heer Adriani had een vraag vooral over het personeel bij de gemeente en het gebruik van de flexpool. Ik kan er eigenlijk een paar dingen op zeggen, een is dat er eigenlijk het tweede deel van het jaar eigenlijk best wel veel aanvragen zijn binnengekomen en dat heeft geleid dat het subsidieloket niet heeft op tijd kunnen afhandelen. Tegelijkertijd zie ik ook dat hoewel vanuit die flexpool twee derde de gemeente krijgen een derde zelf moet bijdragen, dat de gemeente soms gewoon financieel echt aan het nadenken zijn, willen we dit wel doen? We moeten wel geld bijleggen. Dus aan de ene kant, er gebeurt wel wat, de aanvragen zijn er ook. Nou, de aanvragen die door zijn gelopen naar begin volgend jaar, die zijn inmiddels afgehandeld. Tegelijkertijd zijn wel in de drie woondeelgebieden met een andere manier aan het denken. Die flexpool zijn middelen die gebruikt mogen worden dat iemand voor een jaar maximaal mag komen. En ik vind dat kwetsbaar, want je bouwt ervaring en expertise op binnen dat ene jaar, dus we zijn bezig in het kijken of we regionale pools kunnen hebben waarmee structureel mensen zitten. Zodat je die ondersteuning van gemeenten ook wat meer structurele kunt organiseren en regelen. Nou, dat zijn we op dit moment aan het uitwerken ook met de gemeente in ieder geval. De middelen die we over hebben gehouden, die zijn meegegaan naar dit jaar. Dus er zijn geen middelen verdwenen. Uw andere vraag ging over de gemeente die nog probeer in ieder geval onder het regime van de omgevingswet uit te komen. Nou inderdaad, er zijn een flinke stroom plannen vastgesteld door gemeenten. En dat heeft ertoe geleid, een terecht punt wat u aanhaalt, dat we als provincie natuurlijk naar gekeken hebben, maar ook veel meer zienswijze hebben in op basis van de provinciale belangen die wij inbreng moeten brengen. Dus dat is wel de reactie geweest doordat het is geweest en tegelijkertijd is het nu eigenlijk onder het regime van de omgevingswet dat we aan het kijken zijn hoe we gewoon tot een efficiënte werkwijze komen om het proces weer op een goeie manier te komen. En dat niet dat dat de gemeente in een soort haast effe snel wat vaststellen en dat hebben wij met zienswijzen moeten gaan handelen. De heer De Jong kaartte even aan over de sociale koop. Een terecht punt, we hebben het gewoon eerlijk even gezegd, er was te weinig personeel. Gelukkig is wel mijnheer De Jong, dat hebben we vorige week in de commissie Omgevingsvisie ook bij de behandeling van de Statenbrief over Betaalbare Koop besproken, dat heel breed onderzoek is gedaan naar dit vraagstuk en dat twee instrumenten, koopgarant, koopsmart zijn onderzocht. Nou, dat hebben we besproken, ook aangegeven wat de kansen daarvan zijn en dat we in die zin ook kijken wat het Rijk nu met een regeling gaat komen. Want er blijkt soms een hele dure regeling te zijn. Wat eindelijk dan voor een heel beperkt

groepje mensen iets opleveren. Maar we hebben vorige week in de commissie ook veel omgevingsvisie en wonen besproken. Ook naar het vervolg. Dan kijk ik nog even naar de vragen. Ik dacht nog van bij de heer Schippers, ik kom er zo dadelijk nog op terug, bij de kadernota. Maar het is niet dat we het budget hebben afgeroomd. Die erover hebben gehouden van programmaversnelling woningbouw, maar dat is in de projectenreserve gekomen, zodat het gewoon ook voor dit jaar beschikbaar is. Ja, volgens mij waren dat de vragen, voorzitter.

De voorzitter: Ja, dank u wel, dan geef ik het woord aan mijnheer Bakker.

De heer Bakker: Ja, dank u wel voorzitter. Dank voor alle vragen en reacties en de complimenten voor de tafeltjessessie, dat laatste geleiden wij altijd graag door naar de medewerkers. Aantal vragen misschien even in eerste instantie beginnen met de vraag over de kaderrichtlijn Water. Volgende week staat daar een uitgebreid debat voor op het programma. En ik zou ook willen zeggen nou, het feit dat we dit handelingsperspectief hebben gemaakt en wat mij betreft zo doorwrocht in ieder geval hebben gepoogd het hele vraagstuk te ontrafelen en wat kunnen we doen en wat moeten we doen? Laat de urgentie wat het college betreft zien en mijn voorstel zou zijn om het debat wat daarover gaat ook volgende week wat meer inhoudelijk te voeren. Anders krijgen we snippers daarover. Dan waren er nog een aantal opmerkingen, dat waren niet zozeer vragen, maar opmerkingen over drinkwater. Ook dat is een onderwerp wat zeer in de belangstelling staat. Ook aan deze kant van de tafel. En volgende week is daar een werkbezoek van Vitens aan, waar ik hoop dat ik u ook zal zien. In ieder geval die problematiek zal ook zeker dan op de agenda staan. Dan ga ik de fracties even langs met de specifieke vragen. VVD vroeg over de rivierkreeften, dat stond vanochtend ook in het AD, het Utrechtse deel, een uitgebreid artikel. Ik zie mevrouw Van Gilse al knikken, over die rivierkreeft. Het is gewoon een groot probleem en het is ook een best moeilijk probleem. De oplossing is er niet zomaar. Daarom hebben wij ook gepoogd om met het doorsturen van de brief even te laten zien van we proberen ook op andere tafels ook het punt dat de VVD natuurlijk vaak inbrengt nou te laten zien wat wij daarmee doen. Bestuurlijk overleg, het landelijk bestuurlijk overleg rivierkreeften is ook wel zo'n onderwerp waar dit langs moet komen. Maar nou, de bereidheid is er, maar het is volgens mij nog echt wel even zoeken hoe verder. Maar ik kan in ieder geval zeggen dat er binnen de stroomgebieden van de KRW, maar ook u wel bekend, maar ook met de Waterschappen veel contact is hierover en we ervoor opzitten. U had nog een vraag gesteld, misschien kan ik die daar meenemen voor debatje van volgende week over die memo, maar laat ik in ieder geval duidelijk toezegging doen. Als daar ontwikkelingen op zijn, dan zullen we u daar zeker over informeren. Dus misschien kunnen we die even meenemen.

De voorzitter: Ik had het even niet gezien. Mevrouw Van Gilse, ga uw gang.

Mevrouw Van Gilse: Ja. Ik kan even kort mededelen dat naar aanleiding van de ... dat ik het hier even kon antwoorden heb ik de commissiegriffier aangeven dat het volgende week niet meer op de agenda hoeft om te bespreken. Dus de beantwoording zou nu ook kunnen, als dat kan.

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

De heer Bakker: Ja, nee, helemaal goed hoor. Nee, dus volgens mij was de vraag op het moment dat we daar stappen opnemen en het moment dat daar meer duidelijkheid over is in het stroomgebied of vanuit het landelijke overleg, dus wat deze brief ook gaat doen, dan komt het verzoek volgens mij om u daarover te informeren en u mee te nemen. Dat gaan we zeker doen. En daar is ook aandacht voor. En op het moment dat we daar een keer iets van een werkbezoek of iets dergelijks organiseren, zullen we daar ook voor uitnodigen, de commissie, absoluut. Dus die toezegging staat. Dan stel ik voor om door te gaan, voorzitter, PvdA vroeg nog even heel duidelijk het circulair bouwen, nou, dit is de terugblik, maar u was natuurlijk bij de werksessie met

de vooruitblik. Het ondubbelzinnige antwoord is ja, dat kwam duidelijk breed uit die werksessie naar voren. Het circulair bouwen is een belangrijk onderwerp, prioriteit. ChristenUnie, maar ook Utrecht Nu! vroegen wat over personeel en capaciteit en ik denk dat we bij veel van deze vragen zien we eigenlijk dat het ... Het zijn gewoon taaie problemen waar wij niet in ons eentje kunnen zeggen het moet A of B worden en dan is het morgen of over een week of over een maand geregeld. Of het nou gaat over het debat dat u met collega Sterk had over natuur, maar het gaat ook over waterkwaliteit, het gaat over veel andere verzetten. We zijn afhankelijk van ondernemers, bewoners, medeoverheden, maatschappelijke organisaties, eigenaren, et cetera, et cetera. We moeten dat samen doen. Personeel en met name ook bijzondere expertise op vlakken, dat is echt gewoon al een zoektocht en daar zijn wij niet de enige partij in. Dus een partij als Rijkswaterstaat heeft gewoon te maken met honderden vacatures. Nou, dan valt het misschien hier nog mee, maar we zien dat de krapte op de arbeidsmarkt groot is. Dus die driehoek tussen personeel, capaciteit, expertise, maar ook onze ambities en ook financiën, dat zal het gesprek hier ook de komende tijd op die onderwerpen moeten zijn.

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Ja, daar heb ik toch even een vraag, omdat u toch ook wat meer weet over financiën. We hebben op pagina 228 staan dat die beheersing van de organisatie juist op het punt van budget, dus hebben we daar genoeg geld voor, klem lijkt te lopen. Signaleert u dat ook bij dit domein of is dat meer generiek?

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

De heer Bakker: Ik verstond even niet wat de heer Schaddelee een puntje lijkt te lopen. Dat hoorde ik even niet.

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Die beheersing van de organisatie lijkt met name, we hebben een rood bolletje staan in de kolom budget. Dus dat roept bij mij de gedachte op dat we misschien te weinig geld hebben om die mensen aan te kunnen nemen. Hoe ziet de gedeputeerde dat?

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

De heer Bakker: Nou, vanmiddag, terechte vraag hoor. Vanmiddag staat er ook het debat over de staat van de organisatie op de agenda in de commissie BEM. Dat gaat eigenlijk over ook deze vragen. Specifiek zien we dat bijvoorbeeld door de extra middelen van het coalitieakkoord en dadelijk in de kadernota zit daar ook nog een deel en het wel lukt om de wensen voor bijvoorbeeld water en bodem, dus daar zijn we erg blij mee, voor water en bodem te vinden. Maar waar we helaas en ik zeg er met nadruk bij, helaas af en toe genooddaakt zijn, is het inhuren van externen, vaak ook tegen een hoger tarief dan het mensen het aanbieden van een vast contract en de arbeidsmarkt is zo krap dat de mensen die wij nodig hebben om juist al die ambities die u, volgens mij, in grote delen met elkaar deelt, om die uit te kunnen voeren, dat ze zeggen ja, ik wil u wel komen helpen, maar ik wil hier niet in dienst komen. Ja en dan zit je ook met deze kostenposten. Maar we zien over het algemeen dat het hierop, we hebben bijvoorbeeld de waterbodem een paar mooie ontwikkelingen gehad.

De voorzitter: U heeft een interruptie van mijnheer Daniëls.

De heer Daniëls: Ja. Er wordt nu veel met budgetten gewerkt en dingen worden dan gezien als een financiële uitdaging. Maar is dat dan voor personeel, moeten we dat als een aparte uitdaging zien en misschien ook van tevoren kijken van er is zoveel personeel, dus we kunnen zoveel doen? Of kan je dat allemaal met behulp van inhuur extern dan allemaal toch reduceren tot een financieel vraagstuk?

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

De heer Bakker: Nee, dat is zeker niet alleen financieel. Dus daar heeft u helemaal gelijk in. Dat is ook wat u als Staten mag verwachten van ons als college en wij doen dat natuurlijk samen met de ambtelijke organisatie, is dat we bij de plannen die we voor komend jaar, dat we heel goed kijken naar hebben we inderdaad de mensen, hebben de expertise, krijgen we het ook uitgevoerd? En dat is natuurlijk ook wel wat we in de meer de ... als we de financiële debatten met elkaar hebben, vaak delen. Ja, we hebben misschien soms ook wel het geld, maar het lukt niet eens en daar zijn wij niet de enige overheid in. Het lukt niet eens altijd om het allemaal uit te geven, omdat daar niet altijd de mensen voor zijn. Dus absoluut heeft u gelijk in, het komt samen. Het Veenweidegebied, bodemdaling was een vraag van de ChristenUnie en het was nu, de partij weet ik even niet meer, maar dat was hierna, Volt was dat, die had ook nog een vraag daarover. In 2023 zijn die hectares niet genomen, die maatregelen, wil niet zeggen dat er achter de schermen niet flink hard aan wordt doorgewerkt. Ook regionale veenweidestrategieën, het is in de gebiedsprocessen belangrijk, maar daar heeft u al heel veel met elkaar over gewisseld. Dat blijft natuurlijk best lastig om dat goed te voorspellen, maar ik wilde ook goed om te melden de subsidie is verleend nu voor ruim 1000 hectare, waarvan de uitvoering dit jaar, dus 2024 gaat beginnen. Maar zien we dan ook wel weer dat de natte winter en de natte omstandigheden dan ook wel weer roet in het eten gooien, dus ja, het is ... We hebben het helaas niet allemaal aan een draadje, wat we kunnen doen. Dan een paar vragen gecombineerd. Dan kom ik aan bij Volt, die vroeg het een en ander over klimaatadaptatie. Zijn we daar voldoende bestand tegen, maar ook hebben we die ... zijn die hitteplannen, ik merk bij Volt altijd wel een beetje dat het debat van is de urgentie er in voldoende mate? In de technische vragen gesteld door de Partij voor de Dieren en ik weet inmiddels dat dat overzicht deel twee is, totaaloverzicht deel twee. Daar gaan we vrij uitvoerig in op die vraag over de hitteplannen. Die is ook door een collega gesteld. Ik snap dat u niet alle 18 bladzijden heeft doorgelezen, maar misschien mag ik omwille van de tijd daar even naar verwijzen, maar er zijn er 6 bij en ik heb vorige keer toegezegd dat ik uw ambitie daarop overneem, dus flink gas aan het geven daarop. De monitoring is volop in ontwikkeling. Ook andere provincies zijn daarmee bezig. We willen zorgen dat het goed land is. Ja, hij is er wel, maar hij is nog niet klaar voor de lancering. En zodra dat wel zo is, zullen wij u daarover informeren en dat zullen we ook even mee laten lopen in de nieuwe uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie, dat we daar u goed over informeren. En dan was nog vervolgens de laatste vraag van de PVV die ik nog had staan, ging over de accountant en hij vroeg een ...

De voorzitter: U heeft een interruptie van mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dank u, voorzitter. Het antwoord is niet helemaal helder over het dashboard monitoring en klimaatadaptatie. Er staat in het jaarverslag dat het helaas niet gehaald is, maar dat het in het voorjaar af zou zijn. Het is inmiddels zomer. U zegt dat het komt. Kunt u iets specifieker zijn, dat we ook gewoon echt weten wanneer dat dan echt gereed is?

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

De heer Bakker: Nou, ik vind het nog niet echt zomer. Misschien is dat mijn escape, mijnheer De Jong. Maar nee, dat weet ik niet. Ik ga u dat even technisch wanneer wij dat moment verwachten. Ik weet wel dat het wat ... als we het goed willen doen, moeten we even zorgen dat het klopt, het verhaal wat we naar buiten brengen, dus dat het goed staat, daar is nog wat afstemming over nodig. Misschien is het voorjaar hier een beetje optimistisch geweest, maar ik zorg dat u daar even over, schriftelijk even over geïnformeerd wordt. Dan de vraag van de PVV. Ja, zitten we nou voor specifiek dingen vanuit de accountant voor RGW en dat dat langer heeft geduurd, nou laten we dat debat over de accountant, zover we het niet al in de FAC hebben gehad, maar ook voor vanmiddag voor BEM reserveren, zou mijn voorstel zijn, maar ik zie daar geen specifieke punten

vanuit deze domeinen die met de accountant te maken hebben. Dat waren in vogelvlucht volgens mij de antwoorden op de vragen die mij waren gesteld.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mevrouw Sterk, u wil nog wat toevoegen.

Mevrouw Sterk: Ik had nog beloofd dat ik nog even op twee ... of één ding, op twee dingen nog even terugkomen. En even op de vraag van GroenLinks over het aantal hectares van Staatsbosbeheer, dat gaat om 900 hectares. Is het toch goed, denk ik, om dat eventjes hier te noemen. Voor inrichting, dus niet voor functieverandering, maar voor inrichting voor 2027 dan. Dan de vraag van heer Van den Dikkenberg van SGP over die invasieve exoten. Kijk, als een invasieve exoot zich gevestigd heeft, wil dat niet onmiddellijk betekenen dat je dus niet meer bestrijdt. Alleen, dan gaan we kijken naar een prioritering van, wat is het belang of van het bestrijden nu nog van deze exoot in verhouding tot de middelen die daartegenover staan? En als bijvoorbeeld naar een voorbeeld zou natuurlijk de rivierkreeft zijn. Als het in een natuurgebied is waar de biodiversiteit echt onder druk staat, dan kan het een reden zijn, dus om die heel hoog op die lijst neer te zetten. Nou, als het zo is op een gegeven moment dat die Aziatische hoornaar inderdaad die zich gevestigd heeft, ik denk dat we dan op de discussie uit gaan komen van gaan we het de prioritering geven of niet? Hoe zinvol is het om het nog heel erg te gaan bestrijden? Je ziet dat het in Zeeland volgens mij echt enorme aantallen betreft en anders, denk ik, een afweging die we met elkaar moeten maken dan hoe we daar tegenaan kijken?

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Daniëls.

De heer Daniëls: Ja. Daar werd genoemd ook dat we dus door de capaciteit dus gekeken moest worden van wat wel en wat niet. Er zijn nog plannen voor die capaciteit om die te vergroten.

Mevrouw Sterk: Ja. Volgens mij zijn het twee dingen. Prioritering is ook afhankelijk van wat is de impact van een invasieve exoot op de biodiversiteit en daarnaast dat het budget onvoldoende, zeg maar, uitgegeven kan worden op dit moment, heeft te maken met het capaciteitsvraagstuk. Ja, we zijn ... het is een beetje wat mijn collega net ook zei, we zijn echt hard en druk, maar er zijn heel veel kapers op de kust op dit moment op goeie mensen en er is gewoon een krapte op de arbeidsmarkt, dus we doen echt ons best, maar ik kan daar geen garanties op geven op de korte termijn.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, als ik dat hoor, dan is dat bij mij beeld van wij hebben geen mensen, daardoor vestigen exoten zich en daardoor vervalt de plicht om ze te bestrijden. Is dat dan het geval, want anders moeten we heel rap mensen bij inhuren.

Mevrouw Sterk: Ik vermoed dat dat iets te strak is. Bovendien, de Aziatische hoornaar heeft zich nog niet gevestigd bij ons in de provincie en we zijn nog steeds bezig om als er een nest ergens wordt gesignaleerd, dat gewoon weg te halen, dus in die fase zitten we gewoon wat betreft de Aziatische hoornaar.

De voorzitter: Ja, voldoende? Ja. U bent klaar. Dank u wel. U heeft nog recht op een tweede termijn. Ik weet niet of er nog behoefte is aan vragen? Ik zie verder helemaal ... mijnheer Adriani, ga uw gang.

De heer Adriani: Dank voorzitter. Even nog over de flexpool. Ik denk dat ik de gedeputeerde hoorde zeggen dat soms gemeentes aanlopen tegen de koopfinanciering en er daarom niet voor kiezen. Als dat nou betekent dat er projecten niet van de grond komen omdat er gemeentes zich de koop financiering niet kunnen veroorloven en er bij ons daardoor geld op de plank blijft liggen, dan zou ik zeggen dat moet snel op te lossen

zijn. Ik vind het een heel goed idee wat u zegt over die regionale flexpool, maar tot die er is, ziet de gedeputeerde nog mogelijkheden om daar nog verbeteringen door te voeren?

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Muilekom.

De heer Van Muilekom: Nou kijk, het punt is dat proberen al die belemmeringen die er zijn op te heffen. Dus soms moeten we gemeenten ook helpen om over de streep te trekken, kom op met die aanvraag. Het punt is wel dat doordat de gemeente ook relatieve kleine bijdragen moet leveren, ook het commitment aangaat dat ze het ook belangrijk vinden. En dat is een beetje soms het gesprek wat we doen dat het ... Er komen middelen van het Rijk, er komen middelen van de provincie en gemeente wil ook laten zien dat ze het belangrijk vinden en nou, het is een relatief klein bedrag en ik denk zeker als je het hebt over bedragen die in de projecten omgaan, die doorgaan, dan zijn die flexpoolmiddelen peanuts. Maar het is wel een beetje wat ik merk hoe gemeenten tegen ... wat mijnheer Bakker net ook zei, het gemeentefonds, de beperkte middelen bij gemeente is echt een issue dat ze echt aan het kijken zijn waar ze hun geld wel en niet aan uitgeven. Dus nou, maar ik heb u goed gehoord hoor, we proberen ook altijd te voorkomen dat projecten niet door zullen gaan omdat de gemeenten even in de vertraging zitten. Dus dank voor uw advies.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Zijn er nog verder vragen? Niemand meer. Dan gaan de jaarstukken straks naar de Statenvergadering en dan moeten we bepalen hoe we dat gaan afronden of gaan behandelen. Een hamerstuk kan niet, want ik hoor de Partij van het Dieren zeggen dat er een motie aankomt, dus dan is het de keuze tussen een klein debat of een groot debat. Wie is er voor een klein debat? Het zijn er maar twee, drie, vier, klein debat vijf, zes, zeven, dan gaat ie door naar de Statenvergadering met een klein debat. Dank u wel.

10. SV Kadernota 2025-2028

De voorzitter: Dan gaan we naar agendapunt 10, Kadernota 2025-2028. Met de kadernota 2025-2028 stelt u de kaders vast voor de begroting 2025 met een vooruitblik op de financiële ontwikkelingen tot en met 2028. In deze kadernota is een aantal financiële voorstellen opgenomen waarvan een aantal eerder al met uw Staten is gedeeld via de Statenvoorstellen. In de kadernota die nu voorligt, hebben GS een integrale afweging gemaakt van de voorstellen en deze legt het college ter besluitvorming aan u voor, zodat dit weer financieel vertaald kan worden naar de begroting 2025. We hebben eerder een tafelsessie gehad en nog aanvullende technische vragen mogen stellen. Daarom stellen we nu geen technische vragen meer, maar voeren we het politieke gesprek. Ik geef nu de fracties de gelegenheid hun vragen te stellen en ik wil graag starten met de BBB. Mevrouw Ghijsels, ga uw gang.

Mevrouw Ghijsels: Ja, dank u wel voorzitter. Het is inmiddels bekend dat de BBB om moverende redenen gevraagd heeft om de kadernota even on hold te zetten en dat zal vanmiddag uitgebreid bij BEM besproken worden, maar laat ik er dit vast over zeggen, het is duidelijk dat het nieuwe hoofdlijnenakkoord dat op dit moment nader uitgewerkt wordt, aanzienlijke impact gaat hebben op de najaarsbegroting en daarmee op het te voeren beleid. En tegelijkertijd constateren we het volgende, ondanks de koerswijziging van het komende kabinet, met name ten aanzien van de agrarische sector, waarbij we waarschijnlijk van sanering naar innovatie gaan, zien we geen enkele aanpassing in deze kadernota en op de onderliggende stukken. Wat constateren we wel? Een toenemende druk op middelen om dit autonome beleid te kunnen handhaven. Dat zien we op allerlei wijzen in de kadernota terugkomen. We zien dat middelen uit de bestemmingsreserve worden gehaald of dat chatten gedeeltelijk worden gedekt uit algemene middelen. Kortom, we zien een kadernota die vrij star vasthoudt aan een achterhaald beleid waar geen budget voor is of lijkt te komen. Straks ontvangen wij ook nog een begroting waarin onomkeerbare structurele beleidskeuzes zijn gemaakt, met bijbehorende ruimtelijke financiële maatschappelijke effecten. Maar waarvoor een structureel dekkingsvoorstel ontbreekt. En dat lijkt

ons vooral onverantwoord. Als BBB hebben we gevraagd tot slot en deze mag schriftelijk beantwoord worden, we hebben als BBB gevraagd om een duidelijk overzicht van wat landelijke Europese doelen zijn oftewel wettelijke verplichtingen en wat de provinciale eigenstandige doelen zijn en hoe we die gaan financieren. Zonder dat overzicht is het voor ons onmogelijk om te beoordelen of de reservering van budgetten binnen deze kadernota verstandig beleid is. Tot zover, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. GroenLinks. Wie mag ik het woord geven? Mevrouw Van Elteren, ga uw gang.

Mevrouw Van Elteren: Ja, dank u wel, voorzitter. Over de kadernota, begin ik even bij hoofdstuk twee. We hadden nog een stuk ... voorstel 2.3. GroenLinks ziet dat het faunabeleid en de monitoring moet worden vernieuwd. We zijn blij met een nieuw beleid wat ook meer inzet op diervriendelijke alternatieven, waarin ook ieder zijn eigen verantwoordelijkheid neemt. Maar een deel van de dekking daarvan komt uit de Groene Contour, geld wat bestemd is voor de realisatie van nieuwe natuur. En dan wordt het natuurlijk voor ons toch wel wat spannend. Een vraag die we eerder technisch hebben gesteld en waar we toen geen duidelijk antwoord hebben gekregen, willen we nu nogmaals, maar ik kijk ook naar de voorzitter, dan meer politiek stellen, heeft dit gevolgen voor bijvoorbeeld de natuurrealisatie in de uiterwaarden? Waar volgens mij 6 van die 12 miljoen die we gereserveerd hadden voor de Groene Contour naartoe zou gaan. En wat als we de natuurrealisatie vanuit het UPLG, als dat toch niet voldoende van de grond komt? En nogmaals, ik hoop van harte dat dat natuurlijk wel lukt, maar dat geld van de Groene Contour is dan inmiddels verschoven naar andere doelen. In de kadernota wordt gesproken over het deels opvangen van deze verschuiving van geld met rijksmiddelen die naar verwachting beschikbaar komen voor natuur. Maar is de gedeputeerde het met ons eens dat dit inmiddels zeer onzeker is gezien de aard van het hoofdlijnenakkoord? En dan over hoofdstuk drie, op het programma bodem, water, milieu wordt de komende jaren bijna 2,6 miljoen euro minder begroot. Dat vinden wij opvallend en zorgelijk. Kan de gedeputeerde garanderen dat er ondanks deze vermindering voldoende budget is om met grote spoed te kunnen blijven werken aan het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water? Er wordt in de kadernota aangegeven dat het de verwachting is dat het Rijk het gevraagde bedrag beschikbaar stelt uit de transitie-middelen. Hoe kijkt de gedeputeerde hier tegenaan, gezien de plannen uit het hoofdlijnenakkoord? Er is inmiddels een rode lijn, denk ik, in het betoog te bespeuren. Moet de kadernota hier eventueel op worden aangepast? We horen hier bij de oproep van de gedeputeerde om het verdere debat volgende week hierover te voeren en dat doen we natuurlijk graag, maar het zou fijn zijn als we hier in ieder geval nu antwoord op kunnen krijgen. Dat is onze inbreng.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Geef ik het woord aan de VVD. Wie mag ik het woord geven? Mijnheer Peer, ga uw gang.

De heer Peer: Dank u wel, voorzitter. Na mij zal ook mevrouw Van Gilse nog het woord voeren namens de VVD. Ik wil het alleen hebben over het voorstel over programma een, ruimtelijke ontwikkeling. VVD kan zich helemaal vinden in de voorstellen die gedaan zijn. Voor betrokken burgers die graag willen volgen waar wij onze inzet aan besteden, probeer ik toch een zin er even uit te halen. Want die burger die is niet bij een tafeltjes sessie, waar ik overigens ook de complimenten voor uit zal spreken. Wij gaan ... ik heb het over het voorstel 1.1, provinciale taak volkshuisvesting, we gaan naar provinciale inzet ten aanzien van de woningbouwopgave en het volkshuisvestingsvraagstuk verder vergroten en verbreden. Een hele algemene tekst, maar er staat helemaal niet in wat we gaan doen. Bij de tafeltjes sessies komt het ook naar voren dat natuurlijk moeten wij beleid gaan voeren, daar hebben we ambtelijke capaciteit voor nodig, maar het lijkt ons handiger om dat er dan ook in te schrijven dat we daaraan gaan besteden. De vraag die er dan bij is, is we gaan natuurlijk beleid vanuit het Rijk krijgen waar wij als provincie op moeten anticiperen. Dat beleid vanuit het Rijk is er nog niet, dus dan blijft de inschatting zullen we hier genoeg mee hebben voor die hele belangrijke taak die wij gaan krijgen op het gebied van onder andere regio nemen op de volkshuisvesting en de

bouwopgave die we hebben. Dat is de enige vraag die wij hebben. Voor de rest nogmaals complimenten over de stukken.

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Dank u voor het woord. Ook nog een keer dank en als ik begin over de kadernota, dan wou ik wel nog aangegeven dat ik wel echt miste dat we nieuwe voorgestelde doelen voor de doelenboom voor het programma landelijk gebied nog niet hebben. Het is lastig om het te hebben over de toekomst, zonder dat wij de meerjarendoelen of -indicatoren helder voor ogen hebben. Dus daarom nog wel eens de vraag aan gedeputeerde wanneer deze worden verwacht. En in welke vorm wij dan als PS het daar nog een keer over kunnen hebben en over kunnen besluiten. Dan vervolgens eigenlijk door de gehele paragraaf voor het programma landelijk gebied is in ongeveer iedere alinea opgenomen dat de eigen bedragen die nu worden opgenomen, dat daarbij wordt vooruitgelopen op de middelen die vanuit het Rijk beschikbaar komen. En nu is die horizon heel onduidelijk door het hoofdlijnenakkoord, terwijl de stip, de NPLG-doelen er gewoon nog blijven staan. En ik snap dat de stukken ongeveer tegelijk uitkwamen en dat het nu aanpassen niet mogelijk is, maar ik wil wel aan de gedeputeerde vragen hoe zij na vandaag op weg gaat naar de begroting? Wat denkt zij mee te nemen en wat denkt zij dat nodig is om aan te passen? Zelf wil ik er in ieder geval voor waken dat wij klakkeloos onze eigen niet al te ruime financiële middelen gaan opmaken en na een aantal jaar bij het uitblijven van rijksmiddelen geen financiële ruimte meer hebben om het daar in te zetten, in het landelijk gebied waar wij het belangrijkste vinden. Dank.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik het woord aan D66. Mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Voorzitter, dank. Wij beperken onze inbreng tot de Statenvergadering. Dank u.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan gaan we door naar het CDA. Mijnheer Westerlaken, ga uw gang.

De heer Westerlaken: Dank u. Ik kan u melden dat het zeker vanmiddag in BEM aan de orde zou komen, maar daarna bij de behandeling in de Staten.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Partij van de Arbeid.

De heer Adriani: Ja, weer in een duo, voorzitter. Twee opmerkingen van mij uit. De eerste sluit eigenlijk een beetje aan bij wat de heer Peer zei. Wij zijn blij dat we extra middelen vrijmaken voor de nieuwe taken op het gebied van volkshuisvesting en tegelijkertijd om maar een oud-voorzitter van de VNG te citeren, geen knaken, geen taken in het kader van de ordentelijk bestuurlijke verhoudingen. Als het Rijk ons extra werk geeft, dan hoort er natuurlijk ook gewoon budget bij. Dus echte oproepen om via het IPO daar wel een punt van te maken, een stevig punt. Ten tweede voorzitter, is een zorg die we hebben over de actieagenda vitale samenleving. Die wordt nu als dekking gebruikt, incidenteel, voor andere doelen in de begroting. En dat kan omdat we dat programma nog niet hebben. En daarmee is het een beetje vrij schieten. En we snappen dat er in het kader van deze kadernota nou, iedereen zijn steentje moet bijdragen, dus we zullen ook niet voor die aframing van die actieagenda vitale samenleving gaan liggen, maar het is wel van belang dat die agenda er komt, zodat we het budget ook ordentelijk kunnen vastleggen en ook daarvoor kunnen inzetten waar we het voor bedoeld hebben. Want anders vrees ik dat we bij ieder P&C-document denken daar staat toch een potje waar we nog geen uitgewerkte agenda voor hebben, daar kan er wel een bijdrage uit.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Dank u wel. Heel kort, ik heb een opmerking over programma drie. Vanuit onze visie op een gezonde leefomgeving voor iedereen blijven wij strijden tegen het gebruik van giftige middelen zoals PFAS en glyfosaat, ook als er geen alternatieven zijn. Gif is gif en dat willen wij niet in onze bodemwater of milieu. Wegkijken van de toename van kanker en ziekten als Parkinson in omgevingen waar deze stoffen veel worden gebruikt, is onverantwoord. Wij zouden dan ook graag zien dat we op provinciaal niveau doen wat we kunnen en niet alleen kijken naar wat er in Brussel wordt besloten.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Partij voor de Dieren, mevrouw Batteau, ga uw gang.

Mevrouw Batteau: Nee. Voor dit punt geen bijdrage. Wij wachten voor de ... op de algemene beschouwingen. Dan brengen wij het in.

De heer Schaddelee: Voorzitter, daar heb ik een vraag bij, want het is nu al de ... mag dat?

De voorzitter: De heer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Ja, dank voorzitter. Dit is nou al de derde fractie, D66 en CDA zeiden het net ook al, van we komen in PS, ik had me juist na de discussies in de commissie stranddagen dus erop verheugd dat we hier al zaken konden gaan doen over motie en amendementen. Dus ik wil toch een beetje mijn teleurstelling uitspreken.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Maar u heeft nu ook het woord als ChristenUnie, ga uw gang.

De heer Schaddelee: Nou, dan kom ik wel met twee concrete voorstellen voor moties. Wat gaat de provincie de komende jaren doen met haar geld? Als we kijken naar de programma's voor RGW vormen stikstof en wonen absoluut de grootste uitdagingen in deze bestuursperiode. Wat de ChristenUnie betreft pakken we die stevig aan, maar dat kunnen we niet alleen, we moeten stevig investeren in een vitaal, landelijk gebied. Waar ruimte is van natuur herstel, maar ook voor gezonde boerenbedrijven en recreatie. Echte natuur, familiebedrijven en recreatie zijn belangrijk, maar geen doel op zich. Het gaat voor ons om hechte gemeenschappen, buurtschappen, dorpen, wijken waarin mensen tot bloei komen. Voorzitter, de ChristenUnie heeft een concreet voorstel voor een motie waar we graag de reactie van andere fracties en het college op horen. Tot 2013 had onze provincie, net als 10 andere provincies, een eigen vereniging voor kleine kernen. Met een bedrag van 26.000 euro per jaar aan provinciale subsidie kwam deze club op voor kleine kernen. Dat ging over het begeleiden en ondersteunen van initiatieven in dorpen, dorpshuizen en dorpsraden, maar ook het behartigen van belangen van het landelijk gebied als het gaat over de bereikbaarheid van en voorzieningen in kleine kernen. De bus naar Ameide en de bibliotheek in Zegveld. De provincie Utrecht telt bijna 100 kleine kernen, waar zo een 150.000 mensen wonen. En op dit moment missen we echt hun geluid. Het ROCOV gaf dat recent ook aan. We missen de inbreng van de dorpen in de OV-plannen van de provincie. En ook rond de sociale agenda en UPLG missen we de inbreng vanuit de dorpen. In de kadernota wordt met geen woord gerept over dorpen en kleine kernen. En dat is even treurig als verbazingwekkend, omdat in paragraaf 4.2 onder wonen in het coalitieakkoord van deze coalitie namelijk wel ambities staan. De coalitie zegt daar letterlijk oog te willen hebben voor de vitaliteit en de benodigde voorzieningen van de kleine kernen en de sociale verbinding van wijk of dorp te willen versterken. Voorzitter, mooie plannen, maar hoe dan? Tijd om mooie woorden concreet te maken en werk te maken van vitale gemeenschappen in ons landelijk gebied. En daarom de vraag aan GS, wat gaat u op dit punt doen? En de vraag aan andere fracties wie doet er mee met een motie waarin we een aanzet geven om de Utrechtse Vereniging voor kleine kernen weer nieuw leven in te blazen? Dat was de eerste. Ons tweede initiatief gaat over woningbouw.

De voorzitter: Excuus, u heeft een interruptie van mijnheer Van Dieren.

De heer Van Dieren: Dat klinkt als een bijzonder sympathieke motie. Ik zit hier nog niet zo lang, ik ben wel een beetje benieuwd naar de voorgeschiedenis. Het zou een herinstelling zijn van iets wat ooit geweest is, zijn. Kunt u mij vertellen waarom dit ooit is afgeschaft en kost dit geld en zo ja, waar zou dat vandaan kunnen komen? Gewoon effe technisch.

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Ja, dank voorzitter. Er zijn 10 provincies die zo'n vereniging hebben. Alleen Flevoland en Utrecht hebben er geen. Nou, Flevoland heeft maar een kleine kern die onder die definitie valt en Utrecht heeft er lange tijd eentje gehad, maar die is in 2013 opgeheven, toen de toenmalige coalitie heel erg terugging naar de kerntaken en enorme subsidiepotten heeft geschrapd. En daar is toen ook deze vereniging gesneuveld en dat ging in 2013 om een bedrag van 26.000 euro. Dus we hebben het niet over enorme bedragen en ik sprak vorige week iemand van die landelijke koepel van verenigingen en die zouden heel graag in Utrecht weer een doorstart maken. Hebben daar ook wel ambtelijke gesprekken over, maar dat komt niet van de grond. Dus als de reden dat wij met initiatief zouden willen komen.

De voorzitter: U heeft een interruptie van mijnheer Daniëls. Ga uw gang.

De heer Daniëls: Ja. Wat de PV betreft is het buitengewoon belangrijk juist om alle inwoners te horen. Dus het klinkt ons als een heel sympathiek voorstel in de oren, dus we zullen zeker oren naar hebben.

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Nou, staat genoteerd. Dank, mooi. Dan ga ik naar ons tweede initiatief. En dat gaat over woningbouw, ook in het landelijk gebied, meer specifiek op de as Amersfoort, Leusden, Woudenberg, Renswoude, Veenendaal. En ik sla Scherpenzeel even over, dat is Gelderland, maar telt ook mee. Daar zijn best veel ambitieuze plannen en daar gaat het ook over meer dan het symbolische straatje erbij. Woudenberg is relatief gezien de bouwkampioen van onze provincie en ook in Leusden en Renswoude kunnen ze wat van. Gezonde bereikbaarheid is daar echter de uitdaging en dreigt onze bouwkampioenen op de knieën te dwingen. Wegen zijn overvol en financieel lijkt het niet haalbaar om dat op te lossen en bovendien is de vraag of je vanuit klimaat en stikstof nieuwe wegen wel moet willen. De ChristenUnie pleit daarom voor een ruimtelijke studie om een HOV-tracé mogelijk te maken die de twee grootste gemeenten in het oosten van onze provincie, Amersfoort en Veenendaal rechtstreeks gaat verbinden door een HOV-baan langs de grootste groeiers van onze provincie. Ooit vanaf 1886 hadden we de Kersenlijn die van Amersfoort naar Kersteren liep en zo Amsterdam en Nijmegen verbond. En terwijl het aantal autowegen enorm is toegenomen, is tijdens en na de oorlog heel veel spoor juist verdwenen, ook deze lijn. Wat we er nu nog van over hebben, is de Veenendaal lijn, van Veenendaal na Rhenen en de Pon-lijn van Amersfoort naar Leusden en het tracé Woudenberg Veenendaal is sinds 1972 dicht. Het afbreken en nu ontbreken van een snelle, rechtstreekse, goede verbinding tussen Amersfoort en Veenendaal wordt breed gezien als een historische vergissing. De bereikbaarheid agenda van de regio Foodvalley noemt dit ook en wil een nieuwe spoorlijn onderzoeken. Zowel ruimtelijk als qua bereikbaarheid liggen hier grote kansen. Voorzitter, ook hier een vraag aan zowel GS als de andere fracties. Aan GS, kunt u iets vertellen over de stand van zaken rond het onderzoek vanuit de regio Foodvalley en is de provincie Utrecht daar constructief aan mee te werken?

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee, u heeft een interruptie van mijnheer Westerlaken. Ga uw gang.

De heer Westerlaken: Ja. Een vraag aan de heer Schaddelee. In hoeverre dat de cijfers over het mogelijk gebruik van die lijn tussen Veenendaal en Amersfoort is gewijzigd ten opzichte van het laatste onderzoek?

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Ja, dat is een goeie vraag. Dat laatste onderzoek wat we gedaan hebben, is uit 2009. En toen gingen we terug heel erg uit van de ontwikkelingen toen en ik koppel hem juist, de vraag stellen we ook niet voor niets hier in RGW, omdat we hem koppelen aan ruimtelijke plannen die we zien op die as. Woudenberg klaagt al jaren over dat ze veel meer willen bouwen, veel meer bouwvolume hebben dan dat mag van de provincie. En dat de provincie daar de rem ophoudt, heeft vooral te maken met bereikbaarheid. Nou, in Leusden kregen we recent hetzelfde verhaal te horen. Ook daar dus nog enorm bouwen, maar is ook bereikbaarheid de bottleneck. En ook hier in Renswoude dus eigenlijk op die hele as is het probleem dat er wel gebouwd kan worden en voor een deel ook gebouwd wordt, maar dat de bereikbaarheid een probleem is en volgens mij moeten we daar met een ruimtelijke studie op inspelen en dat zou dus betekenen dat inderdaad die studie uit 2009 achterhaald is, omdat je daar de afgelopen 15 jaar al behoorlijk wat bouwontwikkelingen hebt gehad en ook voor de komende jaren nog heel veel capaciteit is.

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee, u heeft een interruptie van mijnheer Adriani. Ga uw gang.

De heer Adriani: Ja, voorzitter, mijnheer Schaddelee mag natuurlijk altijd eerst zijn zin afmaken, wat mij betreft, voordat de interruptievraag gesteld wordt. Kunt u aangeven om hoeveel woningen het in potentie ongeveer gaat op die as binnen de bestaande ruimtelijke kaders die we met elkaar hebben. Want ik heb er gewoon echt geen beeld van. Bij Renswoude denk ik niet meteen aan duizenden en duizenden woningen dus.

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Nee, ik heb die cijfers ook niet exact. Maar als je het bij elkaar optelt, gaat het wel om een behoorlijke ontwikkeling. En we zijn natuurlijk vaak heel erg gefocust op de echte grote ontwikkelingen bij HOV-knooppunten wat we in onze omgevingsvisie ook willen. Nou, dat is, denk ik, prima en daar willen wij als ChristenUnie niet vanaf. Maar ik denk dat op het moment dat je optelt wat er in die verschillende gemeenten gebeurt en je ziet dat ook echt als een soort as en je kijkt ook naar de pleidooien die daar vanuit de regio zelf komen, dat je op een gegeven moment wel een behoorlijke potentie hebt en dat het bij elkaar opgeteld om duizenden gaat. Maar ik denk dat het wel goed huiswerk is, want dat was mijn laatste vraag, voorzitter, welke fractie zouden mee willen doen aan de motie waarin we het college aanmoedigen om een ruimtelijke studie te doen? Ik denk dat we in aanloop naar het opstellen van die motie moeten kijken naar van, bij elkaar opgeteld, om hoeveel plancapaciteit zou het dan kunnen gaan?

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee, u heeft een interruptie van mijnheer Peer.

De heer Peer: Ja. Omdat de heer Schaddelee ook in zijn introductie zei wat teleurgesteld te zijn dat er weinig initiatiefvoorstellen lagen. Je kan alleen zeggen van ons als coalitiepartij, ja, dat is het voordeel van een coalitiepartij, dat hebben we natuurlijk al van tevoren gedaan, dus voor een deel en het zal voor meerdere coalitiepartijen gelden, staat in deze stukken, waar wij al achter staan. Voor wat betreft uw initiatief, met name dit laatste, het is natuurlijk wel essentieel om te kijken of de VVD dat initiatief kan steunen, waar we in principe natuurlijk voorstander zijn van meer bouwen het halen van onze doelstellingen van 100.000 woningen. Al lijkt het ons wel goed om de achtergrond te kennen en de afweging vervolgens te maken waar gaan we investeren in bijvoorbeeld openbaar vervoer of in plannen en om hoeveel woningen gaat het dan? Dus daar zullen we eerst van u informatie moeten krijgen of we dat kunnen steunen of niet.

De voorzitter: U heeft ook nog een interruptie van mijnheer Westerlaken. Ga uw gang.

De heer Westerlaken: Dank u, voorzitter. Voorzitter, ik ben toch heel benieuwd naar wat de heer Schaddelee nou inderdaad bedoelt met grote volumes, zeker als het om Leusden gaat en om Woudenberg iets minder, daar is die OV-toets altijd richting Amersfoort en voor Renswoude, wat denk ik ook niet zulke grote volumes zijn. Is de OV-toets altijd richting Veenendaal-De Klomp. Dus dat betekent, kunt u dan ook aangeven waar u die financiering uit wil halen en hoe dat u denkt dat die financiering ... tenzij die natuurlijk van de Nederlandse spoorwegen moet komen of van ProRail en dan ben ik ook benieuwd hoe dat u dat tot stand wil laten komen?

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Nou, misschien is het goed om te benadrukken dat we hebben gepleit van ruimtelijke studie naar een HOV-verbinding. Dus het gaat wat ons betreft niet op een spoorlijn, die Kersenlijn kan je niet meer opnieuw aanleggen. Die ligt voor een deel op plekken die ook helemaal niet meer aansluiten bij de huidige ruimtelijke plannen. Maar we willen wel kijken naar van is er een HOV-verbinding mogelijk op die as? En volgens mij moet juist een studie in beeld brengen wat de totale plancapaciteit is en ook wat de potentie daar nog van is. Want er wordt bijvoorbeeld door de regio Foodvalley ook gekeken nadrukkelijk naar het gebied tussen Renswoude en Veenendaal-De Klomp. Maar dat is voor een deel grondgebied van de gemeente Ede. We hebben Scherpenzeel, die noemde ik net even een bijzin, is natuurlijk ook provincie Gelderland, dat ligt net over de provinciegrens, maar vanuit de regio Foodvalley wordt daar wel nadrukkelijk naar gekeken. En die hebben dus zelf vorig jaar in hun eigen stukken gezegd van we willen dit weer gaan onderzoeken. En mijn voorstel is om dat als provincie Utrecht welwillend bij aan te sluiten.

De voorzitter: Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Ja, meer een vraag wat betreft de orde. Als een fractie oproept tot een reactie van andere fracties en we willen allemaal ... gaan allemaal langs de fracties om onze reactie te geven, gaat het dan van onze spreektijd?

De voorzitter: Ik zie de griffie ... tweede termijn, gaat niet van uw spreektijd af. Mijnheer Schaddelee, was u klaar met uw betoog? Ja, dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mijnheer Van Dieren van UtrechtNu!

De heer Van Dieren: Ja, ook vanuit ons dank voor het gedane werk. Kan niet makkelijk zijn om zo'n soort document samen te stellen. Desondanks vinden wij het weer lastig te beoordelen, zeker rondom natuur, al komt het maar omdat er vaak meerdere programma's lopen met overlappende doelen. Denken we aan de uitbreiding van de NNN, Groene Contour, UPLG en zeker op een moment dat nu de transitiefonds, ik wil niet eens zeggen op losse groeven staan, maar dat gewoon het tapijt eronderuit is getrokken. Vinden wij het zeer ongemakkelijk om nu grote uitgaven te gaan zitten goedkeuren. En ook wij zijn daarom benieuwd naar de mogelijkheden om het gewoon even een stukje uit te stellen. De eerste jaar, daar ligt een hoofdlijnenakkoord, maar dat wordt natuurlijk in veel verder detail uitgewerkt tot een echt regeerakkoord, mogen we hopen. En zou het nog niet verstandig zijn om dat nou eerst effe af te wachten? En daarna nog eens een keer een blik te werpen op deze kadernota en of het dan nog is wat we willen? Nou ja, politiek inhoudelijk staan hier veel dingen in waar voorheen al de discussie over gevoerd is, er gaat waarschijnlijk veel geld uitgegeven moeten worden aan het nieuwe faunabeleid. Wij verwachten dat dat op zich alleen maar erger gaat worden. We vinden op zich niet erg dat er veel geld naar faunabeleid gaat. Het is alleen de koers en de manier waarop dat gedaan wordt, waar wij niet achter staan. Zeker als het gaat om de bescherming van zeer bedreigde diersoorten, met name de weidevogels. Er rollen vaak grote woorden over dat alles op alles gezet moet worden voor de natuur. Weidevogels zijn wat ons betreft de belangrijkste stukje natuur en laat dat nou in de

methodiek precies een dingetje zijn waar niet alles op alles gezet wordt. Daar krijgen predatoren vrij spel en gaan we het hier nog effe proberen met diervriendelijke methodes. Wat ons betreft is dat niet alles op alles zetten. Hopelijk komt daar later nog weer een inhoudelijke discussie op, is voor een deel aldus geweest. Maar wij zullen dan weer inbrengen dat het toch echt nodig is om op een actievere manier de weidevogels te beschermen.

De voorzitter: Mijnheer Van Dieren, een momentje, u heeft een interruptie van mevrouw De Widt.

Mevrouw De Widt: Ik wil niet per se interrumperen, dus hij mag wat mij betreft eerst zijn verhaal afmaken, maar daarna wil ik graag reageren.

De voorzitter: Mijnheer Van Dieren, ga uw gang.

De heer Van Dieren: Oké. Nou, dat hoor ik dan zo wel tegemoet. Voor de rest dan nog even over de voorstellen die we hier eerder gehoord hebben. Zoals eerder gezegd, vind ik het voorstel van de ChristenUnie over die vereniging erg sympathiek. Ik ben wel benieuwd of er ook tegenargumenten zijn. Zoals eerder gezegd, wij waren er niet ten tijde dat dit afgeschaft werd. Zijn er ook partijen die ... Statenleden, commissieleden die die periode misschien wel meegemaakt hebben, die destijds voor de afschaffing waren, die dat misschien nu nog steeds zijn en dat zouden kunnen uitleggen? Daar zou ik erg benieuwd naar zijn. En voor de rest eerdere discussie over de bestrijding van de intensieve exoten als ze al gevestigd zijn, eerlijk gezegd, wij zijn niet voor onhaalbare plannen. Dus misschien is iets permanent aanwezig als het al gevestigd is. Maar goed, elke Aziatische hoornaar minder is wat ons betreft winst, dus ideeën over misschien middelen beschikbaar stellen voor permanente bestrijding van dit soort nu nog invasieve exoten, dat vinden wij alleen maar heel interessant. Dus we zien dat tegemoet. Maar over de hele linie, ik vind het ongemakkelijk om nu te beoordelen en ik hoor graag de reactie van GS.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan ga ik naar mijnheer De Jong van Volt, ga uw gang. Mevrouw De Widt, excuus. Excuus. Ja.

Mevrouw De Widt: Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Van Dieren begon zijn betoog met uiteenzetting dat hij vond dat er voorlopig maar eens niet al te veel geld uitgegeven zou moeten worden. Er is een nieuwe regering in de maak in Den Haag. En er zouden best wel dus een hoop dingen kunnen veranderen. Maar is de fractie van Utrecht nu zich er dan van bewust dat we hier bezig zijn met een aantal dingen waar we als provincie een eigenstandige verantwoordelijkheid voor hebben, met allerlei zaken waar we over jarenlange programma's aan het werken zijn die niet zomaar ineens veranderen? En ik zit in ieder geval niet hier als Statenlid om te gaan wachten tot er in Den Haag over nou weet ik voor hoeveel tijd een kabinet is en nieuw beleid is en ja, nieuwe dingen naar ons toekomen waar we als provincie iets mee zouden moeten. We moeten nu al meer dan zat, dus laten we daar vooral mee doorgaan. Ik hoor graag hoe hij denkt welke dingen er dan niet zouden hoeven. Wat wilt u schrappen uit deze begroting en waarom dan precies?

De voorzitter: Mijnheer Van Dieren.

De heer Van Dieren: Nou, daar ligt nou precies het probleem. Dat vind ik lastig vast te stellen. Want de observatie is eerder al gemaakt. Er wordt heel veel gegrepen naar reserves op dit moment. Dat kan hartstikke nuttig, hartstikke goed zijn en ik wil ook niet direct overal zand in de raderen gaan zitten strooien. Maar zoals eerder gezegd, het feit is wel er ligt een hoofdlijnenakkoord, dat gaat een exacte uitwerking krijgen. Ik zou graag zien wat dat gaat worden, wat exact de impact daarvan gaat zijn. En dan denk ik gewoon dat ik een betere beoordeling kan maken van het Statenvoorstel, van deze kadernota, betekent dus niet dat we overal

tegen zijn of alles willen stoppen, maar we denken wel dat we dan gewoon een beter inhoudelijk oordeel kunnen vormen en als dat moment nou zo dichtbij is, waarom dan niet heel eventjes wachten met de goedkeuring ervan? Dus niet per se dat we alles afkeuren, maar gewoon heel even pas op de plaats en dan binnenkort hebben we alle informatie en dan kunnen we door.

De voorzitter: Mevrouw De Widt.

Mevrouw De Widt: Dank u wel, voorzitter. Nog een hele korte reactie. In de beantwoording op verschillende schriftelijke vragen die over ditzelfde gingen, heeft iedereen kunnen lezen dat er voorlopig nog helemaal geen duidelijkheid is over wat er uit Den Haag komt. Dus nogmaals, we gaan hier echt niet op onze handen zitten.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Ik ga door naar mijnheer De Jong van Volt. Ga uw gang.

De heer De Jong: Goed zo. Dank u, voorzitter. Voorzitter, we hebben hoge ambities voor natuurherstel, natuurversterking en natuurverbinding. Maar we liggen achter en we gaan het voorlopig niet inhalen. Ondertussen gingen vorige zomer al de gebieden voor de Groene Contour naar de NNN en lezen we in deze kadernota dat nu ook het geld van de Groene Contour onder andere naar de agrarische bebouwing gaat en ik paraphraseer geld voor kritieke natuur naar agrarisch vastgoed. Kan gewoon. En het wordt erger, want op alle stapels plannen lag nog geen nieuw fauna beheerplan. Het college keek om zich heen en u raadt het al, de Groene Contour, daar kan nog wel wat vanaf. De ambities blijven wel overeind, zo schrijft de gedeputeerde. Als we schriftelijke vragen hoe dit dan realistisch is, krijgen we een opmerkelijk antwoord. Vorige colleges hebben geld vrijgemaakt, maar dit is lang niet voldoende om deze doelen volledig te financieren. Een bevestiging van ons punt, me dunkt, maar geen antwoord op de vraag hoe halen we de Groene Contour dan wel? Een ander antwoord wijst naar het UPLG, met de nuance dat deze een financieringsbron zou kunnen worden. Dit geeft bijvoorbeeld een garantie tot aan de voordeur gevoel. Voorzitter, we hopen dat de Gedeputeerde Staten vandaag wel heel precies en zo concreet mogelijk kan duiden hoe de ambities voor 3000 hectare Groene Contour uit het akkoord van Utrecht gaan worden gerealiseerd en met welke middelen. Wanneer bereiken we welke milestone van de Groene Contour en hoe? We maken ons al langer zorgen, hebben dat meerdere keren hier geuit en hopen dat Gedeputeerde Staten vandaag op een wat duidelijkere manier onze zorgen kan wegnemen. We vragen hierbij ook de collegepartijen te reageren of zij de zorgen van Volt delen. We hebben een amendement in de pen. Ook in het kader van de internationale afspraak gemaakt op de UN Biodiversiteitstop in december 2022 om 30 procent beschermd gebied in 2030 te realiseren. Nederland en dus ook Utrecht moet een billijke bijdrage leveren binnen de EU. Hiervoor is meer dan het totale NNN nodig, 150 hectare, 1000 hectare. En Utrecht kan ook actiever de zogenoemde other effective area-based conservation measures, de OECM's, realiseren. We vragen, Gedeputeerde Staten, wat de plannen zijn om de Utrechtse billijke bijdrage vorm te geven en te realiseren en wat dit doet met onze ambities voor de Groene Contour. Ook vragen we een toezegging om de Utrechtse billijke bijdrage in een memo uiteen te zetten en een plan daarvoor concreet te maken. Voorzitter, een deel van het antwoord vinden we toch een beetje in de kadernota. Het panacee lijkt nu agrarisch natuurbeheer en deze kadernota zet alle ballen op het ANLb, naast extra geld voor oplopende beheerskosten, het wordt allemaal duurder, al keert dit college meer middelen die door natuurpotjes en de schaarse stikstofpotjes worden gedekt. Natuurlijk is agrarisch natuurbeheer belangrijk en een onderdeel van de oplossing, maar we hebben meer soorten natuurgebieden en meer verschillende aanpakken nodig, want de nood is extreem hoog. Zo bleek ook uit de ecologische rapportages 2023 en zo zal zonder twijfel blijken uit de aankomende rapportage natuur, waar wij reikhalzend naar uitkijken. We vragen, Gedeputeerde Staten, waarom er geen extra middelen zijn gereserveerd voor andere vormen van natuurherstel, versterking en uitbreiding. Waarom mist de kadernota volledig de urgentie voor onze natuur?

De voorzitter: Mijnheer De Jong, excuses, u heeft een interruptie van mijnheer Daniëls.

De heer De Jong: Ja, dank wel, voorzitter. Maar u heeft net al meerdere keer gehoord dat er op allerlei terreinen personeelstekorten zijn en het inzetten van boeren dus voor het natuurbeheer is een heel goed plan, maar als u dus daarbovenop andere dingen wil of niet wil, waar denkt u dan de mensen vandaan te halen om al die natuurgebieden dan te gaan beheren en ontwikkelen?

De voorzitter: Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dat lijkt me een uitstekende vraag van ons college, voorzitter. En wacht ik dus ook het antwoord van de gedeputeerde af en ik wil ook even herhalen, ik heb net gezegd dat agrarisch natuurbeheer belangrijk is, moeten we ook zeker doen. Moeten we ook nog meer middelen voor alle keren, maar het is niet het enige wat nodig is en dus we hadden een extra investering in natuur graag gezien. Ga ik door, voorzitter. Is Gedeputeerde Staten bereid een structureel nieuw groot bedrag voor natuur vast te spijkeren in de begroting 2025. Als u vraag waar het dan vandaan moet komen, dat was eerder in deze vergadering ook een vraag, verwijst ik graag naar de in de M&M-commissie aangekondigde moties van Volt om onze wegebelasting in lijn te brengen met andere provincies en een Expo's correctie toe te passen op de indexatie van de MRW, wat ons een groot deel van extra middelen kan bieden. Mocht er dan nog tekortkomen, dan kan een nieuwe 200 miljoen voor asfalt vast een onsje minder. Voorzitter, Utrecht kreeg een aanzienlijk deel van de eerste middelen voor de maatregelenpakketten voor ons landelijk gebied. En dat is, wat Volt betreft, een directe verwijzing naar de kwaliteit van ons ambtenarenteam. Complimenten. De Utrechtse Heuvelrug en -flanken en de beekdalen echter staan nog even voor het stoplicht in alle onzekerheid. Laten we zelf dat stoplicht nou op groen zetten. Kan Gedeputeerde Staten duiden hoeveel geld er nodig is om een flink deel van deze twee maatregelenpakketten wel vast te starten en of die welwillendheid daarvoor is en of we dus bereid zijn eigen middelen hiervoor te alloceren? Bijvoorbeeld de middelen uit het coalitieakkoord voor de transitie Landelijk Gebied, die nu gedeeltelijk anders kunnen worden ingezet. Kan greep der Staten haar reflectie met ons delen? Volt heeft een motie in de pen om te kunnen starten met maatregelenpakketten vijf en zes. Tot slot, voorzitter, maatregelen tegen bodemdaling en broeikasgasuitstoot leiden onder wat wij noemen het Groene Contour virus. Doelen blijven staan, middelen worden structureel weggenomen. We zijn nu volledig afhankelijk van de Rijksondersteuning van ons UPLG en dat vindt Volt onnodig risicovol. De vragen Gedeputeerde Staten om een toezegging om een contingency plan op te stellen. Zodat we tijdig middelen en maatregelen paraat hebben als het Rijk niet over de brug komt of onvolledig voor het UPLG. Zo voorkomen we onnodige klimaatimpact en andere aanverwante problemen van zakkende bodems. Zakkende en zuchtende bodems, voorzitter, daarmee sluit ik de reflectie op de kadernota af.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan wil ik nu het woord geven aan de SGP. Mijnheer Van den Dikkenberg, ga uw gang.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, dank. Korthedshalve zal ik mij richten op een thema wat we in de Staten ook zullen agenderen. Ik heb de vorige Statenvergadering geprobeerd om volgens de werkwijze programma's onder de omgevingswet via moties vreemd wat dingen mee te geven voor het fauna programma. Toen werd ik doorverwezen naar de kadernota. Dus die zullen wij ook bij de kadernota dan indienen. Eentje over de definitie van de Staten van instandhouding die in het programma gehanteerd wordt, waarin we voorstellen om bij de Europese definitie aan te sluiten met de vogel- en habitatrichtlijn. Het tweede gaat over het gefaseerd afbouwen van het eigen risico, gedekt uit de reserve Landelijk Gebied voor agrariërs. Als we het hebben over verdienmodellen, perspectieven voor de landbouw en dergelijke, dan staat wat mij betreft daar haaks op dat we de schadelast gaan verzwaren met 15 procent in één keer, zonder dat bewezen is dat verjaging ook daadwerkelijk tot een vermindering van de schade leidt. En een derde gaat over het

formuleren van een visie op rasters. We horen steeds vaker bij fauna-uitkeringen dat boeren moeten voorzien in een raster. Het kan niet de bedoeling zijn, wat mij betreft, dat we daarmee de hele Heuvelrug straks in gerasterd hebben in een raster van twee meter voorzien van elektradraden en doorgezet tot aan het grondwater. Waarmee je dus de hele mobiliteit van soorten vanuit de Heuvelrug en richting buitengebied, richting de agrarische gebieden, ook weghaalt. Ik zou daar graag een visie op hebben, zodat we ook de openheid van ons landschap kunnen behouden, maar daarmee ook vergoedingen mogelijk kunnen maken als er geen rasters staan in gebieden waar we zeggen dat die open moeten blijven. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Geef ik nu het woord aan mijnheer Daniëls van de PVV. Ga uw gang.

De heer Daniëls: Wat zijn de gevolgen, vragen, gedeputeerde, van het hoofdlijnakkoord? Denkt u voor Groen Groeit Mee het budget dan en wat zijn daarvan dan weer de gevolgen voor de overige plannen die er zijn? En dan met name de woningbouw, wordt dit dan moeilijker of makkelijker? En even kijken, ziet u perspectief vanuit de kadernota problemen voor de woningbouwopgave die de provincie Utrecht heeft de komende periode en denkt u dat gezien de verschuiving die eraan komt van budgetten dat als het groen aanzienlijk toeneemt dat voor de instandhouding daar uiteindelijk dan genoeg overblijft?

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan is nu de SP aan de beurt. Mijnheer Schipper, u bent nog digitaal, denk ik. Ja. Ga uw gang.

De heer Schipper: Ja, ik kom ik naar jullie toe. Dus verheug u. Voorzitter, ik kom toch nog even terug over volkshuisvesting. De vraag die ik stel erbij, bij de jaarstukken. Ik lees de kadernota als volgt. Als de wet Regie volkshuisvesting er doorkomt, dan moet de provincie een volkshuisvestingsprogramma opstellen. En dat loopt niet op water. En daarom wordt er elders geld weggehaald. Namelijk bij het beleidsdoel passende woonruimte voor iedereen naar woningbehoeften, programma 1.3. Het gaat om een bedrag van in totaal 3,1 miljoen euro tot en met 2028. En dat zal dan deels weer terugvloeien naar wonen als het Rijk over de brug komt met het geld voor de uitvoering van die wet. Voorzitter, ik kan het niet anders lezen dan dat. We zijn daar niet blij mee, want er is natuurlijk een woningnood van heb ik jou daar en in de jaarstukken staat inderdaad een rood bolletje bij het onderdeel budget. Wat ons betreft, we zullen bij BEM nog terugkomen over de omvang van het weerstandsvermogen. Die is echt ontzettend hoog. Dat zou voor mij een veel betere optie zijn om hier iets mee te doen in plaats van het weg te halen bij het beleidsdoel passende woonruimte. Wat betreft bodem en water, we willen echt aansluiten bij de opmerkingen van de PvdA over de bedreigingen voor bodem en water door het gebruik van gif. En dan hebben we ook nog de heer Schaddelee vroeg over motie over die kleine kernen. Ik zeg van nou ja, laat maar zien, dan zullen we ons een oordeel vormen. En hij had het ook nog over de HOV-baan Amersfoort Veenendaal. Ja, dat is toch een variant op de snelbus die we als SP eerder hebben gepleit en die ook al min of meer is toegezegd. En volgens mij door de heer Schaddelee zelf in zijn voormalige hoedanigheid als gedeputeerde. Dus ook dat zullen wij met belangstelling tegemoetzien. Dan nog even over het landelijk gebied. Ja. De Groene Contour, daar hebben we mevrouw Van Elteren en zeker ook de heer De Jong hadden het even over gehad en daar kunnen wij wel zeker in meevoelen. Dat vonden wij echt een mysterieuze ontwikkeling in deze kadernota. Graag reactie van gedeputeerde over deze punten en wij zullen overwegen om bij kadernota in ieder geval een motie in te dienen over het weghalen van die gelden bij het onderdeel wonen. Tot zover.

De voorzitter: Ja, fijn, dank u wel. Dan geef ik het woord aan Forum voor Democratie. Mijnheer Van Breukelen, ga uw gang.

De heer Van Breukelen: Dank u wel, voorzitter. Ik zal het kort houden. Op het gebied van wat bodem, water en milieu heeft FvD een aantal zorgen over waterkeringen en dijken, vooral in meerjarendoel 3.1.1. Daar staat de

waterkeringen zijn op orde en de provincies beter voorbereid op de gevolgen van overstromingen. Als de waterkeringen op orde zijn, mag men er toch van uitgaan dat overstromingen voorkomen worden. Hoe rijmt GS het precies? Laten we ons eerst ook het voorkomen van overstromingen door middel van goed watermanagement een dijkversterkingen, voorkomen is natuurlijk beter dan genezen. Betreffende een aantal opmerkingen over het eventueel uitstellen van de kadernota. Wij zijn daar zeker geen voorstander van. Deze kadernota is natuurlijk onderdeel van de P&C-cyclus en is een methode van de staat om controle uit te oefenen over de financiën van de provincie. Het uitstellen van deze kadernota geeft dus deels macht uit handen van de Staten. Tot dusver.

De voorzitter: Ja, fijn, dank u wel. 50PLUS, wie mag ik het woord geven? Mijnheer Biever, ga uw gang.

De heer Biever: Ja, dank u wel, voorzitter. We willen ons aansluiten misschien met moties die eraan komen, maar voor de rest willen we ook nog wel een aantal dingetjes zeggen. 50PLUS vindt dat men zorgzaam moet omgaan met onze agrarische sector. Deze sector is niet alleen maar voor koeien in de wei, maar ook voor belangrijke schakel in de voedselketen, voor de consument. Daar is akkerbouw voor nodig, daarnaast moeten we laagdrempelige campagnes gaan voeren om vervuiling van grondwater en drinkwater tegen te gaan. We moeten ons water beschermen van onder andere medicijnresten of gif dat wordt gebruikt in de fruitteelt. Daarnaast had ik het net over de bijenhoofdstad. Ik wil ook aansluiten bij Stadsbelang Utrecht, want die willen een Utrecht bij hoofdstad van Europa maken en daarom, omdat ecocide en biodiversiteit leidt tot een onleefbare wereld en Utrecht daar mede debet aan is. Van de 81 vierkante kilometer van de stad Utrecht die we groot zijn, wordt meer en meer be- en verbouwd. Of het nu woningen zijn, bedrijfsgebouw of zonnepaneelparken, er worden nog steeds zware pesticiden gebruikt bij gewasbescherming. Er blijft weinig ruimte over voor natuur een kans te geven en te komen tot een betere biodiversiteit. Ook wij tasten de biodiversiteit op ons grondgebied aan en maken ons schuldig aan ecocide. Als wij dit een halt toe willen roepen is het goed dat wij internationaal en nationaal oproepen tot bescherming en verbetering van de biodiversiteit. Maar we moeten ook onze hand in eigen boezem steken en verbeteren wat er te verbeteren valt. Met aandacht voor gebiedsinrichting, bebouwing, aandacht voor verbindingen, aandacht voor groen en water. En of het nu gaat om het maaien of de kwaliteit van boom of struik, de grond of de wijze waarop we met de bodem en oppervlaktewater omgaan, met aandacht van bewustwording en gedragsverandering. Kortom, Utrecht moet er alles aan doen om de uitdijende stad biodiversiteit op nummer één te zetten, dus ook de provincie. Ook later wij dan beginnen bij de bij. Want alles begint bij de bij. En dan praat ik niet over de honingbij, maar over de wilde bij. Zonder bijen is er geen bevruchting van bomen en planten en bloemen, zonder de bij is de biodiversiteit in gevaar. Uit onderzoek blijkt dat het aantal bijen en de hoeveel wilde bijen afneemt, al helemaal in stedelijk gebied, zoals hier in Utrecht. Stadsplan Utrecht, waar we dus al mee willen doen, doet een aantal inhoudelijke voorstellen met een beperkt financieel beslag om dit deels te stoppen en juist aan de slag te gaan om biodiversiteit te verbeteren. Wij willen dat Utrecht de bijenhoofdstad of -provincie van Europa wordt en dit ook blijft. Dat geldt dus ook voor de provincie.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan zijn we nu toegekomen aan het geven van de antwoorden. Wie mag ik van het college als eerste het woord geven? Mevrouw Sterk, ga uw gang.

Mevrouw Sterk: Voorzitter, u mag mij als eerste het woord geven. Het kan zijn dat ik aan het eind nog graag dan even wat andere vragen wil antwoorden, want niet iedereen kan even snel meetikken. Maar dat komt goed. Allereerst de vragen rond de kadernota van de BBB en ook aantal anderen. De reden waarom we die kadernota on hold zou willen zetten, heeft ook, denk ik, voor een groot deel te maken met het UPLG en de dingen die daarover in het hoofdlijnenakkoord worden gezet. En ik zou eigenlijk willen vragen of die discussie straks ook bij de kaderstellende notitie te voeren. Want ik denk dat dat het gesprek is waar dat dan plaats hoort en meer in zijn algemeenheid over de vragen over de kadernota zal mijn collega Bakker dadelijk iets

zeggen. U had ook vragen over waar nou precies het verschil zit tussen de doelstellingen die we moeten van Europa en zeg maar het landelijke ... de landelijke overheid en waar van de provincies. We hadden natuurlijk op de maatregelenpakketten u al een memo aangeleverd, 31 mei. Wij zullen dat natuurlijk ook doen op basis van wat in ieder geval op dit moment wij zien in het hoofdlijnenakkoord. Een voorzichtige gedachte, maar voorzie ik wel dat wij er zelf eigenlijk vrijwel niets aan hebben toegevoegd wat niet gewoon moet vanuit landelijke en Europese richtlijnen en verordeningen. Dus er zit weinig echt kop op vanuit de provincie. Maar wij zullen dat voor u nog op een rijtje zetten en u kunt dat memo tegemoet zien. Ja. Dus ook de VVD had vragen over wat zijn nou precies de gevolgen voor de begroting van dat wegvallen van het transitiefonds en in brede zin denk ik ook het hoofdlijnenakkoord. Nou, dat is, denk ik, een hele terechte vraag die u stelt. En het is inderdaad zo, we hebben deze kadernota in begin april als GS behandeld. We zitten nu begin juni en er is inderdaad iets gebeurd onderweg. We weten in ieder geval wel dat vrijdag in de ministerraad de maatregelenpakketten worden vastgesteld. We weten ook dat wij daar veel geld mee zullen krijgen. De verwachting is dat we zo'n 237 miljoen gaan krijgen. En dat alles heeft natuurlijk consequenties, ook voor de begroting, dus die zullen wij ook nader gaan bekijken en wij zullen u daar ook later van op de hoogte stellen als dat meer inzichtelijk is. En dat geldt dus ook voor de doelen, u zegt ja, ik mis een beetje die nieuwe doelen. Dat is ook, denk ik, een terecht punt en we hebben ook daarmee gewacht ook op die maatregelenpakketten, zodra dat, zeg maar, ook helder is, zullen we ook met een apart voorstel op dit punt nog komen voor de doelenboom. Dan waren er een aantal vragen over de Groene Contour en dat snap ik. Want als er geld wordt weggehaald bij de Groene Contour, kan ik me voorstellen dat u denkt wacht even, wat gebeurt daar? Kijk, ik heb net ook al in de vorige beantwoording bij de jaarrekening gezegd die Groene Contour is eigenlijk bedoeld om gerealiseerd te krijgen vanuit de markt. Het is dat deel waar wij geen geld voor hebben gekregen van het Rijk, want dat zijn de NNN-gebieden en de Groene Contour, daarvan hebben wij gezegd met de partijen hier in de provincie willen wij dat samen gaan realiseren. Vorige coalitie heeft gemeend om daar wel 12 miljoen voor neer te leggen. Een deel begrijp ik, die informatie kwam mij later ter ore, is eigenlijk bedoeld om vanuit de TBO's te kunnen financieren en een deel is echt bedoeld voor de agrariërs. Ik gaf net ook al aan dat volgens mij geld niet het probleem is, want geld is er en we hebben daar nu 3 miljoen van uitgegeven, er was 9 miljoen nog op dat moment ... op dit moment op de begroting. Veel meer is het probleem de beschikbaarheid van grond, de prijs van de grond, maar zeker ook het feit dat wij nog niet alle subsidievoorwaarden kunnen openstellen. Dus ik durf wel te stellen dat op zich er waar er initiatieven zijn om die Groene Contour te realiseren, dat dat niet een probleem hoeft te zijn, want we hebben nog steeds geld. Er zit nog steeds 6 miljoen in de pot. Ondanks het geld dat we er uithalen voor het faunabeleid. Dus er is nog, zijn nog steeds middelen om dat te doen en ook in maatregelpakket vier zitten er specifiek ook middelen in, juist ook voor die natuurrealisatie op de uiterwaarden, begrijp ik, die we dus ook daar voor die Groene Contouren kunnen inzetten. Dus ook met wat er hopelijk vrijdag wordt besloten, krijgen wij daarvoor budget. En overigens de doelen die we moeten halen, anders dan bij de NNN, is die Groene Contour gezet op 2040. Dus we hebben daar nog wel een tijd voor en ik hoop oprecht dat het ons lukt om straks in die gebiedsprocessen, als we die NNN gerealiseerd hebben, ook die Groene Contour mee te nemen en daar zit ook een opgave in die vanuit Europa komt, om extra natuur te realiseren. En anders dan bij andere provincies, die hebben niet die Groene Contour, zouden wij die Groene Contour mogelijk ook kunnen laten landen in weer die Groene Contour gebieden die we nu hebben aangewezen. En daar komen dan ook middelen met mee. En dat is de redenatie die we hebben gevolgd. We hebben sowieso prioriteit om in de Groene Contour de NNN te realiseren. Dat heeft met die zoekgebieden te maken. We hebben straks een opgave waarschijnlijk vanuit de Europese regelgeving om ook extra natuur te realiseren en we hebben gezegd dat de voorwaarde daarvoor is wel dat we dan middelen daarvoor krijgen en die zullen waarschijnlijk landen, zeg maar, in wat wij nu op de kaart hebben aangegeven als Groene Contour gebieden. Dus ik denk dat financiën bij de Groene Contour niet het eerste probleem zijn waar we mee te maken hebben, maar veel meer de ruimte, de wil en de prijs van de gronden die het zijn om dat te realiseren. Ja, dan zegt u van ik zie in de kadernota alle ballen op de ANLb. Met alle respect, maar dat herken ik echt niet. Volgens mij hebben we het hier nou een hele tijd ook over de NNN.

We hebben nou net over de Groene Contour en ja, de ANLb is hartstikke belangrijk, ik ben ook heel blij met de keuze van deze nieuwe coalitie om langjarige beheervergoedingen te geven voor die ANLb. Ik denk echt dat dat belangrijk is. Daar kunnen we inderdaad die biodiversiteit ook mee vergroten. En ja, het is ook niet het enige wat we moet moeten doen en daar ben ik het wel met u eens. Natuurlijk moeten we ook op al die andere fronten aan het werk en volgens mij staan er heel veel voorstellen ook in de kadernota in waarin we dat doen en dan noem ik toch ook maar even de maatregelenpakketten. Dat gaat niet alleen over de ANLb. Dan zegt u van ja, kunt u aangeven hoe dat nu precies zit met wat niet wordt goedgekeurd, waarschijnlijk rond de beekdalen en de flanken. Nou, achter in de beantwoording van de technische vraag zit een overzicht, zitten ook de bedragen bij en daar wil ik u eigenlijk naar verwijzen. En wij hebben in ieder geval ook, als dat wordt goedgekeurd, dat horen we waarschijnlijk ook vrijdag, het programma Natuur 2 en daar zit ook nog een klein deel van het budget in, ook juist om die Heuvelrug en die beekdalen mee te kunnen nemen. En zoals ik eerder al heb aangegeven in de notitie, we hebben daar ook zelf nog middelen voor mogelijk om dat in te zetten. Maar ik zou zeggen eerst maar even de plannen. Ik zal kennisnemen van de moties en amendementen van de SGP.

De voorzitter: Mevrouw Sterk, u heeft een interruptie van mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. Nee, helder en we hebben die bijlage gelezen, waarvoor dank overigens. Heel fijn dat dat bij de technische vragen als bijlage naar aanleiding van onze vraag is toegevoegd. Heel helder. Dus de vraag is nog niet zozeer de kosten van al die maatregelen binnen die maatregelpakketten, maar is er dus bereidheid om eigen middelen in te gaan zetten om daarmee te kunnen gaan starten? Is dat nu het plan en welke maatregelen dan? Of kijken we er op dit moment nog even anders tegenaan?

Mevrouw Sterk: Ja, alle onderwerpen vloeien een beetje in elkaar over vanmorgen, want dat hebben we natuurlijk bij de kaderstellende notitie zou dit, denk ik, ook een van de thema's zijn. En inderdaad, we hebben daar eerder al aangegeven dat we daar in principe middelen ook voor op de plank hebben. Mijn inzet zal zijn om toch gewoon door te gaan om die maatregelenpakketten uit te gaan voeren. En we hebben geconstateerd dat een deel daarvan nog niet is gefinancierd. Dat geldt voor de landbouw bijvoorbeeld voor duurzame bedrijfsplannen die we graag willen financieren. En het geldt bijvoorbeeld ook hier voor de Heuvelrug en de beekdalen, waar we ook geld hebben, zeg maar gealloceerd, maar ik zou eerst nog wel even met elkaar dan willen kijken wat willen we daar dan precies van doen? Wat krijgen we nog van het Rijk en wat kunnen we ook met elkaar gaan realiseren? Want het is echt heel veel geld en u weet, we hebben het net ook gehad over capaciteit, we zullen echt heel goed aan de wind moeten varen om te zorgen dat we de dingen ook echt weg kunnen zetten. Dan was er een vraag van de PVV over Groen Groeit Mee. Ja, het is een beetje een repeterende breuk. Maar ook daarvoor zit geld in de maatregelenpakketten, want maatregelpakket een is eigenlijk vrijwel helemaal ook beschikbaar voor de Groen Groeit Mee opgave. En daarnaast hebben we ook als coalitie nog 10 miljoen gereserveerd. Ook om juist een aanjagende rol ook naar andere financiering, want wij willen niet alleen die Groen Groeit Mee financieren. Dat is ook een opgave voor projectontwikkelaars, voor gemeentes, dus we willen dat geld ook daarvoor gaan inzetten. En dan was er een vraag rond de weidevogels, ook daarvoor zit geld in de maatregelenpakketten. U ziet hier een blijde gedeputeerde, want heel veel van de vragen die u heeft kunnen we gelukkig, ondanks dat het hoofdlijnakoord onduidelijk is, toch gaan realiseren met elkaar en daar zit geld voor in. We hebben het ook expliciet als onderwerp het UPLG opgenomen en doen dat ook in samenwerking met het agrarische collectief, een hele belangrijke partij hierin, met de TBO's en met de faunabeheereenheid, maar natuurlijk ook met LNV en de provincies waar het bijvoorbeeld gaat over de aanvalsplan Grutto. En we hebben daar ook een aantal instrumenten voor de afwaarderingsregeling voor weidevogelland, de niet-productieve investeringen, die subsidieregeling hebben we daarvoor. En nou ja, een uitbreiding van de ANLb. Voorzitter, tot zover.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Mijnheer Van Muilekom, ga uw gang.

De heer Van Muilekom: Dank u wel, voorzitter. Ik begin even over de woningbouw. Ik ben blij met zowel de vragen van de heer Peer van de VVD als de heer Schipper van de SP, dat ze zich beide zorgen maken dat die woningbouw voldoende aandacht moeten hebben en dat er voldoende tempo gemaakt kan worden. En dat we ook zien dat die woningbouw, nou we zien dat de kosten er alleen maar van stijgen. En tegelijkertijd en dat is het voorstel wat in de kadernota voorligt, zien we dat aandacht voor aandachtgroepen, doelgroepen, senioren dat dat meer aandacht moet krijgen. Dat heb ik ook al vaker horen zeggen en zijn we tegelijkertijd als college begonnen om ons wel voor te bereiden op dat doelgroepenbeleid, om het maar zo even te geven. En de wet versterking regie op de volkshuisvesting, die geeft de provincie ook een duidelijke taak rollen. Nou, de behandeling in de Kamer is nu alweer over de zomer heen getild. Dus eer dat het helemaal afgrond en duidelijk is, wat in ieder geval het voorstel is, is in ieder geval en dat zegt de heer Schipper terecht, dat we acht ton nu tijdelijk halen uit het budget voor de versnelling woningbouw en we voegen bij de kadernota vier ton ongeveer toe. Daarmee denken we dat we op dit moment de boel goed kunnen voorbereiden, goed in de stijgers kunnen zetten. En dan kom je tegelijkertijd bij de vraag van is dat voldoende en leidt dat er niet toe dat de versnelling van die woningbouw gaat stagneren? Nou, dat wil ik u in ieder geval toezeggen. Wij hebben middelen, we hebben extra middelen. Ik kom daar met een voorstellen, we hebben vorige week afgesproken eind van het jaar met een Statenvoorstel om de 20 miljoen die in het coalitieakkoord zitten toe te voegen. Tegelijkertijd, mijnheer Adriani, als wij nieuwe taken krijgen, dan moeten we ook heel veel extra knaken erbij krijgen. En het komt erop aan dat er daar ontzettend ons best voor doen.

De voorzitter: U heeft een interruptie van mijnheer Peer. Ogenblikje, de heer Peer.

De heer Peer: Ja, het is om te voorkomen dat ik een tweede termijn nodig heb. Ik heb u gevraagd kom daar waar in de stukken gesproken wordt over de besteding van die gelden, waar u terecht ook de bedragen nog even bij noemt, om daar expliciet in op te nemen dat het voor capaciteit is intern en niet voor bijvoorbeeld subsidie op projecten.

De voorzitter: Mijnheer Van Muilekom.

De heer Van Muilekom: Het zit aan twee kanten op dit moment. Dat is echt dat we een verschuiving van capaciteit, dat we menskracht opbouwen die hiermee aan de gang kunnen en tegelijk zit er ook een deel, een materieel budget deel in en dat is voor ... in deze eerste fase is er misschien iets meer dingen uitwerken. We laten uw kompanen onderzoek doen, hoe groot is de doelgroep om wat middelen beschikbaar te hebben, materieel budget. Maar ik kom met een voorstel naar u toe over wat ervoor nodig is om die nieuwe taken in te gaan vullen. Dus dat zijn we nu aan het uitwerken en hoeveel dat dan precies zou moeten zijn, want ik heb zelf het idee, het aandacht geven aan deze aandachtgroepen en dat de stimuleren bij gemeenten, ik denk dat dat wel extra kosten gaat vragen. Dat verwacht ik wel. Dus daar kom ik bij u op terug. En laat ik even afspreken dat, stel met al die extra middelen die er zijn en die knaken en we denken dat we als provincie meer zouden moeten doen en meer middelen nodig hebben, dat ik tijdig bij u terugkom door te zeggen van dit is er, nou, willen we hier versterkt mee doorgaan, dat ik extra middelen nodig heb. Dus dat is een beetje mijn antwoord op de gestelde vragen en de heer Schaddelee, ik ben blij dat u begint over de vitaliteit kleine kernen. Ik vond het ook wel mooi hoe u zei dat het versterken en bouw aan gemeenschappen, want dan gaat het om in die kerk, ik vind dat een mooie uitspraak. En op dit moment, afgelopen periode zijn we bezig geweest om juist bij de gemeente regio's op te halen waar heb je behoefte aan, wat zouden we als provincie kunnen doen, wat zouden we als provincie meerwaarde kunnen hebben? We zijn ook bezig, in ieder geval binnen het college om stappen te maken. En ik zou heel graag, zeg ik maar eventjes en dat is even aan u, in het derde kwartaal met u een, zoals het nieuwe woord een beeldvormende sessie hebben. Wat verstaan we er nu onder? Hoe denken

wij dat we daar een aanzet kunnen geven om dat verder te krijgen om dit verder te gaan uitwerken. Dus dat zou ik heel graag willen doen. Na de zomer. En even op de vraag van de heer Adriani over die middelen, wat we ook gedaan hebben met die actieagenda dat we hebben gekeken en wat doen we allemaal al? Nou, collega Sterk, die heeft vanuit AVP, doet al iets aan kleine kernen, we doen iets met vitale wijken, we doen iets op allerlei terreinen. Dus we zijn ook een beetje in beeld gaan brengen wat gebeurt er al? Wat willen we extra toevoegen en hoe brengen we daar samenhang in? En ik wil de heer Adriani toezeggen dat de middelen die we op hebben genomen in de kadernota waarvan die denken dat linkt heel goed aan die programma's, dat die middelen pas besteed gaan worden op het moment dat we die actie-agenda en die middelen vastgesteld hebben. Dus niet dat we al vooruitlopend daarop iets gaan doen. Ja, dan nog even over de opgave woningbouw in alle ontwikkelingen in Utrecht-Oost. Het doet mij deugd dat daar aandacht voor komt. Het is in ieder geval zo dat en alle ideeën heb ik gehoord, ik heb het idee dat dit ook een beetje raakt aan de portefeuille van collega Van Schie van mobiliteit en ik weet dat er op dit moment een soort netwerkstudie loopt over hoe zit het nu allemaal en welke vormen moeten we stimuleren en doen? Dus dat u er aandacht voor vraagt, lijkt me prima. Ik zou eigenlijk een oproep willen doen als u met een motie of iets wil gaan doen, stem het even af, ook met de ambtelijk waar men al mee bezig is, zodat het op elkaar aan kan sluiten. Want volgens mij kan dat elkaar versterken en helpen en ook aangeven waar we misschien als college, denk ik, hier willen we al iets meer aandacht aan geven en kunnen we uw gedachten meenemen. Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Bakker.

De heer Bakker: Ja, dank u wel voorzitter, dank voor de vragen en opmerkingen die zijn gesteld. Ik, volgens mij ook best wel een paar punten die de collega's hiervoor hebben genoemd, dus daar ga ik bij proberen aan te sluiten. Eerste vraag ging nog even specifiek over de vraag van de BBB, collega Sterk heeft daar altijd een en ander over gezegd van moeten we die kadernota nou niet uitstellen? Ging ook al in een paar reacties daarop in. Even los van de opmerkingen die daar al zijn gemaakt. Twee aanvullingen die ook zo in de schriftelijke vragen die daarover zijn gesteld zijn beantwoord. Aan de ene kant artikel 5, financiële verordening die u heeft vastgesteld, ja, verplicht ons om die kadernota ook aan u toe te zenden en om de begroting ook daadwerkelijk voor te kunnen bereiden, zodat u die tijdig kunt vaststellen. Als we dat nu niet gaan doen, dan hebben we wel in die P&C-cyclus met elkaar een probleem. Het andere punt gaat natuurlijk ook over de onzekerheid die het hoofdlijnenakkoord heeft, zeker ze gaan bepaalde richtingen in, maar hoe dat zich precies uit gaat vertalen, wat dat precies voor de begroting betekent et cetera, dat is echt nog de vraag en daarom hebben wij ook gemeend nee, die kadernota laten wij intact zoals wij die aan u hebben voorgesteld.

De voorzitter: Mijnheer Van Dieren.

De heer Van Dieren: Ik begrijp helemaal wat u zegt of wat de gedeputeerde zegt als het gaat over de verplichting om dat voorbereid aan ons aan te bieden ter goedkeuring en dat dat allemaal tijdelijk moet gebeuren. Ik ben wel benieuwd hoeveel speling daarin is. Zitten we eigenlijk al op een soort van deadline en zou er gewoon helemaal geen tijd meer zijn om een soort van kleine uitstelactie te doen of misschien wel?

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

De heer Bakker: Ja, voor de zomer. Schrijft men dus ja, die marge is vrij klein en daarbij komt natuurlijk wel ook de vraag van wat zou precies? Wij hebben het goed bestudeerd, er zijn verschillende vragen over gesteld. Ja, wat zouden precies daar de keuzes in moeten zijn die daar dan anders op basis van het hoofdlijnenakkoord, die anders gemaakt zouden moeten worden. Ja en die hebben wij daarin niet gezien. En dat hebben we ook in de vragen van UtrechtNu!, maar ook in de vraag van de BBB geantwoord, op het moment dat daar natuurlijk wijzigingen in komen, zullen we daarnaar moeten handelen. Dus dat is evident.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Ik zag net nog iemand een hand opsteken. Mijnheer Daniëls.

De heer Daniëls: Ja. Voor de overige meer gemiste vraag van het totale ... de kadernota en de meest recente politieke ontwikkelingen, wat zijn daarvan de impact op de totale opgave voor de woningbouwopgave. Dus denkt u nou dat het anders gaat worden, nu met een meest recente informatie?

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

De heer Bakker: Misschien zou ik die vraag mogen doorgeleiden voor de tweede termijn aan mijn collega de heer Van Muilekom, is dat een idee? Die weet echt iets van wonen.

De voorzitter: Ja, zeker.

De heer Bakker: Dus dan ga ik ook niet gokken. Zal ik doorgaan, voorzitter met de beantwoording?

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Bakker: Dan was uw vraag vanuit GroenLinks, die was eigenlijk tweeledig, over het geld wat we in de taakstelling gebruiken waterbodem milieu. Dat ging over de bodemdaling, maar ook over de KRW. Nou, kijken we nou even sec naar die bodemdaling, collega Sterk heeft daar al het een en ander over gezegd, over dat bredere maatregelenpakket, de besluitvorming die echt in de pijplijn zit vrijdag in de ministerraad. Daarnaast zijn er ook impuls gelden voor die bodemdaling. Ze zeggen de komende jaren is dat een verantwoord voorstel wat wij doen. We kunnen onze doelen bereiken, kijk ik ook even naar Volt, die heeft daar ook vragen over gesteld. We kunnen die doelen bereiken, geld is daar niet altijd de sleutel per se in. Dus meer geld ergens instoppen, toegegeven, ik herken dat, het voelt soms lekker, alsof daarmee het probleem is opgelost. Ja, dat is niet altijd zo en dat is hierbij ook niet de vraag. De komende jaren zijn er voldoende financiële middelen. Gaan we naar op de langere termijn kijken en komen daar veranderingen in vanuit het Rijk et cetera komen daar veranderingen in. Voor onszelf veranderen onze doelen, blijken bepaalde zaken toch minder makkelijk uitvoerbaar dan nu gehoopt. Ja, dan hebben we met elkaar weer een gesprek. Maar volgens mij werken we iedere keer zo, dat we dan ook weer een voorstel in een volgende kadernota aan u zullen doen, of misschien wel de kadernota daarna. Gaan we het over de KRW en hebben we daar voldoende geld voor, dat zit ook zeker niet alleen maar in geld, dus we hebben bepaalde maatregelen die wij zelf zullen uit moeten voeren als provincie, maar er zit ook veel niet in geld, namelijk in samenwerking met andere overheden, in het stellen van die doelen, in de juridische doorwerking, et cetera. Nou, we hebben in het handelingsperspectief daar een doorkijk van gegeven, maar het zou ook zomaar kunnen, dan geef ik een beetje hetzelfde antwoord als net, dat we op een gegeven moment richting die 2027 of daarna tot de conclusie komen voor een bepaald facet of voor menskracht of wat dan ook, worden bijvoorbeeld nu best op andere plekken in Nederland forse juridische procedures gestart tegenover ... dat vraagt heel veel bemensing. Nou, het kan best zijn dat wij daarvoor nog een keer bij u aankloppen, maar we zeggen wel met wat we nu hebben en dat proberen we zo efficiënt mogelijk te doen, moeten we aan de slag kunnen en is dat ook even wat het is. Dan ga ik vooruit naar de Partij van de Arbeid, vraagt een en ander over glyfosaat en PFAS. En hebben wij u recent over geïnformeerd, onder andere, over PFAS en uitgebreide brief, de lobby landelijk in Europa. Maar ook wat kunnen we daar bijvoorbeeld in de gewasbeschermingsmiddelen et cetera, wat kunnen we daar nou in doen? Ja, die loopt, daar komen we ook, hebben we ook op de toegezegde momenten bij u op terug, bijvoorbeeld in de vraag over de omgevingsverordening, kunnen we het nou daarin beter vastleggen. Daar zijn ook vragen over gesteld die beantwoord gaan worden. Zit ook in het handelingsperspectief KRW, is dat een belangrijk spoor. En aan de andere kant en dat zegt u zelf ook al, zijn wij toch ook wel afhankelijk van Europa en landelijk en soms zijn er zaken die, om dit vraagstuk op te lossen, dan niet per se helpen en soms zijn er ontwikkelingen

landelijke bijvoorbeeld op het punt van glyfosaat (2:59:32) recente motie aangenomen in de Tweede Kamer die daarover gaat en zegt kijk nou eerst vanuit de gezondheid en ga dan pas weer toelaten als dat niet in het geding is. Die ontwikkelingen zijn en die volgen we natuurlijk ook, maar en volgens mij was het ook een aanmoediging die u deed en die hebben wij goed gehoord.

De voorzitter: U heeft een interruptie van mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer: Dank u wel. Ja, die aanmoediging wil ik dan bij deze nog even benadrukken wat betreft het PFAS. Want glyfosaat heeft de Partij voor de Dieren in de Tweede Kamer inderdaad de motie voor ingediend. Dus dat is voorlopig al beetje gecoverd. Maar voor PFAS hoeven wij niet te wachten op Brussel en ook niet op de overheid, want het kan zelfs op gemeentelijk niveau verboden worden. En daarmee zullen we niet de PFAS helemaal uit ons milieu in Utrecht verdrijven. Maar waarom zouden we niet doen wat kan? Dan hebben we dat een klein beetje in ieder geval al gedaan. Dus het kan op provinciaal niveau, het kan ook op gemeentelijk niveau. En daar ben ik een beetje teleurgesteld over dat we dat niet doen.

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

De heer Bakker: Ja, zonder en volgens mij vraagt mevrouw De Boer dat ook niet hoor, maar zonder dat hele debat over te doen of nog helemaal nu te voeren, is het is natuurlijk wel iedere keerde vraag wat is nou het beste niveau om dit te regelen en het dan ook echt effectief te doen? En op gemeenteniveau met bijvoorbeeld gewasbeschermingsmiddelen die zijn toegelaten, maar ook onze regenjassen, tentdoeken en pannen et cetera, waar het ook in zit en op heel veel andere vlakken, kunnen we die kraan niet echt effectief dichtdraaien op gemeente- en provincie niveau. Dus de vraag die u, het college heeft gesteld, die andere partijen hebben gesteld, is kijk nou wat wel kan. Wat zijn nou de elementen die wel mogelijk zijn? Maar ja, wij blijven wel ook van mening dat los op de plekken waar wij nou wel een rol kunnen spelen, bijvoorbeeld in die vergunningen, hebben we het ook eerder met elkaar over gehad, breng die nou goed in beeld, staat ook in die brief uitgelegd. Is een daadwerkelijk effectief verbod, daar zal je altijd op Europees en anders wellicht landelijk, maar zal je zeker op Europees niveau uitkomen. Maar daar blijven we ons ook, mijn rechter buurvrouw, ook in Europa steeds hard voor maken. Dat kan ik u verzekeren. Dan was volgens mij de laatste vraag die echt aan mij was gesteld, was vanuit de PVV. Nee, excuus, die stelde u net. Dat was van de heer Van Breukelen, Forum over de overstromingen. Ja, dan misschien eventjes daarover. Er is altijd een onzekerheidsmarge, dus 100 procent veiligheid tegen die overstroming, dat is niet mogelijk, maar er zijn landelijke keringen, nationale keringen en regionale keringen. Wij houden toezicht op die regionale keringen. Nou, daarvan ... dat gaat eigenlijk hartstikke goed. Er is nog ... de waterschappen hebben nog genoeg te doen, maar ze liggen op koers en ze doen daar de goeie dingen. Ja, wat natuurlijk wel ook zo is en dat zien we nu bijvoorbeeld al, ik zag het net nog bij de Waal die moet ontruimd worden. In Duitsland is het natuurlijk echt heftig op dit moment, is dat we wel zien dat die weersextremen steeds groter worden. Ik denk dat dat vanuit Forum misschien wat anders tegenaan wordt gekeken. Maar ja, het klimaat is wel aan het veranderen en ik denk ook wat je analyse is en hoe je daar ook tegenover staat, zullen we moeten kijken met elkaar, ja, wat moeten ... wat kunnen we nog doen met dit soort aanpassingen als tegengaan van overstromingen door keringen. Maar ja, wat is ook het deel wat we gewoon met elkaar zullen moeten accepteren en op ons moeten gaan inspelen? En dan komen we weer in het debat over klimaatadaptatie en waterberging terecht.

De voorzitter: Ja, dank u wel. U heeft nog recht op een tweede termijn. Zijn er nog vragen? Het gaat wel van uw spreektijd af. Mijnheer Daniëls.

De heer Daniëls: Ja, eigenlijk een eerdere vraag die nog niet beantwoord was. Ik had meer een vraag qua woningbouwopgave over het totaalplaatje en wat dus de meest recente ontwikkelingen daarvoor impact

hebben, of er dus naar aanleiding van de kadernota en de landelijke politieke ontwikkelingen en andere ontwikkelingen, of daar nog veranderingen in zijn gekomen, wat u denkt dus in 2030 te kunnen realiseren?

De voorzitter: Mijnheer Van Muilekom.

De heer Van Muilekom: Ik ben best wel kritisch op het hoofdlijnenakkoord, maar over de woningbouw ben ik eigenlijk best wel heel tevreden, omdat ik zie dat eigenlijk het beleid wat in is gezet het afgelopen jaar, dat wordt voortgezet. Er worden middelen gereserveerd voor woningbouw, ook voor OV. Ja, of het voldoende en afdoende is, dat moet blijken, maar er wordt wel substantieel geld gereserveerd. Ik hoop één ding niet, mijnheer Daniëls en dat is dat het nieuwe kabinet of de nieuwe minister of dat hij gaat zeggen we gaan alle woondeals herijken en allerlei plannen herijken en dan zijn we al die capaciteit die we keihard nodig hebben bij de gemeente, bij de corporaties, bij de provincie en die wij keihard nodig hebben om tot uitvoering realisatie te komen. Dat we die weer gaan steken in plannen en herijken en dat doen, dus die oproep, die heb ik ook binnen het IPO al gedaan om dat aan de nieuwe bewindvoerder mee te geven. En een ander belangrijk punt is en dat is eigenlijk wel voortzetting, dat is zijn ... we hebben echt grote problemen, zeker ook op het gebied van netcongestie, dat mensen dachten hebben we het net al even over gehad. Drinkwater, stikstof, dus dat zijn wel dingen die we vragen ook wel aan het Rijk van volop daarop in te zetten, want anders komen we niet tot die woningbouwtoename die we zo graag wensen.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Schipper, u heeft een vraag.

De heer Schipper: Even een reactie op het antwoord van de heer Van Muilekom over mijn opmerking over het weghalen van geld voor wonen. Ik ben, neem het terug naar mijn fractie. Ikzelf heb wel de neiging om nou de bereidheid te tonen om zeg maar de plannen van de heer Van Muilekom in het najaar af te wachten over de besteding van die 20 miljoen. Maar misschien komen we nog met wat, maar voor nu ben ik wel redelijk gerustgesteld.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Heeft nog iemand vragen? Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Ja, voorzitter. Maar het gaat over twee vragen die ik gesteld had waar ik geen antwoord op heb gehoord. Dan mag dat volgens mij niet van mijn spreektijd afgaan, klopt? Wat is de regel? We moeten zuinig zijn vandaag. Dus ik, nee. Als er een vraag is gesteld en geen antwoord op is gekomen, dan mag je herhalen buiten die spreektijd om.

De voorzitter: Herhaalt u het maar even.

De heer De Jong: Dat zou ik graag doen, als ik dan wel wat ...

De voorzitter: Als het maar niet te lang duurt.

De heer De Jong: Maar ik heb hem gemist, dan mag je er 50 seconden van aftrekken.

De voorzitter: Als u het kort en krachtig kunt doen, dan ga uw gang.

De heer De Jong: Dank u. Ik had nog twee vragen waar ik zelf geen antwoord heb bij kunnen noteren. Een ging over die Utrechtse billijke bijdrage in de context van de biodiversiteitsopgave vanuit de VN voor 2030. En ik vroeg daarop een toezegging of daar een memo kan worden geschreven om dat te duiden en uiteen te zetten hoe Utrecht die billijke bijdrage gaat vormgeven. Een de andere ging over de bodem sorry, even kijken hoor,

het contingency plan voor de bodemdaling. Wat nou als het Rijk dus niet over de brug komt via het UPLG, wat doen we dan? Daar heb ik ook nog geen antwoord op gehoord.

De voorzitter: Kunnen de vragen nog beantwoord worden voor mijnheer De Jong?

Mevrouw Sterk: Ja, wat betreft die eerste dat wat wij doen met het realiseren van die NNN, die extra hectares van de VHR doelen en de al beschermde natuur, daarmee dragen we bij in principe aan die 30 procent beschermde natuur, wat u vraagt. Maar goed, ik kan mij voorstellen dat we nog even kijken of we daar in schriftelijke zin nog iets meer op kunnen ingaan, want ik moet zeggen, het zegt mij niet onmiddellijk iets wat u nu zegt. Een tweede vraag verwijs ik even door naar mijn collega.

De voorzitter: Mijnheer Bakker.

De heer Bakker: Ja, voor dat antwoord, ik heb gepoogd dat te beantwoorden aan de fractie, ook van GroenLinks en nu daar een beetje bij aangekeken, zegt mijnheer De Jong het zit in die maatregelenpakketten die vrijdag in de ministerraad liggen, tweede maatregelenpakket inderdaad. Daarnaast zijn er ook nog impuls gelden van het Rijk. Die zijn er ook gewoon. Dus wij hebben die analyse natuurlijk gedaan die u vraagt van die afweging en gezegd en met elkaar gemeend dat is een verantwoord voorstel wat we u in die kadernota kunnen doen. Dus daarbij is uw vraag niet nodig, maar op een gegeven moment, dat is de horizon van over een aantal jaar, kan die vragen natuurlijk wel op gaan poppen en dan zullen wij het contingency plan van stal gaan halen.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan zijn we aan het einde gekomen van deze discussie. U hoeft geen debatsoort aan te geven, omdat we bij de kadernota altijd de buitencategorie met de algemene beschouwingen aanhouden. Ik stel voor dat we naar agendapunt 11 gaan, dat we gaan lunchen voor een 30 minuten. Zullen we 30 minuten doen? Oké. Dan zie ik u straks over een half uurtje weer terug. We gaan weer starten. We gaan beginnen. We zijn maar met een paar, lekker rustig. We geven de BBB als eerste het woord.

De heer Van Vuuren: Geen inbreng van de BBB.

De voorzitter: Geen inbreng, nee. Is iedereen er? Is iedereen aanwezig? Want dan gaan we echt beginnen, want anders reddden we 3.00 uur niet en 3.00 uur is echt het uiterste.

11. Statenvoorstel Vaststelling Kaderstellende notitie van het UPLG

De voorzitter: Dan zijn we aanbeld bij de Statenvoorstel vaststellen kaderstellende notitie UPLG. UPLG staat voor het Utrechts Programma Landelijk Gebied. Daarmee wil de provincie werken aan uitdagingen die het landelijke gebied raken. Dat zijn de verminderen van de stikstof en de broeikasgassen, het verbeteren van de water- en bodemkwaliteit en het versterken van de natuur. Voordat we met de bespreking verder gaan, even drie dingen. U heeft eerder een infosessie over dit onderwerp gehad en voor deze commissie nog aanvullende technische vragen mogen stellen. Daarom stellen we nu weer daarom geen technische vragen meer, maar voeren we in deze vergadering het politieke gesprek. U heeft gisteren en eergisteren nog twee schriftelijke reacties gekregen. Een reactie van de vier natuurorganisaties, de zogeheten Oostbroek organisaties en een reactie van het stikstof collectief. Beide stukken zijn per mail met u gedeeld en staan op het SIS, het Staten informatiesysteem bij dit agendapunt. En punt drie is vorige week hebben we daarvoor een wat mij betreft geslaagde inspraakavond georganiseerd en gedeputeerde mevrouw Sterk heeft gevraagd om daar nog kort op te mogen reageren. Dus ik geef u daar nu de ruimte voor.

Mevrouw Sterk: Ja, dank u wel voorzitter. Ja. Zoals we, denk ik, allemaal ook al eerder in deze vergadering hebben geconstateerd, gebeurt er ontzettend veel op dit moment in Den Haag. Er ligt een hoofdlijnenakkoord, er is een heel groot deel van de middelen uit de transitiefondsen weggeschraapt en dat heeft natuurlijk onmiskenbaar invloed op het UPLG. Afgelopen dinsdagavond waren velen van u ook bij de inspraakavond waar 23 boeren de moeite hebben genomen om te laten horen wat zij van het UPLG vonden. En we hebben kunnen luisteren naar hun zorgen over de toekomst en ook naar hun visie op het UPLG. Nou, sommigen hebben gezien, zat ik daar ook achterin op een bankje te luisteren en heb ik ook die woorden natuurlijk op mij in laten werken en ook ik als gedeputeerde en ook de provincie heeft natuurlijk als de boeren ook wel zorgen over onduidelijkheden die er nu komen en welke gevolgen het wegnemen uit de transitiefondsen van ruim 15 miljard betekent voor het UPLG. En meerdere agrariërs hebben die avond ook aangegeven en ook het stikstof collectief nog in de brief die ze hebben toegezonden dat zij vinden dat het on hold moet gaan. En hoewel ik de zorgen begrijp en dat ik ook, net als de bezorgde agrariërs natuurlijk ook voor de lange termijn, dat het onduidelijk is op dit moment wat daar nu precies het perspectief is, is er op de korte termijn nog wel heel veel mogelijk. En zoals ik u al eerder aangaf, wij verwachten dat wij geld gaan krijgen voor de maatregelenpakketten en ook voor programma Natuur 2. En ik denk dus ook dat het verstandig is dat wij toch aan de slag gaan met de gebieden, met iedereen die daarin ook actief is, om die met name no regret-maatregelen, want dat zijn de maatregelenpakketten op te pakken. En niet in de laatste plaats zeg ik dan toch ook maar even, ook richting de agrariërs, om die vergunningverlening weer op gang te brengen. Want als we pasmelders willen hebben, zullen we ruimte moeten kunnen creëren om die stikstof te vergunnen en dat begint uiteindelijk toch bij het op orde helpen van die natuur. Dus ik wil graag daarmee aan de gang gaan. We krijgen daarvoor miljoenen om die stappen te gaan zetten voor de toekomst van het landelijk gebied. Die komen, zoals u weet, zowel ten goede aan de landbouw alsook aan de natuur. En die gesprekken willen we ook graag in die gebiedsprocessen met elkaar gaan voeren. Het UPLG is gebaseerd op die doelen uit die internationale verplichtingen, soms nationale verplichtingen en die staan nog steeds, ondanks die beperking van fondsen uit het transitiefonds. Onze ambitie om een vitaal landelijk gebied te maken met elkaar, met een robuuste natuur, met een economisch rendabele kringloop, landbouw met een goeie waterkwaliteit en ook gewoon klimaatadaptieve provincie, die staan nog steeds, ook ondanks het wegvallen van het fonds. En wij willen dan ook op een adaptieve manier, dat wil zeggen dat uiteindelijk is het volgens de planning zo dat wij pas volgend jaar zomer, dus over een jaar, het UPLG definitief gaan vaststellen. Nou, tijdens dat jaar zal ongetwijfeld duidelijk worden wat de impact is van het hoofdlijnenakkoord. Of dat mogelijk nog tot aanpassingen zou moeten leiden in ons UPLG. Dat kunnen we allemaal nog meenemen, maar ik zou toch graag willen voorstellen om gewoon door te gaan waar we nu mee bezig zijn en het nette gebieden uiteindelijk handen en voeten te gaan geven.

De voorzitter: Ja, dank u wel.

De heer Van Vuuren: Voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, even een punt van orde. Want kijk, de gedeputeerde overvalt ons nu een beetje met deze mededeling. We hebben daar dus geen rekening mee kunnen houden in de spreektekst en de voorbereiding. Dus ik zou eigenlijk wel nu heel graag de kans kunnen krijgen om hier wel even op door te gaan, hier een paar vragen over te stellen. Is die ruimte er en wat doet dat dan met de spreektijd?

De voorzitter: U krijgt de ruimte ervoor, maar het gaat wel van de spreektijd af. Dus moet u even kijken wat u zelf wilt. Maar ga uw gang. Oké, dan gaan we door, maar dan krijgt u alsnog het woord om verder te gaan met de vergadering.

De heer Van Vuuren: Er wordt mij ingefluisterd door het CDA dat ik moet schorsen of een schorsing moet vragen. Dus dat zou ik graag willen doen voorzitter.

De voorzitter: U vraagt dus nu een schorsing aan? Dan verleen ik u die en voor hoeveel tijd? 5 minuten? 5 minuten.

De heer De Jong: Voorzitter, ordevoorstel, kunnen we niet gewoon met de volgende beginnen?

De voorzitter: Nee, dat gaat niet, want bij de vergadering moet iedereen aanwezig kunnen zijn. Dus als iemand schorsing wil en ze willen met elkaar overleggen, dan moet daar tijd voor zijn. Dus ik schors voor 5 minuten.

De heer Van Vuuren: Dat betekent ook iets voor de provincie Utrecht. En daarom is de oproep van BBB om de kaderstellende notitie in lijn te brengen met het hoofdlijnenakkoord en alle harde doelen zoals die nu in de notitie zijn opgenomen, te schrappen en te vervangen voor richtinggevende doelen. En de vraag aan de gedeputeerde is dan ook is zij bereid om dat te doen? En zoals het college zelf ook al aangeeft, is er met het wegvallen van het transitiefonds onvoldoende geld om het hele UPLG uit te kunnen voeren. Niet alles kan over overal, zei Remkes ooit. En het gaat nu dus ook op. Dit vraagt om een herbezinning en we kunnen het geld immers maar één keer uitgeven. En hoe ziet de gedeputeerde deze herbezinning voor zich? En deelt ze de mening van BBB dat het nodig is om alle bovenwettelijke maatregelen en provinciale koppen bovenop landelijke doelen te schrappen? En wat zijn volgens de gedeputeerde dan die no regret-maatregelen die zij doorzet binnen de maatregelpakketten? Voorzitter, pijler vier van het UPLG is het perspectief voor de landbouw. Helaas zijn dit tot op heden vooral mooie woorden gebleken, maar tot een concrete inkleuring is daarvan ... is het tot op heden niet gekomen. Hetgeen vandaag voorligt, zeker in combinatie met het grondbeleid, zet de agrarische sector gewoon schakmat.

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren, u heeft een interruptie van mijnheer Van den Dikkenberg. Ga uw gang.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, dank. Een landbouw met perspectief, hoe zou de BBB dat dan zelf concreet inkleuren? Het perspectief voor de landbouw?

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, dank, goede vraag. Ja. Ik denk dat daar een paar denkrichtingen voor zijn. Eerste is, denk ik, dat het van belang is om in het kader van pijler vier de overige doelen ook bij te stellen en tot ... om aan te passen naar realistische doelen. En waar we dan ook samen met de boeren mee aan de slag gaan, bottom-up in gebiedsprocessen en samen bekijken wat daar haalbaar is en op welke termijn. Ander punt is, denk ik, die heel belangrijk is, is dat we van de landbouwgrond, de bescherming van landbouwgrond echt een topprioriteit gaan maken. Eén van de insprekers vorige week bracht ook op dat het wellicht een idee is om daar tot een soort van saldo nul benadering te komen. Eigenlijk zoals we dat bij de NNN ook doen. En een ander punt is, denk ik, die daarbij aansluit laten we nou met elkaar zorgen dat het geld dat vanuit het NPLG nog wel bij de provincie komt, dat dat dan ook daadwerkelijk op het boerenerf terecht komt. En wat mij betreft, kunnen we daar ook wel iets in de kaderstelling van opnemen, dat we bijvoorbeeld voor 80 procent zeggen nou dat moet minimaal op het boerenerf terechtkomen. Dus ik ben ook eigenlijk wel benieuwd hoe de SGP daarnaar kijkt, naar dat idee. En misschien ook kunnen andere fracties daar ook op reageren.

De voorzitter: U bent klaar met uw bijdrage?

De heer Van Vuuren: Nee, dat was een antwoord op de interruptie.

De heer Hart: Voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Hart, ga uw gang.

De heer Hart: Ja, nog even een korte vraag. Is de BBB van mening dat UPLG alleen over de landbouw gaat?

De heer Van Vuuren: Nou voorzitter, we gaan heel veel maatregelen treffen. Die raken de boeren. Veel maatregelen hebben ook effecten daar op het boerenerf. En volgens mij is het wel een van de richtingen die heel duidelijk is nu vanuit het hoofdlijnenakkoord, dat daar wel een andere richting ingeslagen wordt en dat name die boeren daar ook veel meer een centrale rol in krijgen en dat die besteding van die middelen ook daar meer naartoe gaat.

De voorzitter: Mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Dank voorzitter. De heer Van Vuuren stelt dat er moet worden gekeken naar een herverdeling van het geld naar het boerenerf, maar de maatregelpakketten zijn vastgesteld op hun merites en de gelden zijn daaraan toegekend op de manier waarop ze zijn ingevuld in de maatregelpakketten. Dus als we gaan tornen aan die verdeling, gaan we ook tornen aan de maatregelenpakketten en ook tornen aan de financiering. Hoe ziet de heer van Vuuren dat?

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, kijk voorzitter, die maatregelpakketten zijn de eerste tranche van de middelen, zou je kunnen zeggen. Er komen natuurlijk daarna nog andere middelen, maar ook ten aanzien van die maatregelpakketten zijn wij het best wel kritisch geweest, ook vorige Statenvergadering hebben wij daar ook wel echt serieuze kanttekeningen erbij geplaatst. Waar ook best wel ... want de gedeputeerde heeft het over no regret-maatregelen, maar er zitten wel degelijk maatregelen in die maatregelpakketten waar we op termijn spijt van gaan krijgen. En dan denk ik aan bijvoorbeeld het opzetten van het verhogen van het vernatten van het Veenweide tot 20 centimeter onder het maaiveld. Dat is echt een vergaande maatregel. Hetzelfde geldt voor die overgangszone rondom natura-2000 gebieden, dat zijn echt vergaande maatregelen waar we op termijn spijt van zouden kunnen krijgen. Dus daar zijn wij zeer kritisch op. En ja, als dat betekent dat we dan die middelen niet krijgen op een andere manier kunnen inzetten, dan heeft dat absoluut onze voorkeur.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u weer verder.

De heer Van Vuuren: Ja, dank u wel voorzitter en misschien om nog even door te gaan op dat punt, dat perspectief voor de landbouw. De sector heeft heel duidelijk aangegeven dat de legalisatie van pasmelders, interimers en andere onterecht onvergunden een randvoorwaarde is voor het laten starten van die gebiedsprocessen. En hoe treurig is het dan dat dit tot op heden niet is gebeurd? En GS wijst vooral naar het Rijk om met een oplossing te komen. En is het dan helemaal treurig dat er nu een wethouder is in een gemeente die zelf de handschoen maar heeft opgepakt om samen met de sector tot oplossingen te komen. En voorzitter, dit is een voorbeeld wat bij ons heel ... waardoor wij het gevoel hebben dat er heel weinig vertrouwen ... bij ons te weinig vertrouwen is dat er ook maar iets van die pijler vier uit het UPLG terechtkomt. En voorzitter, als laatste, de plannen die vandaag gepresenteerd worden, zullen een kaalslag van het platteland betekenen.

De voorzitter: U heeft een interruptie van mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Ja, dank u voorzitter. Nog even over de pasmelders. In een stuk wat volgens mij ook vandaag voorligt, de stikstofdepositiebank krijgen de pasmelders wel degelijk voorrang in het uitdelen van de stikstofruimte. Hoe kijkt de heer Van Vuuren daar dan naar?

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren?

De heer Van Vuuren: Dat klopt. Maar tegelijkertijd wordt daar dan getoetst aan de additionaliteit, dus alleen als dat voor de natuur draagbaar is. Eigenlijk het grote puntje bij die pasmelders is natuurlijk zo dat die buiten hun schuld om die vergunning niet hebben kunnen krijgen. Dus wij als BBB vinden gewoon dat de overheid die hier aan de lat staat om hier een oplossing voor te vinden en die oplossing komt er niet. En het is, ik vind het een hartstikke mooi initiatief wat er nu in Montfoort gebeurt en dat er daar samen met de sector wordt gekeken hoe kunnen we daar tot oplossingen komen, maar in wezen is het een probleem van de overheid en dat wordt hier niet opgelost.

De voorzitter: Mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Over welke overheid heeft de heer van Vuuren het dan?

De voorzitter: De heer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Overheid is voor de boeren in ieder geval overheid. Dus of het nou gemeente is, provincie of het Rijk, gezamenlijk staan ze aan de lat om daar een oplossing voor te vinden.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Gaat u verder, mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, voorzitter. Ik had het over de kaalslag van het platteland. En wat doet de provincie Utrecht? Ja, die gaat gedurende het proces analyseren wat de effecten van het gevoerde beleid zijn. En voorzitter, ik begrijp daar werkelijk helemaal niets van. Er is alle reden om grote zorgen te hebben over de effecten van dit beleid voor de leefbaarheid van het platteland, maar de provincie wil dat niet in beeld brengen. Een beste collega Statenleden, het is nu nog mogelijk om bij te sturen en realistisch beleid te gaan voeren. Het hoofdlijnenakkoord geeft daar alle ruimte en reden toe. Laten we die kans pakken in het belang van de boeren, het platteland en de provincie Utrecht. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan GroenLinks. Mijnheer Hart, ga uw gang.

De heer Hart: Dank u wel, voorzitter. Dank aan collega Van Vuuren voor zijn inbreng. Ook dank aan het college en eigenlijk aan het hele UPLG-team voor het vele en goede werk tot nu toe, inclusief accurate informatievoorziening via infosessies en memo's en zojuist nog ook dank aan de gedeputeerde voor de introductie. Het UPLG, die kaderstellende notitie, waar doen we het eigenlijk ook alweer voor? Waar doen we het nou toch voor? Heel eenvoudig, het is voor natuur, voor water, ons klimaat en een goed landbouwperspectief. Dus, dan moeten we oorzaken aanpakken. En niet slechts symptomen bestrijden. En dat betekent voortvarend doorpakken, zowel op de lange termijn voor een systeemtransitie als op korte termijn, met no regret-maatregelen, met de maatregelpakketten van de eerste tranche. En dit is precies wat ons UPLG doet. Waar het voorgestelde kader ...

De voorzitter: U heeft een interruptie van mevrouw Ghijssels. Mevrouw Ghijssels.

Mevrouw Ghijsels: Ja, korte vraag. In het kader van klimaat zegt u, we moeten de oorzaken aanpakken. In welke mate is volgens u de sector landbouw veroorzaker van het klimaatprobleem in relatie met andere sectoren?

De voorzitter: Mijnheer Hart.

De heer Hart: Het zijn inderdaad verschillende sectoren, maar we hebben het nu, die bijdragen aan die klimaatproblematiek, we hebben het nu over het UPLG en daar speelt de landbouw zeker een rol in als we het hebben over stikstof, als we het hebben over methaan, broeikasgassen. Dat lijkt me volstrekt helder. Staat ook uitstekend beschreven in het document. Oké. Dus ons UPLG doet dat precies om zowel op de lange termijn als de korte termijn te werken en de voorgestelde kaders die gaan daarbij helpen. Alles volgens de Utrechtse aanpak met gebiedspartners. Uiteraard hebben ook wij zorgen, want er is nog heel veel onduidelijkheid vanuit het hoofdlijnenakkoord. Gedeputeerde heeft daarnet goed op ingezoomd. Wat gaat dat betekenen? Een andere zorg zit natuurlijk bij veel ruimteclaims op het landelijk gebied. Een hele grote zorg zit hem in het feit dat de natuur er nog slechter aan toe blijkt te zijn dan we al wisten. Dus we moeten snel aan de slag en dan gaat het niet alleen om Natura 2000-gebieden, dan gaat het ook om NNN-gebieden, dan gaat het ook om de Kaderrichtlijn Water. Met die doelen moeten aan de slag. En daarom, zeker daarom zijn we ook blij met de goede en constructieve schriftelijke reactie van de Oostbroekorganisaties die onlangs bij ons terecht is gekomen. Spijtig genoeg waren zij niet op de inspraakavond aanwezig, maar ik denk dat dat een goede bijdrage en een betere balans op die avond zou zijn geweest. Tot slot voorzitter, GroenLinks denkt dat zowel natuur als de agrarische sector en niet in de laatste plaats de jonge boeren, gebaat zijn bij een voortvarende aanpak via dit UPLG voor een toekomstbestendig landelijk gebied in onze provincie. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, dank voorzitter. Ik heb een vraag aan GroenLinks. Op zich mooie afsluiting, dat is er vertrouwen in hebben dat voor jonge boeren perspectief in zit. Maar ik ben eigenlijk wel even benieuwd naar een reflectie dan op de inspraakavond, want daar hebben we natuurlijk andere geluiden gehoord.

De voorzitter: Mijnheer Hart.

De heer Hart: Zeker en wil de insprekers daar ook hartelijk voor bedanken. Ik heb daar ook met veel interesse naar geluisterd. Ik constateer wel dat de balans op de avond wat mij betreft niet helemaal oké was. We hebben een goeie inspraak gehad van Stichting Milieuzorg Zeist, we hebben goede inspraak gehad van de Dierenbescherming, we hebben ook hele boeiende en nou, soms met veel emotie gebrachte inspraak van betrokken boeren gehad. Ook een hele goeie inspraak van het AJK. Dat wil ik echt nadrukkelijk onderschrijven. Maar er zijn ook heel veel boeren in onze provincie die al heel groen, heel duurzaam bezig zijn, die niet op deze avond vertegenwoordigd waren en de grote afwezig was wat ons betreft en dat vinden we echt jammer, de natuurorganisaties die ook natuurlijk de gelegenheid hadden gekregen om daar aanwezig te zijn, waren er niet. Misschien is daar een communicatiemisverstand debet aan. Dat is mij ook niet helemaal duidelijk, maar des te meer ben ik blij met de reactie die de Oostbroekorganisatie schriftelijk later nog hebben gegeven.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Nou ja, kijk, ik snap wel dat volgens mij, de reden waarom er, denk ik, zoveel boeren waren die hier inspraak kwamen doen, die worden natuurlijk zelf geraakt door dit beleid. Kijk, die andere boeren die u noemt die niet aanwezig waren, die worden veel minder hard geraakt door dit beleid. En

bovendien, onder andere ook de biologische pluimveehouders vereniging was aanwezig, die liet duidelijk merken van dit raakt ons. Ook de jonge boeren waren zeer kritisch op het gevoerde beleid, dus ja, ik zie niet in hoe dat tot nu dit gevoerde beleid tot perspectief voor de agrarische sector kan leiden.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Ja, voorzitter, een opmerking van orde. In ons reglement van orde staat dat er in principe er een woordvoerder per fractie is bij een onderwerp op de agenda. Wat mij opvalt, is dat er nu twee interrupties zijn uit de fractie van BBB. Het lijkt mij niet goed omdat gebruik te laten worden en ik vraag dan ook de fracties zich te beperken tot een woordvoerder bij dit agendapunt.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Daniëls.

De heer Daniëls: Ja. Ik vind het toch wel een beetje interessant dat u zegt van nou er zijn ook wel boeren die wel zonnig inzien. Maar hoeveel zijn dat er dan? Want het lijkt toch wel redelijk breed uit de sector te komen. Ik kan natuurlijk altijd wel die uitzondering vinden, maar is dat nou echt een significant aantal boeren volgens u?

De voorzitter: Mijnheer Hart.

De heer Hart: Dank u wel. Dat vind ik een hartstikke goeie vraag. Ik wil graag wijzen op organisaties zoals Caring Farmers, een enorm grote groep boeren vertegenwoordig.

De voorzitter: Mevrouw Batteau. ....

De heer Daniëls: Hoe een grote groep is dat dan?

De voorzitter: Ik heb even niet gehoord wat u zei, mijnheer Daniëls.

De heer Daniëls: Hoe groot is dat dan, die groep die ze vertegenwoordigen?

De voorzitter: Mijnheer Hart.

De heer Hart: Ja. Ik zou zeggen zoek even de website op, daar staan ze keurig op een rijtje.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Ja, meer een vraag aan alle fracties. Volgens mij ligt hier het kaderstellend document voor van het UPLG en ik ben toch ook wel benieuwd vanuit alle fracties hoe daar tegenaan wordt gekeken. In hoeverre dat dat een richtinggevend kaderstellend document is? Volgens mij is dat waar het debat over moet gaan en misschien niet zo heel erg specifiek over UPLG, het concept Big zelf, want dat lijkt nu te gebeuren. Maar beiden kunnen hoor. Maar ik ben toch ook gewoon benieuwd UPLG zelf, want dat lijkt nu te gebeuren. Maar beide kunnen hoor, maar ik ben toch ook gewoon benieuwd hoe fracties tegen die kaderstellende documenten aankijken.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de VVD. Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Ja, dank voor het woord, voorzitter. Ook op mij heeft de inspraakavond van vorige week indruk gemaakt. En ik wil ook alle sprekers danken voor hun tijd en hun verhaal. Je ziet enorme onzekerheid

en onrust, maar je ziet ook erdoorheen. De vraag om wel wat te doen ook afgestemd op de gebieden waar op de verschillende gebieden in onze mooie provincie Utrecht. En bovendien verdwijnen de landelijke doelen op dit moment ook niet. Het idee van een adaptieve aanpak die vooral en nog meer dan eerst, wat mij betreft, gericht wordt op de Utrechtse situatie, klinkt mij dan ook goed in de oren. Het lijkt mij zonde, als we de maatregelenpakketten die we als provincie Utrecht binnen hebben gesleept, niet te benutten. Hartelijk dank aan de ambtelijke organisatie voor het opleveren van de memo in zeer korte tijd en waarin het adaptief verder gaan ook duidelijk staat beschreven. Wel vind ik het jammer dat ik eigenlijk ook uit die memo nog steeds niet echt een helder beeld krijg welke onderdelen van het UPLG nu zijn toegeschreven naar het Rijk en welke onderdelen echt passen in onze Utrechtse aanpak. Het antwoord in de memo is dat alles past binnen de Utrechtse aanpak en voor onze provincie. Maar ja, dat helpt natuurlijk niet om uiteindelijk tot een eventuele prioritering te komen als er straks minder geld lijkt te zijn. Daarom nogmaals de vraag aan de gedeputeerde, hoe zouden we op een gegeven moment die prioritering kunnen maken en welke rol heeft PS erin? Oftewel welke onderdelen zijn nou toegeschreven naar het Rijk en doen we omdat het Rijk vroeg om het te doen en welke onderdelen vinden wij echt dat onze provincie Utrecht beter van wordt? Want doorgaan alsof er niets is veranderd, lijkt me niet de juiste aanpak. Dan bestaat het risico dat wij nu eerst onze eigen middelen inleggen, zoals ook voorgesteld in de kadernota, en vervolgens een paar jaar aan de slag kunnen met de maatregelenpakketten, maar dat er daarna weinig perspectief meer is, zowel voor de natuur als voor de landbouw. Ik zou de gedeputeerde nadrukkelijk willen vragen om niet dat scenario op te gaan, maar om, waar zij het zelf ook over had, echt alleen no regret-maatregelen uit te voeren en alle nadruk op de Utrechtse situatie te leggen en geen zaken te starten waarvan we niet weten of we die tot een goed einde kunnen brengen. Dank.

De voorzitter: U heeft nog een interruptie van mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, vindt de VVD dat in het kaderstellend stuk voldoende duidelijk is gemaakt hoe dat die adaptieve aanpak eruitziet? Want dit straks, het kader wat we vaststellen, komt dat voldoende tot zijn recht?

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Wat mij betreft komen in ieder geval in de memo die afgelopen vrijdag is gepubliceerd wel tot zijn recht hoe wordt voorgesteld om adaptief verder te gaan met het opstellen van het UPLG en ook wel echt de nieuwe realiteit mee te nemen. En dat heeft de gedeputeerde ook aangegeven en daarin lijkt me goed om te kijken of dat ook gebeurt, maar ik vertrouw daar wel op dat dat ook genoeg adaptief zal zijn. Ja.

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Hoe geeft de VVD dan, voorzitter, gestalte aan het gevoel van de sector en daarmee ook de succesfactor van het UPLG op termijn in dit kaderstellend document?

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Er staan in dit kader document zoals de pijler perspectief voor de landbouw, is de landbouw ook meegenomen. Maar ik denk wel dat nieuwe realiteit dat nog meer vraagt. En daarin, zoals ook in de memo te lezen, maar zoals ik ook denk te hebben gehoord van de gedeputeerde, gaan we ook die kant op om inderdaad dat perspectief van de landbouw daar nog meer nadruk op te leggen en daarnaar te kijken. Maar ik ben ook benieuwd of ik dat goed heb begrepen, dus ik hoor graag in de beantwoording van de gedeputeerde of dat ook zo is.

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, dank u wel, voorzitter, want ik probeer de VVD een beetje te begrijpen en ze zegt van dat perspectief voor de landbouw, dat wordt ook in de nieuwe koers belangrijker. Dus en dat delen wij natuurlijk. Ik heb daar ook zojuist in antwoord op de interruptie die ik van de SGP kreeg onze visie op gegeven, wat daar dan voor nodig is. Ik ben ook heel erg benieuwd hoe de VVD daarin staat.

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Ik vind het daarin erg belangrijk dat we heel erg per gebied kijken wat er nodig is en ook bij de gebieden de ruimte geven die er mogelijk is en dat wij wel de doelen stellen, maar dat ze zelf zoveel mogelijk in de gebiedsprocessen daartoe kunnen komen. Maar ook per agrariër kunnen kijken wat de belangrijkste ... daar zoveel mogelijk ruimte te geven, dat is hoe ik het graag voor mij zie, maar wel samen tot de doelen die we als provincie voor ogen hebben.

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja en dan ga ik toch een keer nog een keer dezelfde vraag stellen als de SGP net stelde. Vindt u dan ook dat dat nu voldoende is meegenomen in die kaderstelling? Want anders zouden we daar met elkaar misschien iets aan moeten doen.

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Samen met de nieuwe memo denk ik dat daar ruimte voor is gekomen, maar er staat nog steeds de vraag bij de gedeputeerde uit of ik dat ook zo goed begrepen heb. Maar dan denk ik dat we daar samen de komende jaren naartoe kunnen werken. En ik zou het vooral jammer vinden als bijvoorbeeld nu niet de maatregelenpakketten die we hebben, benutten, omdat we alles on hold gaan zetten. Ik denk dat we daar, zowel de natuur als de landbouw, in de provincie Utrecht niet mee gaan helpen.

De voorzitter: Ja, dank u wel. U was ook verder klaar met uw onderdeel? Ik heb nog mijnheer Schaddelee voor u.

De heer Schaddelee: Ja, dank. Wat ik hoor wat mevrouw Van Gilse zegt en toch ben ik daar een beetje ongerust op, want het lijkt ook wel een beetje de bijl aan de wortel van de UPLG-boom te leggen en dat is een beetje goedkoop en ik wil zeker weten dat ik mevrouw Van Gilse eigenlijk goed hoor. Want volgens mij, na vijf jaar hard werken, lijkt mij tamelijk onbestaanbaar dat één van de coalitiepartijen nu zegt van ja, dit UPLG, dat mag nog wel een beetje uitgekleeed worden en een beetje minder. Dus daarom even de vraag, dit is toch ook wel het UPLG van de VVD?

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Ik herken me niet in wat de ChristenUnie daarmee zegt, maar ik mag nogmaals benadrukken wat ik ook zei, we staan volledig achter wat er in de memo staat, namelijk dat we adaptief verdergaan, maar ook de bestaande realiteit meenemen. En wat ik vooral ook zei dat ik belangrijk vind, is dat we rekening houden met wat er uiteindelijk qua middelen vanuit het Rijk komen en dat we wat we nog hebben, zo goed mogelijk besteden, zodat we niet over een paar jaar niets meer hebben en spijt hebben van hoe we het hebben besteed. Dat vind ik het allerbelangrijkst.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan D66. Mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Dank, voorzitter. Voorzitter, om te beginnen wil ik het college en alle medewerkers in het huis complimenteren met de manier waarop we de afgelopen tijd zijn meegenomen in het proces rond het UPLG. We worden op allerlei manieren goed op de hoogte gehouden en dat is erg prettig. Voorzitter, meer dan 140 boeren willen aan de slag met doelsturing via de Utrechtse monitor Duurzame Landbouw. Veel boeren willen werk maken van groenblauwe dooradering of doen dat al. Ze willen werk maken van andere vormen van natuurinclusieve landbouw, zoals agroforestry, daarbij ondersteund door Staatsbosbeheer. In Utrecht West, voorzitter, willen de gebiedspartners samen doorgaan met uitvoering van de Veenweidestrategie. Die was er immers al eerder dan het UPLG. En dan heb ik het nog niet gehad, voorzitter, over het herstel en de bescherming van de Natuur 2000 gebieden, de hydrologische maatregelen, de invulling van het NNN de Groene Contour samen met de boeren, de terrein beherende organisaties, de Waterschappen en alle andere gebiedspartners. Voorzitter, de komende jaar paar jaar kan het voor een deel ook dankzij de zes maatregelpakketten en het flinke bedrag dat de provincie daarvoor is toegezegd vanuit het inmiddels getorpedeerde transitiefonds. Maar na 2026 ziet het er een stuk onzekerder uit, zoals we ook in de memo die we afgelopen vrijdag ontvingen, konden lezen. Dat is zorgwekkend, voorzitter. De maatregelen voor de Heuvelrug worden in de huidige tranche van de maatregelpakketten maar voor een klein deel gefinancierd. De UMDL willen we openstellen voor zoveel mogelijk boeren en die monitor moet vervolgens ook kunnen blijven draaien. Beschikbaarheid van schoon water voor onze inwoners en daarmee de haalbaarheid van de doelen van de KRB hangt mede af van de bestending van het UPLG op de langere termijn. En voor het herstel van de beekdalen moet überhaupt nog een financiële oplossing gevonden worden. De heer De Jong refereerde er eerder al even aan. Het zijn maar een paar voorbeelden, voorzitter. Het UPLG en alles wat erbij hoort, kan niet ophouden. Nu niet en in 2026 ook niet. In dit kader heb ik een vraag aan het college, kan de gedeputeerde op basis van wat we nu weten en met inachtneming van alle onzekerheden, schetsen hoe de toekomst van het UPLG en de financiering ervan eruitziet na 2026 en daarmee het perspectief op de langere termijn voor de natuur en de boeren. Voorzitter, eerder vandaag werd een vraag gesteld over het realisme van onze doelen. Voorzitter, of politieke doelen haalbaar en realistisch zijn, is ook een kwestie van politieke wil. De toekomst van het UPLG is ongewis en wij willen er alles aan doen het toch te behouden. Dat is het belang van onze natuur, onze boeren en onze inwoners. Het steunen van het Statenvoorstel ...

De voorzitter: Momentje, u heeft een interruptie van mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Ja, dank u wel voorzitter. Ik had eigenlijk een vraag naar aanleiding van wat nu inbrengt, waar ik het natuurlijk harstikke mee eens ben en de zorgen natuurlijk terecht zijn. Wat zou er in het kaderstellend document anders kunnen? Zou dat kunnen worden aangescherpt om die zorgen voor onze staatsleden wat minder te maken? Dus of dat we wel kunnen sturen op deze zorgen wat betreft D66?

De voorzitter: Mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Dat vind ik het uitstekende vraag, voorzitter, waar ik nu even zo gauw geen antwoord op heb, maar waar we nog wel een keertje langer over moeten doorpraten, denk ik. Dank. Voorzitter, het steunen van dit Statenvoorstel is de volgende stap. Wat doen wij dan ook van ganser harte. Dat kan ik alvast verklappen. En ik wil hier graag citeren uit een notitie van de Oostbroekorganisaties die we eerder deze week ontvingen. Onze oproep is helder, wacht niet langer, ga aan de slag. Voorzitter, tot slot wil ik de gedeputeerde bedanken voor haar onstuitbare inzet rond dit onderwerp. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan CDA. Mijnheer Westerlaken. Ga uw gang.

De heer Westerlaken: Zeker, dank u wel. Voorzitter, ik hoor positieve berichten over het zogenaamde hoofdlijnenakkoord, waar ik toch liever de titel hoofdlijnendoolhof aan wil geven. Want alle dingen die er

instaan over de landbouw worden of afhankelijk gemaakt van een intimidatietactiek in Brussel of wordt de financiering onderuit getrokken. Ik heb me echt verbaasd over het feit dat BBB zo enthousiast was over het weggeven van 12 miljard euro die ze in hadden kunnen zetten in het hele landbouwdossier. En dat als ... even als voorafgaande opmerking. Vooralsnog veranderen de doelen en de opdrachten die we hebben gekregen als provincie niet. Dat stel ik vast. Ik heb het niet kunnen vinden. Nergens dus. Het betekent dat wij de al aangenomen, laten we het noemen, stikstofwet, zo is hij toch algemeen wel bekend, nog steeds moeten uitvoeren. En ik denk dan ook dat wat er nu voorligt aan kaderstelling voor UPLG, daarbij helpt. Wij vinden dat die doelen uitgevoerd moeten worden, we vinden ook dat er voldoende ruimte voor rendabele landbouw moet zijn en we vinden dat dit alles moet leiden tot een leefbaar landelijk gebied. We hebben nog wel een paar vragen bij het hele verhaal en tijdens de inspraakavond en al eerder, wij hebben zelf als CDA ook een inloopavond gehouden voor onze boerenleden, kwam aan de orde dat er wat, nou ja, niet wat, maar redelijk veel onduidelijkheid is ontstaan over de begrippen top-down en bottom-up. En ik zou graag van de gedeputeerde horen wat nou de goeie uitleg is. Want met het gebiedsgericht ... met de gebiedsgerichte aanpak zeggen we dat we alles bottom-up willen gaan doen. En in de tekst van dit stuk wordt iets anders gesuggereerd. Dus begrijp ik ook wat er op die inspraakavonden is gezegd.

De voorzitter: U heeft een interruptie van mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, wat vindt het CDA zelf een goeie aanpak? We hebben de inspraak ook gehoord, we hebben het geluid ook vaker gehoord over de top-down benadering en de verschuiving daarnaartoe en ook de regie die vanuit de provinciale tafel gepakt wordt. Maar wat vindt CDA zelf dat een goeie aanpak zou zijn hiervoor? Is dat die verschoven aanpak of de bottom-up aanpak?

De voorzitter: Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Nou, ik wil eerst horen wat de gedeputeerde daarvan vindt, voordat ik daar een oordeel over kan geven. In zijn algemeenheid en dat is de SGP niet onbekend, zijn wij groot voorstander van zo een groot mogelijk draagvlak van betrokken partijen en betrokken partijen zijn niet alleen de belangenorganisaties, maar zijn ook de inwoners van het landelijk gebied. Dus mijn voorkeur is om zoveel mogelijk die bottom-up aanpak, maar het kan zijn dat daar op bepaalde punten en bepaalde momenten wat meer regie gevraagd wordt van de organiserende partij, in dit geval de provincie.

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, in het verkiezingsprogramma van het CDA staat dat prachtig beschreven hoe die bottom-up aanpak eruit kan zien. Tegelijk zie ik dat de kaderstelling daar niet in voorziet en dat we hier een duaal bestuur zijn. En het CDA geeft aan de gedeputeerde nog maar moet zien wat wij als fractie vinden. Dan hoor ik dat graag wat ze daarop aangeeft. Dus ik ben ook benieuwd naar het antwoord van de gedeputeerde, maar ik was vooral benieuwd naar de insteek van de fractie van het CDA.

De voorzitter: Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik moet vaststellen dat de heer Van den Dikkenberg mijn opmerkingen creatief toepast en uitlegt. Ben ik altijd heel groot voorstander van, want creativiteit, daar komen we verder mee. Maar in dit geval, ja, hij citeert het CDA-programma goed en daarmee bewijst ie dat ik zojuist precies gezegd heb wat in het CDA-programma stond. Veel vragen zijn er ook gesteld zowel bij onze inloopavond als de befaamde inspraakavond hier in het Provinciehuis, die iets langer duurde dan bij ons, over de zonering rondom de Natura 2000-gebieden. Dat zie ik ook niet goed terug in dit verhaal. Dus ik vraag ook

aan de gedeputeerde, kunt u uitleggen hoe dat nou precies zit? En dat gekoppeld ook aan een vraag die vaak voorkomt of voorkwam hoeveel hectaren nieuwe natuur gaat u aanleggen? En ik heb begrepen uit de stukken dat het gaat om nieuwe natuur inrichten, dan wel aanleggen volgens de afspraken van het akkoord van Utrecht. Ik wil graag van de gedeputeerde horen of dat dat waar is. Een derde vraag gaat over de Kaderrichtlijn Water. Veel is ook tijdens bij de inspraakavonden gezegd over de Kaderrichtlijn Water en dat we eigenlijk als er maar een stofje te veel in zit, in het water, dat dan het hele proces gezien wordt als onvoldoende. Ik heb het nagevraagd, het is ter sprake gekomen ook door vragen van de heer Schaddelee tijdens de inspraakavond, het is mij onduidelijk, ik weet niet of dat dat bij gedeputeerde Sterk of bij de gedebatteerd Bakker zit, maar ik wil daar gewoon helderheid over, zodat we ook weten precies hoe dat dat aangepakt kan worden in verband van het UPLG. En ik had nog een vraag, maar die bewaar ik tot straks, het grondbeleid.

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, dank u wel voorzitter. Ja. Ik moest de woorden van het CDA even op me in laten werken, want ik kan me herinneren dat vorige week, toen we hier een zaal vol met boeren hadden, het CDA een uitspraak deed dat ze best wel positief tegenover het hoofdlijnenakkoord stonden. En nu hoor ik toch een wat ander signaal vanuit het CDA, dus ik ben benieuwd wat er afgelopen week gebeurd is?

De voorzitter: Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Nee, er is niet zoveel veranderd. Ik heb nog steeds een paar punten waar ik van zeg van dat is positief. Maar als je aan mij vraagt overall, dan zeg ik had er meer van verwacht, dus in die zin ben ik teleurgesteld en op die punten waar ik positief ben, ik neem bijvoorbeeld de drempelwaarde voor de stikstofdepositie, denk ik van ja, dat kan een goede zijn als we daarmee de hele vergunningenverstrekking op gang kunnen krijgen. Maar dat is niet doorslaggevend voor mij geweest om te zeggen van nou, ik vind het hele hoofdlijndoolhof ...

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Oké, ja, dank u wel. Dat kan natuurlijk. Kijk, want ik hoorde net het CDA ook zeggen die doelen staan allemaal overeind. Maar dat is volgens mij nog maar zeer de vraag, want als je geen geld hebt, dan kun je ook dingen niet uitvoeren. En het zou best kunnen hoor, dat er op landelijk niveau de doelen grotendeels overeind blijven, maar het betekent natuurlijk wel dat er provinciaal wel een aanpassingen gedaan kunnen worden, onder andere de stikstofwet ...is het voornemen om de stikstofwet aan te passen. Dus mijn vraag aan het CDA is waarom het CDA zo halsstarrig vasthoudt aan die keiharde doelen die er nu in dat UPLG staan?

De voorzitter: Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Dank u voorzitter. Ja, misschien zal ik het nog iets nadrukkelijker zeggen. Er is een voornemen om de stikstofwet aan te passen, maar ik heb daar ... ik kan er niks over lezen, ook niet de richting, tenzij het een vrije kwestie is. Dat heeft de heer Wilders in de Tweede Kamer gezegd. Alles wat niet opgeschreven, is een vrije kwestie. Maar dan zitten er voor mij nog een heleboel onzekerheden. De enige zekerheid die ik nu heb, dat is de bestaande stikstofwet. En de enige zekerheid die ik nu heb, is dat de provincie uitvoerder is voor die stikstofwet. Dus dat betekent dat ik, in tegenstelling tot misschien een heleboel anderen die zeggen laat wat maar voor ons uitschuiven, want dan kunnen we op een ander moment misschien met andere gegevens, ja, dat is wat ik altijd als verwijt naar mijn hoofd heb gekregen, dat we zoveel

dingen vooruitschuiven, dat we elke keer weer iets verzinnen om maar weer wat anders te doen, terwijl een groot gedeelte van de sector gewoon om die duidelijkheid vraagt. En de heer Hart had het net over boeren die goedwillend en ver en die al ver vooruitdenken. En ik zal u zeggen, ik kom alle soorten landbouwers tegen, ieder met zijn eigen instelling en ik merk gewoon dat er een gedeelte is wat zegt van waar blijven jullie, wij zijn allang zover en er een categorie die zegt die is wat groter, nou, eerst effe kijken, eerst kijken wat het wordt.

De voorzitter: Ik val u even in rede, u heeft een interruptie van de heer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Ja, dank. Misschien kan mijn collega van CDA ook mij enige duidelijkheid verschaffen over de stikstofwet. Hangt de aanpasbaarheid van zo'n stikstofwet ook niet af van de bewegingsvrijheid die er vanuit Brussel komt omdat überhaupt te doen?

De voorzitter: Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Voor een deel zeker. Ik denk dat je ... die wetgeving is een uitvloeisel van de regelgeving die Europa heeft ingesteld, maar daar zitten wat bandbreedtes in. Alleen, ik zei aan het begin ook van ik ga niet wachten tot de ... want ik kan niet wachten, gelet op wat er nu ligt, op de intimidatiebewegingen van dit nieuwe kabinet in Brussel om nu besluiten te nemen. Je moet nu gewoon door en dit is wat we hebben als instrumenten en dit is wat we hebben als eisen die gesteld worden. En dan kan ik wel zeggen ja, nou, laten we het dan maar opschuiven of vertragen, maar daar dien je de hele sector niet mee.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Verder bent u klaar? Ja. Dan geef ik nu het woord aan de Partij van de Arbeid. Mevrouw de Boer.

Mevrouw De Boer: Dank u wel, voorzitter. Het UPLG is een plan om trots op te zijn en dat blijkt ook uit de al toegezegde rijksmiddelen voor de maatregelpakketten. Daar is de Partij van de Arbeid blij mee. We kunnen er voorlopig mee vooruit. Helaas bleek uit de inspraakavond vorige week dat nog niet iedereen daar enthousiast over is en dat is ook begrijpelijk. Je zal maar boer zijn in deze tijd en al jaren je best hebben gedaan mee te doen met de ontwikkelingen en de alsmaar veranderende regels. Het punt is, we hebben geen keuze meer, we moeten veranderen. En dat is niet in de laatste plaats ook in het belang van de boeren zelf en hun kinderen, de mogelijk toekomstige boeren. De oorzaak van het probleem is eigenlijk ook niet eens het milieu- en natuurbeleid, maar vooral de supermarkketens die te weinig willen betalen voor de boerenproducten. Daar moet een strijd gevoerd worden voor een eerlijke prijs en daar kan de overheid bij helpen. Binnen de Europese Unie zijn afspraken gemaakt voor een gemeenschappelijke markt met gelijke kansen, daar horen gelijke milieu en natuurcondities bij. Aan Nederland is jarenlang meer toegestaan, maar de illusie wekken dat dit zo zal blijven, is rondom bedrog. Het is aan ons, politici, de boel bij elkaar te houden en politisering of verdere verwijdering te voorkomen. Dat vergt moed en mededogen, want het moet wel fatsoenlijk. Wij moeten de problemen durven aanpakken en oplossingen bieden. Met nog meer getreuzel en getwijfel schiet niemand wat op en zeker de boeren niet. Nederland is het meest veedichte land van Europa. We hebben passende maatregelen nodig en redelijke regelingen. Naar de mening van de Partij van de Arbeid is het UPLG en de kaderstellende notitie die hier vandaag voorligt daar een heel goed begin van. Dit is een goede stap op weg naar een toekomstbestendige landbouw met respect voor natuur en milieu.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Partij voor de Dieren, mevrouw Batteau, ga uw gang.

Mevrouw Batteau: Ja, dank u wel voorzitter. Ja, ook namens onze fractie, dank ook aan het ambtelijk apparaat voor het hele proces eigenlijk van het UPLG, waar we zien dat heel hard werken ook beloond is, omdat we vooral ons zijn gaan inzetten op natuurmaatregelen voornamelijk en ik denk dat we daar echt goed in

uitblinken als Utrecht. Maar nu is natuurlijk ook snelheid geboden. We gaan zeker niet wachten op uitwerkingen, mogelijke uitwerking van het doolhovenakkoord, die ga ik van je overnemen, collega Westerlaken. De doelen staan nog steeds en die moeten we ook gewoon gaan realiseren. Maar ik wil eigenlijk vooral hier ingaan op het kaderstellende document, want daar zitten we hiervoor, want die is richtinggevend en sturend. Daar hebben we ons ... want daar gaan als PS niet zozeer op het concept UPLG, wij gaan over het kaderstellend document. Dus daar wil ik een aantal aanscherpingen in aanbrengen, want die is behoorlijk generiek geformuleerd. En nou, daar zouden we toch wat aanpassingen willen zien om het in lijn te brengen met wat we eigenlijk willen, in het concept UPLG. En dat begint bij dierenwelzijn. Dat is alleen benoemd onder het kopje E en dan heel summier onder de bullet Duurzame Veehouderij, terwijl dat het concept UPLG wordt gesproken over dierwaardigheid en dierenwelzijn als structurerend principe, nummer 19. Dus dat is een veel ... het krijgt een veel grotere plek in het concept. Dus ik zou zeggen breng dat in verhouding ook in het kaderstellend document. Dus dat het als zelfstandig uitgangspunt wordt genomen bij de beslissingen die we nemen als het gaat om de landelijke transitie. Een tweede punt gaat over het uitlichten van koplopers, boeren van de toekomst zou je ze kunnen noemen, in het concept UPLG staat dat we echt streven naar circulair natuurinclusief. Dat staat ... wordt meermalen benoemd. Kringlooplandbouw wordt genoemd. Ik heb het even geteld, 24 keer natuurinclusief, 11 keer circulair, maar geen ... deze woorden komen niet terug in het kaderstellend document. Ik zou willen dat dat ook in lijn wordt gebracht met het concept UPLG, zodat het duidelijk is dat dat ons doel is. Daar streven we naar. Ten derde gaat het om representatie. Representatie, representatie, representatie, we blijven erop hameren en dat zou onder het proces-kopje kunnen, hoofdstukken kunnen, waar we echt zorgen dat er een evenredige vertegenwoordiging is in alle fases en dat er aan die tafels niet alleen de sector steeds zit, maar jonge boeren, et cetera. De boeren die de stap al gezet hebben of willen zetten, burgers, natuurorganisaties en dat evenredig in verhouding tot elkaar. Tot slot en dat werd eerder genoemd vanochtend, basiskwaliteit natuur, daar is een toezegging op gedaan dat dat in onze nieuwe omgevingsvisie geborgd gaat worden, maar het lijkt mij ook goed dat dan in ons kaderstellend document te verwerken, maar ook dus in het concept UPLG en daar ook een paragraaf aan te wijden dat onze doelstelling gaat zijn om kwaliteit in het hele gebied, alle gebieden op orde te hebben. Dat is onze bijdrage, dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan ga ik nu naar de, even kijken, ChristenUnie. Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Ja, dank u wel, voorzitter. Door velen is het al gezegd, we hebben een enorme opgave die een enorme impact heeft op boeren. Maar niet alleen op hen, dit gaat over ons allemaal. En daarom terug naar de basis, waarbij ik drie basale vragen wil aflopen. Waarom doen we dit? Wat is er allemaal nodig en hoe gaan we dat doen? Waarom doen we dit? Het verhaal over economische ontwikkeling, groei, voedselzekerheid, natuur en milieu heeft al een hele lange historie. 1972 kwam de Club van Rome met het opzienbarende rapport Grenzen aan de Groei. Zelf groeide ik op in de jaren 80 in het groene hart en natuur en milieu waren toen nog rechtse hobby's. We hebben nog 10 jaar om de natuur te redden, aldus het Wereldnatuurfonds in 1991. En de voorzitter daarvan zei toen de volwassenen in Nederland zijn op dit ogenblik bezig op het graf van hun kinderen te dansen. En nee, die voorzitter heette niet Greta Thunberg, maar Ed Nijpels, VVD-coryfee en de oprichter van het Wereld Natuur Fonds prins Bernhard stond ook nog niet bepaald bekend als een linkse activist. Hun inzet en lobby zorgde voor de natuur, zorgde voor een stevige juridische vertaling naar Europese regels en verdragen in de jaren 90. Doelen rond natuur, milieu en dus ook stikstof zijn al heel lang bekend. Boos met de vuist op tafel slaan in Brussel heeft geen zin. Dat weet nu zelfs BBB-voorzitter Van de Plas. Met een nieuw kabinet nog weer een poosje een andere kant op gaan kijken of mij part naar de blauwe hemel gaat ook helemaal niets oplossen. Beste mensen, de noodzaak staat en we weten dat allemaal al heel lang. Politici weten, juristen weten het en iedereen die rondkijkt in onze Polders weten het ook al heel lang. Ik zou GS willen adviseren nadrukkelijker ook in de stukken te verwijzen naar deze ecologische en juridische realiteit, ook of juist vanuit Europa. Symptomatisch is het antwoord bij punt 33 op

pagina 16 van de reactienota, daar wordt gevraagd om meer aandacht voor Europese doelstellingen en we antwoorden dan dat we dit meer gaan uitwerken met stakeholders, provincies en het Rijk en dus niet met Europa. We hebben nu, gedeputeerde, natuur en landbouw en Europa, dus als mevrouw Sterk binnen haar eigen portefeuilles wat integraler werkt, kunnen we die verbinding tussen het UPLG en Europa ook logischer maken. Want en dat brengt mij bij het volgende punt, wat is er allemaal nodig? Er is geld nodig, veel geld. En het UPLG kijkt daarbij helemaal niet naar Europa en dat is best bijzonder. Er was een enorm transitiefonds voor het landelijk gebied, onbegrijpelijk, maar het nieuwe BBB, VVD, PVV, NCS-kabinet gaat die pot opheffen. Bestuurlijk kunnen we nu even niet bouwen op Den Haag. De Rijksoverheid gaat de komende tijd met verantwoordelijkheidsvakantie en dat maakt het nog belangrijker om ons beleid beter te verankeren in Brussel en de Europese realiteit. En daarom de vraag aan GS, in hoeverre is in beeld wat de financiële mogelijkheden zijn vanuit Europa voor continuering en financiering van het UPLG? Wat nog meer nodig is, zijn goede analyses en onderzoeken. We zijn niet op pad met politiek wensdenken, zoals vorige week werd gezegd of met linkse hobby's die in de jaren 80 nog politieke rechtse hobby's waren. Deze concept UPLG is opgesteld voordat de natuurdoelanalyses en de adviezen van de ecologische autoriteit werden gepubliceerd en die in de jaarrapporten en de ecologische adviezen laten zien dat onmiddellijke interventies noodzakelijk zijn om verslechtering van stikstofgevoelige natuur een halt toe te roepen. Dat gaat verder dan no regret-maatregelen die de VVD noemde, maar vraagt ook ingrijpende maatregelen om de natuur te herstellen. Maatregelen die trouwens ook nodig zijn om de landbouw een perspectief te bieden. Uiteindelijk draait het allemaal om versterking rond natuur, water en klimaat en transitie van de landbouwsector. Dat is nodig en dat lezen we gelukkig in dit UPLG. En goed natuuronderzoek is en blijft ook nodig. En hoe gaan we dat dan doen? Bij de hoe-vraag is draagvlak cruciaal. Vorige week hebben we veel insprekers gehoord en dat waren vooral boeren en dat is te begrijpen. Dit raakt hen. Maar we zijn ook best wel geschrokken van de polarisatie die nu weer dreigt. Het landelijk gebied, de natuur en het landschap is van ons allemaal. Dit gaat niet alleen over boeren, het gaat om het landelijk gebied, om burgers, boeren en buitenlui. Veel terreinen zijn al van natuurbeheerders en medeoverheden. Dus er is geen monopolie van alleen maar boeren. We moeten daarom ook de natuur- en milieuorganisaties, onder meer vanuit het Oostbroekcollectief, goed betrekken. En daarnaast, we zijn er polderland, geen veranderingen zonder medeoverheden. Vanuit de regio Amersfoort kregen we op dat punt wat zorgen door. Er is nu een gelaagde governance met twee regionale stuurgroepen die in Utrecht-Oost nog niet optimaal werkt. Bestuurders voelen daarbij behoorlijk ongemak en worden ook laat betrokken, er is veel bestuurlijke drukte, maar er zijn nog geen concrete doelen en instrumenten en provinciaal beleid dekt bovendien niet het handelingsperspectief buiten gebied Amersfoort. Kortom, er is echt meer bestuurlijke integraliteit nodig en we vragen daarom om de bestuurlijke randvoorwaarden ook goed op orde te brengen. De transitie waar het UPLG op inzet, kan niet zonder ketenpartners uit de financiële sector, de banken dus, en zonder consumenten en de voedselketen. Die partijen hebben de landbouw, zoals we die nu kennen, gefinancierd en vormgegeven en het businessmodel van de boer herschikken kan niet zonder hen. Eerder deed het Rijk een poging voor een landbouwakkoord en misschien moeten die handschoen dan ook maar provinciaal oppakken. Tot slot, de werkgroep Kromme Rijn Corridor heeft een inspiratiekaart uitgebracht om het belang van dit gebied te laten zien en om de opgaven en kansen in beeld te brengen. En centraal daarin staat het Langbroekerwetering gebied, een rijk cultuurlandschap met veel landgoederen, buitenplaatsen, door bossen en hooilanden, met hoge natuurwaarden en het is een belangrijk landbouwgebied. Onze vraag is, krijgt deze kaart, net als andere initiatieven van onderop, een plek in het gebiedsproces. Voor de ChristenUnie is het belangrijk dat we de inbreng van alle mensen van goede wil recht doen. Alleen zo kunnen we samen met boeren, burgers en buitenlui het landschap klaarmaken voor een gezonde en vitale toekomst.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Ga ik door naar UtrechtNu! Mijnheer Van Dieren.

De heer Van Dieren: Ja, we hebben al uitvoerig gesproken over hoe we tegen het landelijk gebied aankijken, natuur, landbouw, maar wat voor een voorstel ligt hier nou eigenlijk voor, waar gaan we straks over

stemmen? En dat vind ik eigenlijk wel een heel wonderlijk voorstel. We gaan namelijk een kader stellen waar we binnen lijntjes moeten kleuren over een programma wat eigenlijk al in redelijk detail langs de staat is gekomen. Die kaders zitten dan weer genesteld in een landelijk kader, een landelijk kader dat nu eigenlijk op losse schroeven is komen te staan en al hadden we dat kader, dan zou dat gefinancierd moeten worden met geld waarvan we nu ja, toch penny's onder dollar waarschijnlijk gaan krijgen. Dat is een hele bijzondere gang van zaken. Desondanks snap ik dat het hier nou voorligt, want ik heb gelezen in de beantwoording dat we haast hebben en dat als we in ieder geval nog een beetje geld willen, dat we tot binnenkort met een soort kader moeten komen, ondanks deze bijzondere gang van zaken. Nou, dan gaan we door naar de inhoud van dat kader en daar zag ik toch ook, net als heel veel andere mensen hier geconstateerd hebben, pijnlijke dingen tijdens de inspraakavond. We hebben eigenlijk altijd gewild in de provincie, net als iedereen, dat er een soort van balans ontstaat van welwillende mensen binnen de agrarische sector en natuur die gezamenlijk richting een nieuwe balans binnenin het landelijk gebied werken, dat lijkt helaas niet bereikt. Er is geen consensus. We zien eigenlijk de twee kampen weer recht tegenover elkaar staan. We hebben twee ingezonden brieven, eentje die is heel positief over de doelen die gesteld worden. Die komen vanuit natuurorganisaties en daar moeten we niet kleinzerig over doen, want dat zijn over het algemeen gewoon goedwillende mensen die goed in de materie zitten en die willen gewoon wat moois voor deze provincie. En aan de andere kant zien we een brief van boeren, agrarische organisaties, die het gewoon bloed benauwd hebben. En dat zijn niet alleen maar de veel verguisde intensieve veehouderij, dat zijn ook de biologische boeren, dat zijn ook de agrarisch natuurbeheerorganisaties die veel van het werk daadwerkelijk moeten doen. Ik kan dus eigenlijk alleen maar vaststellen dat het proces waar heel lang aan gewerkt is, dus dat is ook echt niet ten nadele van de ambtenarij en de Gedeputeerde Staten die hier jarenlang aan hebben gewerkt, we kunnen alleen vaststellen dat het gewoon nog niet gelukt is. En ondanks dat dat weer heel pijnlijk voelt, is het dan misschien toch verstandiger om bij gebrek aan duidelijkheid over het geld, gebrek aan duidelijkheid over de kaders, gebrek aan duidelijkheid over het draagvlak, om misschien toch binnen deze huidige kaders een stap terug te doen. En ik snap dat dat niet de voorkeur heeft normaal gesproken, want we hebben al vaak een stap teruggedaan, maar het zou wel kunnen. Ik zie in de beantwoording dat deze harde cijfers aan de kant van natuur, die erin zijn gekomen omdat vaak het besef heerst dat dit het juridische minimum is. Hier moet aan voldaan worden. Ik denk toch dat dat soms iets te kort door de bocht is. We hebben namelijk wel over, vaak over richtlijnen vanuit Europa. Dat zijn geen harde getallen achter de komma's, dat zijn richtingen waar het beleid uiteen moet. Maar de exacte invulling daarvan is vaak aan de nationale overheden en dan komen we toch weer terug bij dat veelbesproken hoofdlijnenakkoord. We willen allemaal dat geld, we willen allemaal snel aan de slag, ik zie alleen niet waarom we die hele harde getallen dan nu in die kader moeten opnemen, we moeten gewoon een kaderstelling hebben, dan kunnen we die, denk ik, best ietsje zachter invullen. Dan kunnen we toch dat geld binnenhalen, dan kunnen we aan de slag. Maar dan krijgen we misschien toch weer een beetje lucht tussen partijen die nu recht tegenover elkaar lijken te staan. Het lijkt me dus verstandig om even niet zozeer een pas op de plaats te maken, ik merk dat die zinspraak op weerstand begint te stuiten en dat snap ik ook wel, maar misschien wel om die kaders toch iets zachter in te vullen en even wat lucht in een discussie weer te brengen. En hopelijk, als we dan een weg uit dit doolhovenakkoord hebben gevonden, kunnen we dan op basis van echte feiten toch tot een soort nieuwe overeenkomst komen?

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik het woord aan Volt. Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Ja, dank wel, voorzitter. Voorzitter, we spreken over kaders voor een rijdende trein, dat is wat ingewikkeld, maar wat Volt betreft, moet die trein blijf rijden en ook echt harder gaan rijden. En dat hebben we in deze Staten ook gezamenlijk in december jongstleden afgesproken via de motie Voortvarend door met het UPLG. Dat moeten we samen met Europa wellicht nu wel meer dan ooit. En die link blijft een beetje mistig. Het NPLG is leidend, maar dat zijn Europese kaders en afspraken natuurlijk ook. Ik heb mijn verdere tekst op dit punt zojuist gewist, want de ChristenUnie heeft dit perfect verwoord en wij

onderschrijven dat hele verhaal. In een noot, het landelijk gebied is veel meer dan enkel landbouw. Het gaat ook over natuur en ook over alle bewoners en andere ondernemers en recreanten in het landelijk gebied. We zien graag een nadrukkelijker erkenning van een rol van burgers als stakeholders met actieve vormen van burgerparticipatie tijdens de uitvoering. We vragen, Gedeputeerde Staten, om een reactie. Wij waren blij met de inspraakavond en ik heb persoonlijk alle 26 verhalen volledig meegeschreven om nog eens te kunnen nalezen. Want we moeten plannen maken met ons hoofd, maar handelen vanuit ons hart. Onze wil door te pakken is grotendeels gedreven uit passie voor een duurzame toekomst voor de landbouwers. Onze handen moeten er wel knopen doorhakken, ook de moeilijke, niet-vrijwillige maatregelen zijn daarbij een allerlaatste redmiddel, maar nog steeds in sommige gevallen wel een optie. Laten we daar eerlijk in blijven. En laten we sneller aan de slag gaan, gelijk de Oosthoekorganisaties pleiten, aan de slag met wat wel kan. Wij zijn blij dat dit in het kader is opgenomen en denken dat onze aangekondigde motie voor de start van met maatregelenpakketten vijf en zes daaraan zal bijdragen. Daarnaast wil Volt graag een sterk oog op overheid of doelmatigheid voor het hele scala aan subsidies en ondersteuning die is opgetuigd om het UPLG te implementeren. We zullen bij de Rekenkamer vragen of dit op de onderzoeksagenda kan worden gezet. En tot slot merken wij op dat het UPLG een toekomstperspectief voor de boer moet bieden, maar ook voor ons allemaal, een klimaat positief perspectief voor een gezonde leefomgeving voor iedereen. Dank u voorzitter.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik het woord aan de SGP. Bertrick Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Dag voorzitter, dank u wel. Veel van voorliggende documenten kunnen wij steunen, omdat ik geloof in de kracht van onze gebieden en onze boeren. En toch voelt het als een doodlopende weg waar deze kaderstellende notitie van het UPLG op aankoerst. Want vorige week hebben we een duidelijk signaal gehoord van insprekers. Ga niet verder op deze top-down weg, maar doe het samen met ons en ook als de heer Greeven scherp als altijd het lijkt niet echt een kaderstellend stuk, het is meer een startnotitie. Bijvoorbeeld perspectief voor de landbouw is een kader, maar wat dit inhoudt volgt later, staat er in het stuk zelf. Hoe kunnen we dat dan vaststellen als Staten? En nemen we ons dan wel serieus? Het volgende kader, we nemen het Utrechts landschap als uitgangspunt. Ja, het zou vrij stug zijn om de Veeweide aanpak op de Utrechtse Heuvelrug te projecteren, opendeur. Sterker nog, en wat betekent dan deze kaders politiek en wat zijn we hier aan het verdelen en welke kaders zijn we aan het stellen, zodat we er ook echt op kunnen sturen? En wat dat betreft is het heel opengelaten en is het behoorlijk ruim geformuleerd, waarbij we later niet kunnen terugrijpen van dit is buiten ons kader, want je kunt er alle kanten mee op, net als met de omgevingsvisie. En voorzitter, dat brengt ook gelijk bij het punt wat is dan de lading van dit kader? Sterker nog, ik bladerde gisteren door de ... naar aanleiding van de brief van het stikstofcollectief nog eens door het handelingsperspectief stikstof en dat was een stuk concreter dan dit document. Nou, we zijn nou twee jaar verder. Hoe kan ook onmogelijk dan als totaal kader voor het UPLG dienen? Als dit dan een kader is, dan is het alleen voor de maatregelen, want als dit het moment is waarop we als Staten kader stellen voor ons hele Utrechts programma Landelijk Gebied, volgens mij moeten we er dan nog effe een serieuze vergadering nog tegenaan gooien als ik de inbreng tot nu hoor. Ik zou daar drie voorstellen voor willen doen, zodat we wel verder kunnen en zodat we als SGP ook benadrukken hoe het anders moet. Eerste punt is de samenwerking. Als we echt resultaten willen boeken en als we de natuur willen redden, dan moeten we met de agrariërs aan de slag. En in gesprek met de boerenerven en we moeten de stuurgroepen verlaten. Ga het gebied in, want uit voorliggend document straalt een soort gestold wantrouwen uit richting het landelijk gebied en een neiging naar totale controle vanuit het provinciehuis, gelegitimeerd met door de zin de werkwijze van het NPLG vraagt dit van ons. En mijn oproep is aan de gedeputeerde om uit de juridische provinciale loopgraaf te komen en weer naast de agrariër te gaan staan op de Utrechtse methode zonder voorbehoud. De ruimte voor het veld is minimaal. De doelen zijn van diamant en het effect is dat de patstelling blijft. En laten we hier uitkomen door de stap naar elkaar te doen. En inmiddels zijn we al miljoenen euro's verder aan plannenmakerij en is er nauwelijks nog iets gebeurd buiten vanaf 2019. Voorzitter, het tweede punt is acteer gericht op prestaties.

De heer Schaddelee: Voorzitter, mag ik een vraag stellen?

De voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Ja, dank voorzitter. Om het even te begrijpen wat de SGP nou zegt, die roept eigenlijk het college op om met iedere goed aan tafel te gaan zitten en daardoor te versnellen?

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter. Ik zeg tegen het college van ga die gebieden in en ga daar versnellen. Want terecht gaf de heer Overkleeft aan hoeveel energie er zit in de gebieden. Dat boeren zeggen van we willen aan de slag, we kunnen deals maken, we kunnen ook echt aan de slag, alleen we bereiken als provincie die gebieden niet, slash onvoldoende of gebiedsprocessen lopen vast en liggen een tijd lang stil. Wat ook blijkt dat we weinig verbinding hebben met de gebieden of we bereiken onvoldoende de energie die in de gebieden zit doordat we heel erg op de doelen sturen. En je merkt dat ook in de brief bijvoorbeeld van het stikstofcollectief, die zegt van gaat terug naar het behandelingskader, naar die werkwijze, zodat we daarmee aan de slag kunnen, dan kunnen we weer in gesprek. Ja en daarin zeg ik van ga dan ook die gebieden in, maar dat vraagt wel het lef om die bestuurstafels los te laten en dus echt bottom-up te gaan werken en weer gezamenlijk leiderschap te ontwikkelen. Want als er iets nodig is in de transitie, is het naast elkaar te staan en niet tegenover elkaar.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Ja, om misschien daar even op in te haken, voor dat we daar misverstanden over krijgen, volgens mij bedoelen we dan allebei hetzelfde, namelijk dat je ook echte energie vanuit de gebieden moet laten komen. Maar ik denk wel degelijk dat ook de stuurgroepen en de huidige overlegtafels daar een rol in zouden moeten kunnen spelen. Maar dan moeten we daar besturen wel het lef hebben om ook de inbreng vanuit de gebieden goed mee te nemen.

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja voorzitter, daar ben ik het geheel mee eens. En als je dan ook dan citeer ik weer, het CDA-verkiezingsprogramma, ik heb een keer wat door zitten akkeren, zo een voorbereiding op deze vergadering, dat de gebieden gaan formuleren waar wat kan en dat de Staten dat als kader vaststellen. Dat is precies anders dat wij nu doen en daar vind ik de kracht in zitten als je die gebieden laat definiëren waar wat kan en hoe dat we naar die ontwikkelende doelen gaan. Dan geef je de boeren en de gebieden echt positie. Terwijl het nu alleen het inkleuren is of het beslissen van hoe de kalkoen gegeten wordt met Kerst. Voorzitter, dan het tweede punt. Acteer gericht op de prestaties, maak van de doelen ontwikkelrichtingen en bouw samen met de boeren aan plannen die ook bij hen passen. En dat maakt geen vaagheid, dat maakt duidelijkheid, want de doelen die er nu staan, die veranderen niet. We hanteren ze alleen minder strak. En in de stukken staan nu harde doelen en wat de SGP betreft kijken we liever naar harde resultaten in het veld dan naar stapels papieren doelen. We hebben het bij de discussie over de jaarrekening gezien als het gaat om natuurrealisatie. En om resultaten te halen heb je elkaar nodig. En daarom dien ik in de Staten een amendement in met het voorstel om de doelen minder strikt te hanteren, zodat gebiedspartijen het comfort hebben deel te nemen aan de processen met het resultaat dat we daar voor ogen houden. Want hoe zou het voor u voelen, collega's, als het UPLG harde doelen stelt en de nota Grondbeleid letterlijk zegt dat de grond strategieën snel opgesteld moeten worden, omdat de onteigeningsprocedures, als doelen niet gehaald worden, lang duren. Staat er letterlijk in. Als je die twee in lijn brengt, dan ga je als boer natuurlijk nooit

meedoen met een proces waarbij je eigenlijk al je eigen onteigeningsprocedure aan het ondertekenen bent als je de doelen niet haalt. Voorzitter, dan het derde punt, dat gaat over de opgave. We hebben gevraagd om een helder overzicht van de opgave voor verschillende gebieden en deze vraag wordt beantwoord met een verwijzing naar een overzichtje van doelen op pagina 3 en pagina 4 van het stuk. En terwijl dat stuk zelf zegt dat doelen nog niet concreet zijn, geen wettelijke basis hebben of bestuurlijke afspraken kennen. En dan wil ik weten, ik wil weten wat is dan die opgave voor die gebieden? Want een generiek doel van 30 procent meer natuur is natuurlijk nooit een opgave voor een gebied. De opgave is volgens de vogelhabitatrichtlijn om je in te spannen verslechtering te voorkomen ten opzichte van de staat van de natuur in 2004 of in het jaar van aanwijzing. En in het antwoord wordt vervolgens steeds gezegd dat de areaaluitbreidingen de afgelopen 20 jaar niet hebben geleid tot de verbetering van de natuur. Voorzitter, dan is de 30 procent extra ...

De voorzitter: U heeft een interruptie van mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, dank u wel, want ik wil eigenlijk even door op dat punt van die doelen, want ik heb ook even heel serieus de technische vragen van SGP en de beantwoording daarop zitten lezen en daar wordt dan ook gerefereerd aan die natuurdoelanalyses en daarvan wordt dan ook gesteld dat die eigenlijk een goede ... dat daarmee een goed beeld wordt gegeven van die opgave. Maar mijn vraag is aan de SGP, wilt u die mening of hoe kijkt u daarnaar?

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, ik vroeg daar technisch naar, omdat de NDA's en dit kreeg is als antwoord dat dat is vergelijking hebben gemaakt tussen het jaar van aanwijzing en nu. Maar in de NDA zelf staat dat er eigenlijk onvoldoende beeld is, sowieso van het jaar van aanwijzing en dat de vergelijking in tijd en trend en verspreiding niet mogelijk is, staat er letterlijk in, onder het kopje referentiesituatie beoordeling. Alleen Botshol en Binnenveld hebben een relevant nul beeld en dan wordt er naar 1950 gekeken. Nou, ik weet niet of de omvang van Veenendaal in 1950 kent en de omvang van Veenendaal nu ten opzichte van het Natura 2000 gebied. En als we dan over areaalvergroting gaan spreken, want het zit aan de oostkant al verbonden met Rijntakken via het binnenveld. Die verbinding langs de gift is nagenoeg compleet. Hoe dat we de andere kant areaalvergroting willen gaan doen, is mijn groot raadsel. Maar dat is wel een van de oplossingen die dan geschetst wordt. En als je ook ziet dat daar de laatste relevante habitatcatering van 11 jaar oud is en wat er de afgelopen 11 jaar aan natuurinrichting heeft plaatsgevonden in het binnenveld, dat het Woudaapje is teruggekomen, dat de Roerdomp is teruggekomen, de Rietzangers volop terug zijn, de Blauwborsten. Als je ziet wat daar aan doelsoorten en aan kwaliteit is gerealiseerd. En ik lees dan NDA, dan denk ik van ja, volgens mij, vanaf hier is Binnenveld lastig te zien, maar als je er inloopt met je verrekijker, dan is het verbazingwekkend. We gaan nog ... jullie zijn allemaal uitgenodigd om een keer mee te gaan. Maar dat geeft dus aan dat die opgave niet helder gedefinieerd is en daardoor ook niet uitlegbaar en dat zegt eigenlijk de kaderstelling zelf ook en dat vind ik het moeilijke aan dit document. Als we dit vaststellen, dan stellen we eigenlijk nog steeds heel veel open deuren of in ieder geval open eindjes vast waarbij we als staat onvoldoende kunnen sturen. En ik roep daarom ook echt op om prima om door te gaan, maar de kaderstelling moet echt nog een slag dieper willen we daar echt als PS kaders in meegeven richting GS. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik het woord aan de PVV. Mijnheer Daniëls.

De heer Daniëls: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja. Er zijn een hoop goeie punten gemaakt door BBB en SGP en UtrechtNu! onder andere. Ik heb nog proberen zoveel mogelijk herhaling te voorkomen. Er zitten in het UPLG heel veel pilots. Pilots zeggen helemaal niets over de langdurige validiteit van verdienmodellen, structureel benodigde middelen om de plannen permanent drijvende te houden, zijn er, zo lijkt het, niet. Zeker niet met

de ontwikkelingen van het Rijk in het achterhoofd. Aangezien men nu al weet dat de rijksoverheid lang niet alles gaat bijpassen omdat zij ook met moeilijke begrotingsopgaves zitten en een omslag qua beleid is, is het onverantwoord om door te gaan met UPLG zoals het er nu staat. Dit plan is gewoon niet langer verbonden met de werkelijkheid. Er wordt in de plannen gestuurd op extensivering van de landbouw. De huidige extensieve bedrijven bevinden zich in een niche en kennen een constante uitstroom van relatief kleine, extensieve bedrijven met een ontoereikend verdienmodel. Extensivering lijkt alleen mogelijk met aanzienlijke schaalvergroting en het grootschalig beschikbaar stellen van goedkope grond door de overheid. Dit laatste is echter geen realistische optie. Een vraag aan GS, kunt u uitleggen hoe extensieve landbouw een realistische en duurzaam verdienmodel kan worden dan in de komende jaren met dat in het achterhoofd? In de plannen wordt voor de verdienmodellen ook uitgegaan van inkomsten uit energie-opwek. Dit valt door de netcongestie en de verwachte lange oplostijd hiervan moeilijk te realiseren. Wat is het oordeel van de GS erover? In de plannen wordt ook voor boeren een rol toebedeeld voor natuurbeheer. En vraag ik me ook af wat de financiële onderbouwing daarvoor is? Gaan de plannen zorgen voor natuurbehoud door middel van onkostenvergoeding of door middel van een verdienmodel en dus niet kostenneutraal, maar een volledige inkomstenbron. En ik wil graag ook dan weten of daar ook geld voor is om dat langdurig te doen? Ook nog een andere vraag, de producten van uit Utrechtse glastuinbouw zullen door de huidige marktomstandigheden en overheidsplannen of een gebrek daaraan heel duur worden of verdwijnen, waardoor dit soort producten voortaan geïmporteerd moet worden. Dit maakt ons afhankelijk van het buitenland, plus dat we de controle over de duurzaamheid van de productie verliezen. Is dit het gevolg van een bewuste keuze van het college? Ik heb ook nog een andere vraag over de macro-economische effecten van de UPLG-plannen. Zou men deze plannen willen doorvoeren als je kijkt naar wat de macro-economische effecten ervan zullen zijn, wat is de uitkomst van impactanalyses op het gebied van macro-economie voor de bestaanszekerheid van de keten op agrarisch gebied? Zijn deze wel dus volledig gedaan? Dus niet alleen een nulmeting, maar echt ook dat we nu al weten wat de uitkomst daarvan is? En is niet onverantwoord om dit soort plannen met zulke impact door te voeren als we dat niet weten? Dat is een beetje als je blind gaat achteruit inparkeren en dan achteraf kijkt of je iets geraakt hebt. Dus graag ook een reflectie van GS daarop.

De heer Hart: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Hart.

De heer Hart: Gevonden. Ja, ik zou eigenlijk mijn collega van de PVV willen zeggen dat dat hele interessante vragen zijn, maar die misschien beter in de schriftelijke ronde hadden gepast?

De heer Daniëls: Daar is wel over gesproken, maar dat was een andere vraag. Dat ging dan weer over de maatschappelijke brede impactanalyse en dit was daar niet in over besproken, dus vandaar.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Daniëls: Ja. Een verdienmodel bieden door subsidie botst misschien met het verbod op staatssteun. Wat is uw visie daarop eigenlijk? En even kijken, de plannen zijn op zich ... de beloningen zijn voor het meewerken eraan weinig uitgewerkt en ik zie toch wel problemen met hoe het schaal. Dus behaal je bepaalde doelen deels, krijg je dan een deel, behoud je ze helemaal, krijg je ze helemaal. Ja, dit is toch een te veel alles of niets en ik zie daar toch wel voor de boeren een hoop onzekerheid in om daar dus aan mee te werken, omdat je niet weet wat je dan krijgt. Ja. En voor de uitvoering van dit soort grootse plannen is onderling vertrouwen van de betrokken partijen van groot belang. En ik vraag me ook af hoe men denkt dat het met het vertrouwen gesteld is, gezien bijvoorbeeld de inspraakronde van vorige week. En ook gewoon de haalbaarheid van dit soort plannen die toch wel aardig ter vraag staat. Mochten dit soort plannen slecht

uitpakken, ondermijnt dat dan niet het vertrouwen in de toekomstige provinciale plannen en heeft dat geen gevolgen voor samenwerking in de toekomst? Dat is iets meer aan de partij gericht, dan zouden we ons dat niet moeten afvragen. Dus ja, moeten we niet echt meer sturen op haalbare plannen in plaats van luchtkastelen? Aangezien er nog onzekerheden zijn wat betreft het Rijk, kunnen we van GS inzicht krijgen in wat de verschillen zijn tussen EU-eisen en de doelen van Provinciale Staten. Wat is er verplicht vanuit de EU en wat doen wij eigenlijk extra? Even kijken. Ja, nou voorlopige conclusie in ieder geval, het huidige tempo van de transitie is totaal niet haalbaar en bedacht zonder oog voor de werkelijkheid en ik hoop dat de plannen alsnog spoedig zullen worden bijgesteld. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik het woord aan de SP. Mijnheer Schipper.

De heer Schipper: Ja, dank je voorzitter. Kijk, vanuit gestelde nationale en internationale verplichtingen en afspraken zijn de beschreven kaders op zich logisch, vinden wij. Maar de olifant in de kamer is natuurlijk de beschikbaarheid van voldoende geld, beschikbaarheid van grond, personele capaciteit en medewerking van de boeren. En op deze essentiële terreinen is nog niks met zekerheid geregeld, het is nog de vraag dat ervan gaat komen. Ik zag nog een andere olifant in de kamer. Volgens mij ben ik daar vorig week bij de inspraakavond ook al even over begonnen. En mevrouw De Boer van PvdA die noemde het ook al. Zij noemde de supermarkten, maar ik wil ook noemen een Rabobank, Unilever, de Aholds van deze wereld die in het systeem van bestaansonzekerheid voor de boeren versterken. En volgens mij ging het op de inspraakavond, was toch het centrale deel bestaanszekerheid. En dat vergt een enorme systeemwijziging. Ik kan iedereen aanraden om het opiniestuk van vanochtend uit het AD van Donald Pols van milieudefensie te lezen, waar hij de vinger precies op de zere plek legt en pleit voor die systeemverandering waarbij de boeren eerlijke prijzen krijgen voor hun spullen en dat ook de andere dingen uit de kadernotitie misschien een stukje dichterbij brengen. Tot zover.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan geef ik het woord aan Forum voor Democratie. Mijnheer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Ja, dank u wel voorzitter. Er is wel al heel veel gezegd, dus ik zal het enigszins kort houden om niet te veel in herhaling te treden. Als eerste, steun voor de SGP, de heer Van den Dikkenberg had echt een vurige, toch eerlijk betoog, steun voor de motie ook. Voorzitter, de kaderstelling UPLG rammelt aan alle kanten. De kaders en uitgangspunten in het Staatvoorstel bieden zeer weinig houvast voor boeren in onze provincie. Natuurlijk wil men in een kaderstelling niet alles exact uitwerken, dichttimmeren, daar is een kaderstelling niet voor. Maar wanneer de Utrechtse landbouw schreeuwt om een toekomstperspectief, is duidelijkheid wel enigszins geboden. Zoals de heer Van den Dikkenberg ook stelde, open deuren, veel te brede kaders en een top-down aanpak wordt boeren opgelegd in plaats van dat er met boeren gewerkt wordt. Ik hoor dat er in deze zaal veel gesproken wordt over een toekomstbestendige landbouw, maar nooit over toekomstbestendige boeren. Wees eerlijk en zeg dat een significant deel van de boeren volgens pleit gewoon moet verdwijnen. Dus wat zal de Utrechtse agrariërs te wachten staan? Uitkoop, uitsterfbeleid, onverdienstelijke verdienmodellen, kaders voor een rijdende trein, een trein wie weet naartoe? Wellicht richting de afgrond. Waarom zou een weldenkende boer vrijwillig op deze trein stappen? Hetzelfde is in Nederland pleit gevoerd dat zo dramatisch effect zal hebben voor de toekomst van zoveel mensen. Een beleid dat gebaseerd is op tekentafel natuurgebieden, bedachte ambtenaren die geen enkel benul hadden hoe de omgeving daadwerkelijk in elkaar stak. Het opheffen van de transitiefondsen en verandering van de landelijke koers wordt bij FVD natuurlijk in principe met blijdschap onthaald. Geen geld is geen uitkoop, de verandering van de koers van het Rijk biedt hoop. Maar hier in Utrecht lijkt alsof de oogkleppen en oordoppen inmiddels een vastgeroest zitten.

De voorzitter: Bent u klaar, ja? Ja, fijn, dank u wel. Dan geef ik het woord aan 50PLUS. Mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Ja, dank u voorzitter. Om te beginnen sluit 50PLUS zich aan bij de woorden van de heer van Vuuren van de BBB. En ook het pleidooi van de SGP, de heer Dikkenberg. Eigenlijk, dat bij elkaar opgeteld is dat gewoon helemaal precies hoe 50PLUS er ook in staat. Laat ik zo zeggen, ik ben ook een dochter van een boer, maar geen agrarische boer, maar een bollenboer. En wat helemaal niet aan de orde is, de bloemeteelt bijvoorbeeld, daar als ergens gif gebruikt wordt, is het daar wel. Mijn vader liep altijd met een giftank op zijn rug, want een verkeerde bol in de mand en je partij werd afgekeurd. Dan hebben we het nog niet eens over bijvoorbeeld de fruitteelt, wat denkt u wat daar allemaal in gebeurt aan gif en bestrijdingsmiddelen en dergelijke? Ook daar horen we niets over. Natuurlijk, de landbouw hebben we natuurlijk ook nog en landbouw, dat wil dus ... dat zijn agrariërs die landbouw, omdat ze hun land voedsel verbouwen voor hun eigen vee en we hebben het over de agrariërs die met een veestapel. Nu is het hier, over het algemeen zijn het er 100 of misschien 150. We moeten allemaal terug naar 75, maar in Duitsland heb je stallen van wel 1200 koeien, dus het is allemaal heel erg verschillend hoe de hele sector functioneert en is opgebouwd. Het lijkt wel alsof de boeren nu vanaf de agrariërs in de veeteelt alle schuld krijgen van. Dus ik heb net geschetst, er is veel meer wat bijdraagt aan stikstof, aan vervuiling, et cetera, et cetera. Waarom worden niet al die onderdelen meegenomen in het hele plan? Ik heb ook heel duidelijk de brief gelezen van ... namens het stikstofcollectief. Ook zij pleiten ervoor, ga niet door op de gedachte en op het voorstel wat nu hier voor ons ligt. Kijk hoe het anders kan waardoor gelijkmatig verdeeld wordt en hoe we gelijkmatig er een balans in terug kunnen vinden waar iedereen zich in kan vinden. Daar zou 50PLUS voor wilde pleiten. Heldere kaders meegeven en niet zo doen zoals nu is. En laten we ook eens even afwachten hoe het op dit moment zich gaat ontwikkelen, met de coalitie op dit moment in het Rijk, wat daaruit voort gaat komen. Want we kunnen nu al gehaast van alles bedenken, maar als er straks helemaal andere richtlijnen komen vanuit het Rijk, kan het weer helemaal anders moeten. En voordat je het weet, hebben we dan bepaalde sectoren, zoals in de agrarische sector, kapotgemaakt en dan dat moeten wij niet op ons geweten hebben. Tot zover eigenlijk voorzitter.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan wil ik nu het woord geven aan mevrouw Sterk.

Mevrouw Sterk: Voorzitter, mag ik even drie minuutjes om even te zorgen dat ik alles heb? Dan kan ik dadelijk in één keer door.

De voorzitter: 3 minuten exact. Gaan zitten, zodat we verder kunnen.

Mevrouw Sterk: Allereerst dank ook vooral, denk ik, namens mijn collega's die dit allemaal hebben gemaakt en beschreven en er zo aan hard hebben gewerkt. En ik denk dat zij ook goed hebben gehoord dat het voor een deel van u in ieder geval ook geld naar hen toe, dus dat zal ik zeker overbrengen. En tegelijk, dat hoor ik natuurlijk ook wel, de zorgen die ook bij bepaalde partijen in de zaal zijn, van hoe gaan we dit nou met elkaar op een goeie manier doen. Ik denk dat dat eigenlijk de vraag is die er vandaag voorligt. Uiteindelijk willen we denk ik allemaal een vitaal landelijk gebied, willen we echt allemaal perspectief voor die landbouw, willen we allemaal ook wel werken aan die robuuste natuur en volgens mij gaat de vraag hier vandaag eigenlijk vooral over hoe doen we dat nou op zo'n manier dat we dat zo impactvol mogelijk kunnen doen. En dat is geen eenvoudige vraag om te beantwoorden, denk ik. En daar moeten ook, denk ik, gewoon scherpe keuzes in gemaakt worden. En die vraag is natuurlijk nog meer actueel geworden door dat hoofdlijnenakkoord waar ik net ook al bij dit agendapunt mee begon en er zijn partijen die hier vraag om dan een herbezinning van het hoofdlijnenakkoord en als ik dan toch een beetje wat scherper naar het hoofdlijnenakkoord kijk, dan zie ik dat daar gewoon nog steeds in staat dat ... of eigenlijk vooral niet in staat en wat niet in staat, geldt nog steeds is gezegd dat dat NPLG wordt afgeschaft. Er staat ook niet in dat daarmee alle doelstellingen die in het NPLG staat dus zijn afgeschaft. Dus volgens mij hebben we ons nog steeds te houden aan de stikstofdoelstelling, hebben we ons nog steeds te houden aan de natuuropgave, hebben we ons nog steeds te houden aan de KRW-richtlijnen. Zolang dat ook in wetten is vastgelegd en vanuit Europa is weergegeven, vind ik dat ik als

bestuursorgaan daar me gewoon aan te houden heb. En het UPLG is ook niets meer, maar zeker ook niets minder dan een uitwerking van die doelen naar ons beleid toe. En juist, denk ik en daar zijn wij, volgens mij, in deze provincie vrij uniek in omdat wij hebben gezegd zegt ook juist die landbouw is ontzettend belangrijk voor ons en ook daar willen we dat perspectief, hebben wij als vierde pijler in het UPLG en dat is inderdaad de kop die wij erbovenop hebben gezet, als je het dan toch over provinciale koppen hebt, landbouw. En u weet ook dat in die maatregelenpakketten wij een heel speciaal maatregelenpakket voor landbouw hebben ingediend en juist op een punt wat volgens mij agrariërs ontzettend belangrijk vindt en wij ook, doelsturing. Wij zeggen dit zijn de doelen waar we naartoe moeten werken, maar u mag zelf kijken met welke maatregelen u dat wilt doen. Daar hebben we geld voor vrijgemaakt, zelf al. Ik kan u vertellen dat wij bereid zijn, omdat er meer mensen zich hadden ingeschreven dan we in eerste instantie dachten, we gaan dat bedrag sowieso verhogen, maar we hebben ook nog, naar alle waarschijnlijkheid daar extra geld gekregen vanuit het Rijk. We hebben geld opgenomen voor de bedrijfsplannen, we willen zelf geld in gaan zetten voor de mensen die juist die agrariërs moeten helpen om een weg te vinden door alles wat op hen afkomt. Ik denk dat wij als deze provincie echt proberen om onze bijdrage te leveren aan het perspectief van de landbouw. Maar dat kunnen wij niet alleen, sterker nog, dat kunnen wij misschien vooral niet. Dat ligt, denk ik, heel erg bij het Rijk en ik hoop ook echt dat het Rijk de komende tijd gaat komen met een perspectief voor die landbouw, waarbij misschien ook een landbouwakkoord toch weer in beeld komt. Eerlijk gezegd provinciaal vind ik dat toch best wel ingewikkeld, omdat ik denk dat het perspectief ook vooral ligt aan de kant van de marktketen en aan de markt en de ketenpartners. En daar hebben wij gewoon eigenlijk geen rol of taak in. Ik zit vanuit het IPO overigens wel bij dat landbouwakkoord aan die tafel. Dus ik probeer wel vanuit ons als provincie daar, zeg maar, onze invloed ook neer te leggen. Maar ik denk eerlijk gezegd dat het een brug te ver en ook misschien wel een te hoge ambitie is om hier een landbouwakkoord te sluiten. Maar ik hoop wel dat het er komt, want daar hebben wij ook al steeds op geanticipeerd in het UPLG en ook wel aangegeven onze teleurstelling toen dat het niet is gelukt, omdat in het UPLG natuurlijk wel veel zit van wat er moet. En daar staan wij ook achter als GS. We willen die natuur op orde helpen en we willen daarbij dat perspectief van die landbouw ook weergeven. Maar daar hebben we eigenlijk ook wel meer voor nodig vanuit Den Haag. Nou, laten we hopen dat het ook inderdaad gaat komende de komende tijd en dat die boeren daarin ook een flinke steun in de rug krijgen om dat met elkaar te doen en met ons, zeg ik dan ook heel nadrukkelijk. Dus die doelen blijven wat mij betreft gewoon staan, want die zitten nou eenmaal vast in wet- en regelgevers. Die zijn juridisch verplichtend. Dan is natuurlijk vervolgens wel de vraag en dat is ook wel een terechte vraag, hoe ga je er dan mee om in een gebiedsproces? En dat is, denk ik, de vraag die ook wel de SGP stelde. In ons coalitieakkoord hebben wij gezegd dat ze leidend zijn. Dat wil zeggen we streven ernaar om die doelen te gaan halen, zo goed mogelijk. Hoe dat eruit gaat zien, dat is iets wat in de gebieden gaat gebeuren. Daar ligt, zeg maar, het primaat. Dus de top die er is, komt vanuit het NPLG met alle doelen die daarin staan. Daar doen we ook niks vanaf, zit ook vaak gewoon in wet- en regelgeving vast. Maar hoe dat wordt ingevuld en waar soms dat wordt ingevuld, is iets wat aan de gebieden is. Alleen als de gebieden daar nou echt niet uitkomen, dan zul je een soort van escalatiemodel moeten hebben waarbij we dan gaan kijken ja, maar wat betekent dat dan? Dat zijn die regionale stuurgroepen. Daar zit overigens ook de landbouw bij, zowel in Oost als in West. En inderdaad, die functioneren misschien nog niet optimaal, heeft ook, denk ik, erg te maken met dat we een beetje in een soort van grijze tijd zitten omdat we eigenlijk niet zo goed wisten of we geld zouden krijgen. Het kabinet viel vrij snel nadat we alles hadden geïnstalleerd in die RSG's. Dat is, denk ik, ook een beetje de verlegenheid die speelt bij regio Amersfoort. Daar heb ik ook met hen of hebben we ook met hen in de regionale stuurgroep Oost over gesproken. Maar ik heb er wel vertrouwen in dat als wij eind dit jaar de gebiedsagenda's gaan opleveren van de gebieden en dat is niet dat dat al betekent dit is wat we gaan doen en dan zijn we daar, nee, het is een soort van eerste afdrank van wat kunnen we hier in dit gebied gaan doen? Hoe denken we bij te gaan dragen aan die doelen? Dan hebben we ook in die stuurgroepen vervolgens iets om met elkaar te vergelijken en te kijken wat leren we van elkaar? Waar zouden we misschien iets meer moeten doen, waar zou het misschien

ook iets minder kunnen? Om daarmee dat beeld te krijg krijgen van hoe dicht komen wij bij de doelen die wij willen halen vanuit ons UPLG? Dan de financiering. Er is inderdaad en dat is gewoon een feit ...

De voorzitter: U heeft een interruptie van mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, ik ben nogal resultaatgericht en de gedeputeerde zegt van het is van belang hoe ga je om met die doelen? En de huidige werkwijze met die doelen, die wekt op zijn minst wat wrevel en weerstand op in de gebieden uiteindelijk met de mensen die dat moeten doen. En dan staat er in onze nota grondbeleid letterlijk als de doelen niet gehaald worden, dan zetten we onteigening in. En dat moeten we snel opstarten met die grondstrategieën, want onteigeningsprocedures duren lang. Als je dat plaatst in lijn met het UPLG en de harde omgang met doelen die u hanteert, die de gedeputeerde hanteert in dit proces, dan is het plaatje wat in de gebieden leeft toch heel logisch van oké, nou ja, we kunnen ons stretchen wat we willen, maar als we het niet halen, wordt er toch onteigening ingezet, dan gaat de provincie eigen gang. Is dat ook de lezing die de gedeputeerde erbij heeft?

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Mevrouw Sterk: In ons coalitieakkoord hebben we natuurlijk of eigenlijk in onze coalitie, toen onze coalitie vormde met elkaar hebben we natuurlijk dit gesprek ook gevoerd. Want zoals u weet, het is vast geen geheim, dat er natuurlijk partijen in dit huis zijn die er soms net iets meer druk op zouden willen zetten en er zijn partijen die ook echt wel zijn van we willen dat van onderop en vanuit de gezamenlijke processen die daar lopen. En wij zijn uitgekomen en zo ... dat kunt u ook in het coalitieakkoord lezen en zo moet u dit volgens mij ook lezen, dat als wij gebiedsprocessen hebben waarin wij met elkaar werken naar die doelen en wij komen eigenlijk op een soort van agenda waarbij we zeggen nou, eigenlijk als we dit zouden doen, dan zou het lukken. Maar er is een boer die daar niet in mee wil werken, dat je dan inderdaad moet kunnen zeggen ja, dan moeten we omwille van die andere boeren die wel willen en die daar wel perspectief zitten en die wel door willen, zou je moeten kijken naar het onteigeningsinstrument. Een onteigeningsinstrument inzetten is overigens aan de Staten, dat valt onder de omgevingswet. Dat zult u als Staten ook verder moeten gaan uitwerken, is ook iets en dat stond er, denk ik, ook al in de beantwoording, bij de vragen wat ook op andere terreinen wordt ingezet voor mobiliteit, ook voor energie. Dus dat is ook echt aan u om dat instrument met elkaar goed uit te werken. Maar als je dat in wil zetten, soms ook overigens, kijk naar Zuid-Holland om juist een betere vergoeding ook voor boeren te kunnen bereiken, door die schadeloosstelling, dat kost wel een tijd. Dat is niet iets wat je nu inzet en dan ben je gelijk over een jaar klaar, dus daar moet je dan ook rekening mee houden als dat speelt. Maar goed, volgens mij is dat een gesprek wat we hier nog moeten gaan voeren met elkaar. Volgens mij is dat nog helemaal niet aan de orde op dit moment. Laat ik daar ook helder over zijn. Want wij willen vooral aan de gang met die gebieden en daar zit gelukkig op een heleboel plekken energie en dat gaat echt ook niet altijd makkelijk. Want als je kijkt naar de gebiedscoöperatie Binnenveld, dan zie je dat het best nogal ingewikkeld is, soms ook omdat er ook nog andere belangen in dat gebied liggen, lees verstedelijking. Waar moeten de huizen komen? Wat betekent dat dan voor onze agrarische grond? Daar hebben wij als overheden ook nog een taak om dat echt beter met elkaar af te stemmen, vind ik. Zijn we ook mee bezig. Maar ja, dat is volgens mij de fase waar we nu in zitten en ik ben blij en dan kom ik op het puntje van de maatregelenpakketten, dat wij in ieder geval lijken voor de korte termijn, zeg ik dan, no regret-maatregelen te kunnen gaan nemen om in ieder geval de eerste stappen te zetten, met elkaar de gesprekken te gaan voeren. En die no regret-maatregelen zijn maatregelen die wij soms hier al met elkaar hebben afgesproken. Het tweede pakket gaat over Veenweide. Dat is helemaal gebaseerd op de regionale Veenweidestrategie, hebben we hier allemaal met elkaar vastgesteld. Eerste pakket gaat grotendeels over Groen Groeit Mee. Nou, daar hebben volgens mij meermalen hier aan de orde. UMDL, wat in het pakket van landbouw zit, hebben we hier ... Dus er zit ontzettend veel in wat wij al hier ook met elkaar hebben besproken,

waarvan we zeggen nou, dat is de goede richting. Er zitten ook gewoon dingen bij die je nou eenmaal moet. Wat er ook gebeurt, je moet gewoon die bodemdaling tegengaan en of dat dan, hoeveel er dan echt op die min 20 komt, dat is volgens mij een gesprek wat je in de gebieden moet voeren. Want dat heeft ook te maken met waar je weiland ligt en of misschien een deel daarvan. Dus dat zijn allemaal vraagstukken die je volgens mij niet vanuit hier zo allemaal kunt vastleggen, dat moet je vanuit die gebieden laten komen. Maar ik ben blij dat we aan de gang kunnen en ik wens en ik hoop ook echt dat we dat met zijn allen gaan doen, ook met de agrariërs die in die gebieden wonen en dat we met elkaar gaan werken naar een oplossing voor de natuur, maar ook met perspectief voor die landbouw. Dan zegt de BBB het gaat een kaalslag geven op het landelijk gebied. Nou ja, wat mij betreft niet. Wij gaan ook, dus dat kunt u ook lezen, in het UPLG hebben we de Seia die we aan het ontwikkelen zijn. Dat is misschien een beetje een ingewikkelde term, maar dat gaat eigenlijk vooral over dat we een soort nulmeting, zowel kwalitatief als kwantitatief op dit moment doen om te kijken hoe staat het ervoor en wat zou de sociaaleconomische impact kunnen zijn? Juist om in de gaten te houden dat daar geen kaalslag komt, voor zover wij dat kunnen doen. Want als je kijkt naar het mestbeleid, daar gebeuren natuurlijk dingen die soms ook buiten onze verantwoordelijkheid en onze reikwijdte vallen. Maar wij zullen monitoren wat is de impact van de maatregelen die wij nemen op de leefbaarheid van dat gebied?

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, voorzitter, kijk, dit is precies het punt wat ik heb willen maken. Waarom doen we dat tijdens het proces dat we die maatregelen aan het uitvoeren zijn? We zouden toch nu aan de voorkant in beeld moeten brengen wat het effect van die maatregelen is, want anders kunnen we er toch niks mee?

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Mevrouw Sterk: We zijn op dit moment al de situatie in beeld aan het brengen. Dat is wat ik zei, we doen een kwaliteit en kwantitatief en dat heeft u volgens mij ook in de technische vragen kunnen lezen, een soort nulmeting op dit moment. Maar u weet ook dat heel veel van de ... kijk, de doelen staan er wel, maar we willen juist hoe gaan we dingen doen, dat willen we nou juist in die gebieden laten, dat zal dus consequenties hebben voor wat er gebeurt en pas dan kun je echt gaan kijken wat doet dan deze maatregelen. Stel dat we deze maatregel hier nemen, wat doet dat met het gebied? Dat ga ik niet nu aan de voorkant dicteren. Dat kun je ook nu volgens mij nog niet op die manier meten. Het is wel belangrijk dat je voor uitgangspunt in ieder geval met elkaar vastlegt zo is dat en hoe het nu gaat en dat je dus met elkaar steeds monitort als we maatregelen nemen, wat doet dat met dit gebied? En dat die vraag ook wordt gesteld, dat lijkt me ook gewoon een relevante vraag. Het gaat niet alleen over herstel van de natuur, het gaat ook over dat vitale landelijke gebied en hoort ook deze vraag een plek te krijgen. Een opmerking waar ik mij overigens helemaal niet in herkende en ik hoorde dat ook al bij LTO bij de inspraakavond, is dat een gemeente niet ons geholpen is, naar het Rijk is gestapt om pasmelders een kans te geven. U kent mij vast als een gedeputeerde die echt alles doet om waar wij kunnen als Staten die pasmelders tegemoet te komen. Overigens zeg ik daarbij, daarbij is het ook echt belangrijk dat we die natuur op orde gaat brengen, want daar ontstaat uiteindelijk de echte ruimte om op lange termijn ook die vergunningen te geven. Maar dit is nou uitgerekend een casus in Montfoort. U kunt het bericht lezen, gisteren heeft diezelfde ... is dat naar buiten gekomen, kunt u zelf lezen wat de wethouder daar ook over zegt. Dat dat juist met de provincie gebeurt. Wij zijn mee aan het rekenen, we zijn mee aan het kijken. Ik hoop dat het lukt, maar ik heb volgens mij ook al eerder gegeven ... of de kans dat het lukt is niet, zeg maar, fiftyfifty, maar misschien wel veel kleiner. Maar ik vind dat we het moeten proberen, want ik vind dat we alles moeten doen om te kijken hoe we deze pasmelders kunnen helpen. Dus ik herken me niet, ik wil het ook echt verwerpen van mij dat wij de gemeentes niet ter wille zouden zijn. Want iedere wethouder die ons belt, krijgt volgens mij altijd in ieder geval een telefoontje terug. Bij de financiering, dat is natuurlijk een vraagstuk. Nou goed. We kunnen volgens mij prima vooruit de eerste jaren met de

maatregelenmiddelen, met de programma natuurmiddelen en onze eigen middelen. En natuurlijk moeten we dan op antwoord op de VVD geen dingen gaan financieren waarvan we niet zeker weten of dat het op de lange termijn ook echt wel zinvol is, dat moeten we natuurlijk wel kritisch bekijken. Nou weet je dat nooit helemaal zeker, zeg ik er dan ook maar weer even eerlijk bij. Maar daar moet je gewoon kritisch naar kijken. En ik denk dat het ook heel verstandig is en dan zeg ik ook een beetje als gedeputeerde Europa, om ook in Europa te gaan kijken naar middelen. Maar laten we ook welwezen, een derde van de begroting van Europa is, bestaat volgens mij uit middelen voor de landbouw, dus er komt al heel veel geld vanuit Europa naar ons toe. ANB, alle subsidies, ook voor niet-productieve investeringen heb ik ook al eerder genoemd, dus we hebben al heel veel geld uit Europa en laten we kijken hoe we dat ook met de boeren zo efficiënt mogelijk kunnen inzetten.

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Ja, dank u voorzitter. Om gelijk maar inderdaad even op door te vragen, want daarom verbaast het me juist ook zo dat we daar in het UPLG helemaal niets over zeggen, terwijl ik denk dat ze wel een enorme financiële aanjaagfunctie ook kunnen hebben om die transitie voor elkaar te krijgen. Dus ik zou aan het college willen meegeven van markeer dat duidelijker. Want Europa wordt nu vaak door LTO en andere organisaties als een soort boeman gebruikt van door Europa mag er niets, kan er niet en we gaan daar met vuisten op tafel slaan. Terwijl er volgens mij juist enorm veel middelen uit Europa komen en we misschien ook wel eens een keer in het licht van de verkiezingen morgen Europa op onze blote knietjes mogen danken voor alles wat er mogelijk is dankzij Europese volhardendheid en dankzij Europese fondsen.

Mevrouw Sterk: Ik neem hier kennis van, want ik zal er mijn voordeel mee doen. Misschien is dat het beste antwoord.

De voorzitter: Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Ik volg de discussie een heel klein beetje van de heer Schaddelee over Europa. Maar volgens mij staat in de kaderstellende notitie letterlijk dat er ook geld uit het GLB komt voor de maatregelen. En ik lees GLB niet anders dan Europese geld.

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Mevrouw Sterk: Maar was de vraag aan de heer Schaddelee, toch?

De voorzitter: De heer Schaddelee, wilt u reageren?

De heer Schaddelee: Nou, dan lees ik hem daar nog eens even op na, want ik heb dat niet gelezen op die manier, maar ik sta ervoor open. Dank.

De voorzitter: Mevrouw Sterk, gaat u verder.

Mevrouw Sterk: Dank u wel, voorzitter. Dan was er ook vraag van de VVD ook een beetje naar de Utrechtse situatie. Ja, dus volgens mij komen we uiteindelijk uit op toch een soort van Utrechtse aanpak, om het toch weer even te noemen, waarbij we onze maatregelenpakketten met de middelen die wij hebben in onze gebieden zoveel mogelijk vorm gaan geven. En ik zeg u ook toe dat als we dat meer in kaart hebben kunnen brengen, dat ik daarmee ook naar u toe kom om aan te geven dit is wat we willen doen en dan mag u dan ook wat mij betreft natuurlijk wat van vinden. Dus dat is een toezegging die ik hier zou willen doen. Dan ga ik wat meer specifiekere opmerkingen langs. Er was een vraag waar nou die extra ...

De voorzitter: U heeft een interruptie van mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Ja, dank voorzitter. Allereerst wil ik de gedeputeerde hartelijk danken voor de toezegging en ook dank voor de eerdere uitspraak dat inderdaad het zonde zou zijn om geld uit te geven wat uiteindelijk geen zin heeft. Maar ik zou graag ook wel horen of de gedeputeerde al iets van idee heeft van voorbeeld of hoe tot een prioritering te kunnen. En ook die toezegging net dat er bij ons wordt gekomen als er meer in kaart is gebracht. Zijn dat dan ook de dingen die wellicht uiteindelijk niet kunnen of die misschien niet de eerste prioriteit hebben. Dank.

Mevrouw Sterk: En volgens mij heb ik net een heel betoog gehouden over de maatregelenpakketten en waarom ik denk dat daar de dingen in zitten die we gewoon kunnen doen. Nou, volgens mij zijn we dan al 230 miljoen verder als we dat hebben uitgevoerd. En volgens mij de middelen die we willen vrijmaken, mogelijk voor de Heuvelrug, zijn volgens mij ook echt, is ook echt geld. U heeft het zelf gezien op uw werkbezoek, wat nodig is, denk ik, om daar de verdroging tegen te gaan. Dus volgens mij zijn er heel veel van de middelen die er zijn zeker voor nu, zijn dat echt wel dingen, die moeten we gewoon doen met elkaar en dat noemen wij dan dus ook die no regret-maatregelen. Ik herinner me overigens dat u ook nog over die adoptiviteit. Dus het idee dat wij dus een herbezinning zouden moeten doen vanwege het hoofdlijnenakkoord. In feite doen we dat ergens ook wel, want uiteindelijk stellen we UPLG pas echt vast rond de zomer. We hebben nog een heel proces met elkaar te gaan en natuurlijk kijken we daarbij ook wat Den Haag gaat doen en of dat aanpassingen vraagt en die zullen we natuurlijk ook dan laten doorwerken in het UPLG. Maar ik heb net ook aangegeven, ik zie ze op dit moment nog niet en wat mij betreft betekent dat dat we gewoon doorgaan op de lijn die we hebben gedaan. We hebben, denk ik, lang genoeg gewacht daarmee. Dan was er dus een vraag, maar ik zie dat de heer Westeralen de zaal heeft verlaten, die schort ik even op. Dan was er de vraag ook naar de kaart van de Krommerijn, de inspiratiekaart, daar komt, binnenkort is daar een ambtelijk overleg over en we zullen dat inderdaad betrekken. Het is wel een kaart die vrij eenzijdig vooral over natuur gaat en het vraagstuk is natuurlijk breder dan alleen dat. Maar het is absoluut goed om dat, denk ik, wel het proces een plek te geven. Dan was er een vraag van volgens mij ook de ChristenUnie, maar in ieder geval ook van Volt over de rol van burgers. Hoe doen we dat nou goed? En dat is best wel een beetje de worsteling. Als je naar zo'n inspraakavond kijkt, dan zie je dat natuurlijk voornamelijk agrariërs, wat overigens ook burgers zijn en inwoners van de provincie, laten we dat ook niet vergeten. Die voeren hier het woord en inwoners voelen zich toch blijkbaar minder betrokken bij het thema om hier te komen. Het is wel zo dat soms in gebiedsprocessen er wel echt burgers ook aan tafel zitten. Bijvoorbeeld in Groot Mijdrecht Noord hebben we een burgerdelegatie ook gewoon in de stuurgroep zitten. En in de schriftelijke ronde hebben we ook kunnen zien dat er ook best wel heel veel inwoners ook hebben gereageerd op het UPLG. Dus in die zin proberen we die participatie echt wel vorm te geven. Maar ik ga mensen ook niet dwingen om hierheen te komen of om daarop te reageren. Dat is volgens mij ook niet wat participatie behelst.

De voorzitter: Mijnheer De Jong.

De heer De Jong: Ja, hupsakee, dwingen. Nee, uiteraard niet, maar misschien kunnen we wel creatiever denken hoe we het voor mensen drempelverlagend kunnen maken, zodat ze misschien sneller genegen zijn daar wel actief aan deel te nemen. Want ik geloof niet dat mensen het niet interessant zouden vinden, de toekomst van het landelijk gebied.

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Mevrouw Sterk: Volgens mij was dat verder niet, ja nadenken over lijkt me heel goed, maar volgens mij kunt u dat de Staten ook heel goed en mijn collega is bezig volgens mij met participatie in den brede, wat iets is dat

wij natuurlijk als GS heel wenselijk vinden. Volgens mij u ook. Maar het is nog best wel ingewikkeld om dat op een goeie manier vorm te geven, ontdekken wij. Dan was er even voor de Partij voor de Dieren, die had ook echt opmerkingen, zeg maar, over de kaders van deze nota en dan wil ik ze even langs lopen. Dat gaat over die dierenwelzijn en of dat niet wel heel generiek is en wij zullen inderdaad kijken, tenminste, laat ik het zo zeggen, in het concept UPLG wordt het veel breder toegelicht op wat we hier als provincie kunnen doen. Dus het kader is misschien wel vrij generiek, maar in het UPLG staat het wel vrij sterker en ik denk dat dat inderdaad in het proces ook nog wat verdere invulling zal krijgen, want het is een onderwerp wat ook wel in beweging is. Dan noemt u ook wat ...

De voorzitter: U heeft een interruptie van mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Ja, het punt ten aanzien van dierenwelzijn was niet zozeer dat het generiek is, maar dat het heel erg summier voorkomt in het kaderdocument en het kaderdocument is de enige plek waar wij ons PS invloed op kunnen uitoefenen. Dus ik vind het heel belangrijk dat het in het kader goed staat en dat dus dat het gedicht, dat het in concept UPLG krijgt, ook in het kader gereflecteerd wordt.

Mevrouw Sterk: Ja, mijn reactie daarop is dus dat we dat volgens mij in het concept UPLG verder uitwerken en dat ik het eigenlijk daar ook bij zou willen laten. Want anders dan moet je op alle kaders steeds specifieker gaan invullen. En volgens mij zijn het juist kaders om juist een beetje de hekken te geven om wat wij in het UPLG doen. En volgens mij is de discussie hoe gedetailleerd je daar wil zijn, dat zei eigenlijk ... de SGP was daar, had daar natuurlijk ook opmerkingen over. Ik denk dat deze kaders die we nu hebben, passend zijn. Die zijn ook vooral gebaseerd op de structurele keuzes die daar eigenlijk onder liggen. En die bieden volgens mij de hekken, zal ik maar zeggen, om het UPLG. En het is een Statenvoorstel, dus uiteindelijk is het laatste woord aan u. Maar wat ons betreft zou dit een goed beeld zijn. Dan noemde over de circulaire en natuurinclusief. En dan wil ik toch even verwijzen naar de omgevingsvisie waarin dat, zeg maar, wordt uitgewerkt. U noemt dat in het proceshoofdstuk dat u graag ook meer aandacht wil voor evenredige vertegenwoordiging en voor jonge boeren en dan zouden we wat tekst nog aan toe kunnen voegen onder punt E, onder het kopje duurzame landbouwsector met toekomstperspectief, omdat dat ook wel in het beleid natuurlijk wel een specifieke groep is. Basiskwaliteit natuur hebben we het in de vorige om bij de kadernota ook al over gesproken en daar zijn we dus mee bezig en daar komen we nog bij u mee terug. Dan had, dat waren volgens mij de opmerkingen die de Partij voor de Dieren had gemaakt. De opmerking van de PVV tenslotte nog.

Mevrouw Batteau: Voorzitter?

De voorzitter: Ja.

Mevrouw Batteau: Mag ik, nog even om hierop te reageren, omdat het toch ...

De voorzitter: Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Ja, sorry. Omdat het toch een principiële punt is, omdat we hier als PS niet gaan over het concept UPLG, wij gaan over het kaderstellend document, dus ik vind het echt belangrijk dat ook al inderdaad zit het verderop in het proces misschien wel geborgd, maar het kaderstellend document, daar kunnen we steeds op terugkomen. Dus die vier punten die ik noem, die moeten gewoon beter uitgelicht worden. Dus daar zullen we dan ook een voorstel over indienen als hier niet een bepaalde toezegging op komt.

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Mevrouw Sterk: Ja, nou, volgens mij is dat hoe het werkt hier. Even kijken. Volgens mij heb ik de vragen van de SGP voor zover die ieder geval in mijn document staan, grotendeels wel beantwoord, denk ik. Maar anders hoor ik het graag in tweede termijn. De vraag van de heer Daniëls. Ik vond het wel een terecht opmerking, die zijn wel erg van technische aard, moet ik eerlijk zeggen. En eigenlijk hebben we die ronde net gehad. Ik wil nog wel graag ook eigenlijk afsluiten met wat u ook zegt, dat vertrouwen gewoon heel erg belangrijk is. En dat denk ik ook ... en ik zie ook dat dat niet altijd vanzelfsprekend is en tegelijkertijd proberen we daar echt ook aan te werken, maar het gaat hier niet over luchtkastelen, het gaat hier wel over een harde werkelijkheid en ik wil toch ook een beetje de heer Westerlaken bijvallen toen hij zei van ja, we hebben sommige dingen gewoon ook te lang voor ons uitgeschoven en ik denk dat er echt een tijd is gekomen om deze dingen nu aan te pakken. Vooral ook omdat als we het nu niet doen, wij in de toekomst, denk ik, nog grotere stappen moeten gaan zetten die misschien nog pijnlijker zijn. En nou, volgens mij staan ook een aantal dingen in het hoofdlijnenakkoord die wij ook als provincies ook al wel hebben ingezet. Ik noem maar wat, die rekenkundige ondergrenzen zijn we als IPO bijvoorbeeld ook al naar aan het kijken, maar ik denk dat het ook belangrijk is om met elkaar toch de schouders eronder te zetten. Ik geloof er echt in dat we het kunnen met elkaar, ik geloof echt dat we het kunnen op een manier die gewoon de boeren ook een perspectief kan ... Maar we moeten er wel de schouders onder zetten en daar moeten we volgens mij ook niet te lang mee wachten.

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, de gedeputeerde sluit af met dat ze echt gelooft dat het kan. Maar de boeren gaven aan ... ook de bewierookte jongeren gaf aan dat in de inspraak, toen vroeg ik het nog specifiek, wat werkt dit beleid nu uit, wat werken deze kaders uit? Is dat schaalvergroting? En zij bevestigde dat en ik hoor dat veel vaker in het veld dat deze kaders de huidige aanpak door alles in één keer te doen en niet gebruik te maken van tijd en ruimte, dat die leidt tot schaalvergroting van de boerenbedrijven in de sector. Ziet de gedeputeerde dat ook en vindt ze dat een droombeeld of is het een doembeeld? Dank u wel.

Mevrouw Sterk: Het is een doembeeld, maar het is ook vooral een beeld waarvan we op dit moment gewoon volgens mij niet met zekerheid kunnen zeggen dat dat zo is. Het enige wat we kunnen zeggen is volgens mij dat we aan de slag moeten om met elkaar te onderzoeken waar we kunnen komen en wat we met elkaar willen en wat we met elkaar kunnen om te kijken hoe we daar uiteindelijk uit gaan komen en volgens mij nu al constateren dat het allemaal niet kan en dat ... Ik zie namelijk ook heel veel agrariërs met wie ik spreek in de provincie die wel kansen zien en die wel stappen zetten en die soms ook gewoon daar rendabele bedrijven aan overhouden. En daar wil ik me op richten, ik wil me richten op perspectief voor die boeren en daar hebben we echt nog wel dingen voor uit te zoeken. Maar volgens mij kun je die alleen maar uitzoeken en aanpakken als je daar met elkaar over hebt en constateert en dat dan volgens mij in gang zet, maar niets doen en zeggen we wachten wel weer op wat er misschien in het hoofdlijnenakkoord gaat gebeuren, ik verwacht dat de hele uitwerking daarvan zeker nog alweer een jaar zal duren. Want zoiets moet eerst in het soort kabinet heen, dan moet het nog verwerkt worden in de begroting, zijn we weer een jaar verder. Die doelstellingen blijven staan, ook Europees en ik wil gewoon kijken op welke stappen wij kunnen gaan zetten met elkaar en hoever we daar met elkaar kunnen komen. Staan we wel naast elkaar en wat mij betreft niet tegenover elkaar.

De voorzitter: U heeft een interruptie van mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Nou, het is niet zozeer een interruptie op de gedeputeerde, maar ik ben blij dat ze de zin afgemaakt heeft. Maar veel meer een vraag aan de vraagsteller. Want is het voor hem een droom of doembeeld?

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Nou, voor mij is het ook een doembeeld, dus dat lijkt me dat een mooi kader om mee te nemen, dat de transitie die we maken, ook dat familiebedrijven dat ook mee moeten kunnen maken. En staat nu niet specifiek zo bedoeld, staat alleen een economisch rendabele agrarische sector. Dat kan zijn dat je dan alleen de grote jongens in de benen houdt. Dat kan wat mij betreft niet het doel zijn van de transitie, maar dat betekent wel dat je daar rekening mee moet houden naar de investeringen die je vraagt en het verdienmodel wat er onder die bedrijven ligt.

De voorzitter: Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Dank u wel voorzitter. Ja, ik ben het helemaal met de heer Van den Dikkenberg eens. Het zal helemaal niet verbazen dat CDA ook groot voorstander is van een agrarische bedrijfstak die voornamelijk bestaat uit familiebedrijven. Past ook het beste bij onze Utrechtse samenleving, denk ik. Maar daar gaan we ook over praten in de landbouwvisie en voedselagenda. Dus ik hoop dat we dan met elkaar op kunnen trekken in die tijd.

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Maar voorzitter, maar dat maakt meteen dit document heel lastig, omdat dit het moment is waarop wij op het UPLG het belangrijkste document uit deze vier jaar bijna kunnen sturen als kaderstellend orgaan, dat die kaders nog ingevuld moeten worden over van wat beogen we nu eigenlijk. En wat mij betreft is dat in de werkwijze van programma's ook onderwerp van gesprek over hoe dat we dan wel concreet kunnen worden in de kaders die we stellen, want dit is zo'n één zo'n puntje die heel concreet is, maar zo zijn er nogal meer die we uit kunnen wisselen.

De voorzitter: Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Dank u, voorzitter. Ja, ik wil de heer Van den Dikkenberg toch erop wijzen dat we nu de kaderstellende notitie bespreken en later in deze maand vaststellen, maar dat de uiteindelijke besluitvorming midden volgend jaar pas is en het kan zijn dat we bewust of niet bewust de landbouwvisie ontwikkeling gaan vertragen, maar dat lijkt mij niet nuttig, dus dat betekent dat we in die periode ook die landbouwvisie tegelijkertijd mee ... die loopt mee in de ontwikkeling daarvan. En pas volgend jaar zomer is de aanpak definitief. Dus het sluit goed bij elkaar aan.

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter. Maar wij zijn nu in onze kaderstellende rol aan bod en daarna is het aan GS. Dat staat ook alleen nog ter info op de agenda hier en hebben we weinig meer te corrigeren. En daarin is het heel lastig dat de invulling van de kaders dus niet heeft plaatsgevonden in wat we vast gaan vinden. En dat wordt in de opgave genoemd. Dat wordt in de kaders genoemd. Dat wordt ook in het stuk zelf gewoon op een aantal plekken wordt het genoemd dat het nog ingevuld moet worden. En dan zegt de gedeputeerden ja, we slaan hier de hekjes om de speelruimte die we hebben, maar de speelruimte moet nog gedefinieerd worden. Dat maakt het heel ondoorzichtig als het gaat om de kaderstelling die we nu doen.

De voorzitter: Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Ja, dank u voorzitter. Mijn laatste derde interruptie opmerking bij deze interruptie. Ik vind hier toch dat de heer Van den Dikkenberg een onterechte tegenstelling creëert. Ik denk dat het heel goed

is dat dit gezamenlijk oploopt. Dat je over twee verschillende sporen, waar je toch echt een mening wil geven, dat je die ook de ruimte moet geven. En ik ben blij met die opmerking binnen de UPLG, de kaderstellende notitie van het UPLG, het is een woordenreeks die bijna niet uit te spreken is, maar ik wou maar zo zeggen bij het UPLG vind ik het prettig dat dit er nou juist zo in staat om daarmee ook volledig kans te geven aan de ontwikkeling van die landbouwvisie. En dat is geen tegenstelling. Maar dat ondersteunt elkaar.

De voorzitter: Mijnheer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, volgens mij kunnen we nog zes keer langs elkaar heen kletsen, maar zijn de punten helder.

De voorzitter: Ja, dan is het helder. Dan ga ik naar mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Ja, dank u, voorzitter. Ja, wat ik mij verbaas, is dat u zegt u moet de doelstellingen bereiken, maar u bent zo eenzijdig bezig, u noemt wel de landbouw erbij, maar ik hoor u niet over de kippenindustrie, ik hoor u niet over de varkensindustrie, ik hoor u niet over de fruittelers. En zo kan ik nog wel even doorgaan. Die dragen allemaal bij aan hetzelfde kwaad, zeg maar, waar we tegen strijden. Waarom wordt dat niet gelijkmatig in een keer of niet in een keer in zijn totaliteit verdeeld over de sectoren in plaats dat u zich nu richt alleen maar op de agrariërs? Dat vind ik zeer kwalijk, want u maakt er, nou, u niet persoonlijk, maar er worden levens hierdoor kapot gemaakt. En dat moeten wij gewoon ons ver van houden.

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Mevrouw Sterk: Voorzitter, volgens mij, onder landbouw vallen ook de kippen en vallen ook de varkens. Als u nou had gezegd u mist de tuinbouw, dan had u een punt gehad, want dat vergeet ik inderdaad altijd. Het gaat over de land- en de tuinbouw, ook bij ons in de provincie, want we hebben natuurlijk ook hele mooie boomgaarden in het Kromme Rijn landschap.

Mevrouw Hoek: De fruitteelt.

Mevrouw Sterk: Wat zei ik?

Mevrouw Hoek: Fruitteelt, voorzitter.

Mevrouw Sterk: Ja, nee, precies. Dus volgens mij hebben we het hier echt over dat hele, die hele groep en denk ik ook dat we dus niet ... Het lijkt soms of we het alleen maar over de melkveehouders hebben, omdat die natuurlijk in het veenweidegebied heel erg aanwezig zijn en daar een grote opgave ligt. Maar hij is echt breder en u heeft gelijk, daar horen ook de kippen en de varkens bij.

De voorzitter: Bent u verder klaar met alle antwoorden? Ja. Mijnheer Bakker, u heeft nog een antwoord.

De heer Bakker: Ja. De fractie van het CDA had nog gevraagd over de KRW en het UPLG en eigenlijk, volgens mij was het woord waar de heer Westerlanden op doelde of het principe was dat one out, all out principe. Als er een waterlichaam een onderdeel onvoldoende scoort, rood scoort, dan gaat het voor het hele waterlichaam op rood. Ik denk dat er meer in het handelingsperspectief is uitgewerkt, wat later op deze agenda staat in de relatie tussen het UPLG en de KRW. Maar dat is inderdaad wat u vroeg. Dat principe, ja, aan de ene kant is het een voorzorgsprincipe en aan de andere kant merken wij natuurlijk met elkaar met zijn allen dat het ook weinig motiverend werkt en dat het soms ook wel eens wat onterecht en onrechtvaardig voelt. U weet dat het kabinet een zoals dat dan heet, een non-paper, dus een soort discussiestuk richting de Europese

Commissie heeft gestuurd met een aantal andere lidstaten om ook te zeggen op dat gebied moeten we wel naar een meer faire beoordeling toe. Ik denk dat wij dat wel kunnen onderschrijven.

De voorzitter: Dan heeft u nog recht op een tweede termijn. Wat mij betreft alleen maar hele dringende vragen, want er is al heel veel besproken met elkaar. En waar ik vooral naar benieuwd ben, is of er nog moties c.q. amendementen denkt in te gaan dienen en hoe die verder in de commissie met elkaar samen wordt besproken. Wil nog iemand iets zeggen? Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja, dank u wel voorzitter. Ja, wij hebben als BBB in de eerste termijn best wel een groot punt gemaakt met betrekking tot die vierde pijler, dus dat toekomstperspectief van de landbouw. Daar heeft de gedeputeerde ook het een en ander over gezegd. Maar ik kan niet anders dan concluderen dat daar toch eigenlijk nog niet zo heel veel inkleuring aan gegeven wordt en dat ze met name wijst naar het Rijk en de en de keten partijen om dat verder uit te werken. Iets wat ze wel heeft aangegeven, natuurlijk de UMDL, die Utrechtse Monitoring Duurzame Landbouw. Maar misschien even voor de collega's, dat levert een boer een paar 1000 euro op. Dus dat zou niet echt, nou ja, wat mij betreft is dat, dat draagt niet bij aan toekomstperspectief. Het is slechts een vergoeding voor diensten die ze leveren doordat ze daarmee bijhouden wat de vooruitgang is ten aanzien van de doelstelling. Dan even iets over het punt ten aanzien van hoe gaan we nou om met die doelen in Utrecht? Kijk, landelijk gezien zou het best wel kunnen zijn dat die doelen overeind blijven, maar dat zou best kunnen betekenen dat er provinciaal gezien dingen veranderen en mijn oproep is echt om daar dus nu niet die harde doelen keihard op te nemen in die kaderstelling. Want dat betekent gewoon dat als ze hier zwart-wit staan, dan staan ze zwart-wit. Dus ook al verandert er dan landelijk iets, dan hebben we er nu wel mee te maken. Dus laten we ze nu als richtinggevend opnemen. Een aantal punten die wel heel concreet in het hoofdlijnenakkoord staan, is met name bijvoorbeeld dat die overgangszones naar 100 meter gaan. Ik kan me het debat herinneren van de vorige Statenvergadering. Daar hebben we het daarover gehad en ik ben, denk ik, eigenlijk dat mijn motie van destijds dus weer heel actueel is geworden. En een ander punt wat er heel duidelijk natuurlijk in het hoofdlijnenakkoord staat, is dat er geen gedwongen onteigening gaat plaatsvinden. En daarin strookt natuurlijk dat ook niet met de kaderstelling die nu wel voorligt. En mijn vraag aan de gedeputeerde is hoe worden wij nu in het vervolg als PS meegenomen in het proces richting de volgende versie van het UPLG? En ook ten aanzien van de landelijke ontwikkelingen daaromtrent? En ik wil ook heel graag een garantie krijgen van de gedeputeerde dat ze de vierde pijler verder en concreter gaat uitwerken en hoe wij daar PS bij betrokken worden? Dan nog een laatste punt, andere fracties maakten natuurlijk een opmerking dat het stikstof fonds voor een deel weg is. Nou, daar wil ik een opmerking over maken, dat er is geen boer die daar om gevraagd heeft, om dat geld, want dat geld was allemaal bedoeld voor de het opkopen van bedrijven. Dus zodra boeren dat geld hadden ontvangen, waren ze ook geen boer meer geweest. Feit is wel dat het geld er niet meer is en dat vraagt dus gewoon om keuzes. En mijn vraag aan de gedeputeerde is hoe gaat ze die keuzes maken, welke prioriteiten stelt ze en wat ligt daaraan ten grondslag? Dank u wel.

De heer Schaddelee: Voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Schaddelee.

De heer Schaddelee: Ja, misschien begrijp ik dingen wel niet zo heel goed hoor, maar die 20 miljard of die 12 miljard die op het eind nog in dat transitiefonds was, zegt de BBB nou dat dat bedoeld was om boeren op te kopen en uit te kopen? Leg dat eens een beetje uit, ik ben natuurlijk gewoon maar een simpel Statenlid, maar ik dacht altijd dat dat bedoeld was om boeren te helpen met een transitie, met de innovatie waar ik BBB vaak over hoor, met meer extensieve landbouw. Maar ja, misschien begrijpt de BBG iets wat ik niet snap.

De voorzitter: Mijnheer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Nou ja, voorzitter, dan snapt u denk ik niet ... snapt de ChristenUnie het niet helemaal goed, want inderdaad die 20 miljard was voor een groot deel gealloceerd voor het opkopen van boerenbedrijven. Ongeveer 5 miljard was gealloceerd voor wat terecht zou komen op het boeren erf. Nou, dat is blijven bestaan. Dus wellicht kunt u daar in de stukken vanuit Den Haag daar de antwoorden over vinden. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Ja, voorzitter, u vroeg ook van zijn er fracties die nog iets willen zeggen over motie ...

De voorzitter: Sorry, ik heb het even niet gevolgd.

Mevrouw Batteau: Nou ja, als mensen willen weten wat voor moties en amendementen we gaan indienen.

De voorzitter: Graag nog niet.

Mevrouw Batteau: Nou, zoals ik al zei dat ze het amenderen van die vier punten in het kaderstellend document, want UPLG, daar overwegen wij dus voorstellen voor in te dienen. Daarnaast willen we voorstellen indienen voor de natuur, versnelling en versterking. Dus versnelling van inrichting hebben we een motie liggen die we misschien weer gaan inbrengen, bijen en pesticide en verder willen we meedenken over wat zijn nou, wat is nou lagen fruiten bij een makkelijk biodiversiteit versterkt, bijvoorbeeld het slootkanten project, wat in Overijssel heel geslaagd is geweest. En tot slot hebben we iets wat gaat over de VTH, evaluatie daarvan, positionering, governance en effectiviteit en dat zal ook verder in BEM besproken worden. Dus dat even ter informatie.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Ja, voorzitter. 50PLUS wil ook de vraag stellen over de brief namens het stikstofcollectief. Zoals bekend is het landelijk hoofdlijnenakkoord tussen de PVV, VVD, NSC en BBB het transitiefonds als financiële basis voor het realiseren van de doelen in het landelijk gebied komen te vervallen. Het is hoogst onzeker geworden of het nieuwe kabinet wel doorgaat met het nationaal programma Landelijk Gebied en hieruit voortvloeiende gebiedsgerichte aanpak door de provincies. Dus waarom nu zoveel haast en uw opmerking van het heeft al lang genoeg geduurd, wat ik zojuist vernam, dan denk ik van ja, waar zijn we mee bezig als het straks allemaal anders is? Daarnaast, waarom wordt er gelachen? Dan de stikstofbank, daar wil ik toch ook even een opmerking over maken. Van ene kant is het om stikstof terug te dringen, dan komt er een stikstofbank. De ene agrariër of een groep agrariërs, die die moeten dat allemaal terugbrengen. Wat dan daarvan vrijkomt, wordt dan weer in een bank gestopt en ergens anders weer toegepast. Wat is dan het doel van ... wat blijft er dan nog over van het doel om stikstof terug te dringen in plaats van hier weghalen en ergens anders weer toe te passen, zodat het in mijn beleving dan gelijk blijft? Dus die twee punten en dat is eigenlijk voor dit moment nog over de brief, wat is uw reactie op de brief in zijn algeheel, maar ook ten opzichte van de passage die ik net heb voorgelezen van het Stikstofcollectief van de provincie Utrecht. Hoe gaat u daarmee om?

De voorzitter: Dan heb ik nog even een vraag aan u, bent u ook nog van plan om moties in te dienen op een amendement?

Mevrouw Hoek: Daar ga ik over nadenken en anders sluit 50PLUS zich bij anderen aan.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mijnheer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Ja, voorzitter, de heer van Vuuren moet weer rechttop gaan zitten, want ik had eigenlijk een opmerking naar aanleiding van de vraag van de heer Schaddelee. De heer Van Vuuren stelt echt heel stellig van dat transitiefonds was voor opkopen van boeren. Maar ik moet hem er toch aan herinneren dat een deel, een groot deel van de opkoop van de boeren zat in andere fondsen, daar was ook een andere manier geld voor gereserveerd en dat transitiefonds heette niet voor niets transitiefonds en was bedoeld voor het grootste gedeelte ter ondersteuning van de transitie van de sector. Dus de frame en die is er al sinds dit hoofdlijnenakkoord, dat het gaat om geld waar alleen mee opgekocht zou worden. Die klopt gewoon niet.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Wilt u daarop reageren, mijnheer Van Vuuren?

De heer Van Vuuren: Ja, kijk, nou wordt er net gedaan alsof dit hoofdlijnenakkoord een grote strop is voor de agrarische sector, terwijl volgens mij toch het vorige coalitieakkoord waar onder andere het CDA onderdeel waarvan was met name de grote strop boven de markt liet hangen. En nog even ten aanzien van dit punt, er zit geld in voor herbestemming van agrarische gronden, herwaardering, afwaardering, opkopen van bedrijven en het stuk wat ten aanzien van innovatie en het verplaatsen en dat soort zaken, dat was allemaal maar zeer beperkt, maar wellicht kunnen we daar nog eens een keer op een ander moment over doorspreken, maar het feit is dat het geld weg is.

De voorzitter: Dank u wel, dank u wel. Verder geen ... mijnheer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Voorzitter, wij vinden het wel een interessante kwestie. Misschien is het een idee dat we een soort schriftelijke toelichting krijgen van waar de transitiefonds nou eigenlijk precies voor bedoeld was. Want ik geloof er eigenlijk ook niets van dat het voornamelijk bedoeld was voor het opkopen van boerenbedrijven.

De voorzitter: Ja, dank u wel. U kunt het ook overal nalezen, denk ik. Maar oké, zijn er nog meer vragen? Daar staat het werk op. Misschien kan het beeld uit, het is wel een beetje gek. We zijn, denk ik, aan het einde gekomen van dit ... Mevrouw Sterk, neemt u mij niet kwalijk.

Mevrouw Sterk: Ik ben wel mevrouw, geloof ik, mijnheer Sterk is ergens anders. Maar ik heb nog een aantal vragen van de BBB waar ik toch even kort nog op wil ingaan en het gaat bijvoorbeeld over de toekomstperspectieven. En dan noemt u de UMDL en inderdaad, het is zo, die vergoeding die bij het UMDL wordt gegeven is natuurlijk beperkt en dat is geen verdienmodel. Dat zie ik ook. Het levert wel een stapeling op van vergoedingen. Want ook andere organisaties geven op basis van die monitor ook geld. Maar wat nog veel belangrijker is, volgens mij, daarin is dat er een hele kenniscomponent in zit. Er komen groepen van boeren die met elkaar gaan kijken welke maatregelen werken nou het beste om die doelen te halen. En dat kan uiteindelijk ook weer verdieneffecten opleveren. Volgens mij is dat nou juist ook waar het over die doelsturing gaat, waar boeren behoefte aan hebben om zelf aan het stuur te komen zitten en dat zit juist ook in de UMDL en daar gaat ook een groot deel van het geld heen. En verder, als u zegt van we willen graag betrokken worden bij de inkleuring van die vierde pijler, u bent van harte welkom, we hebben binnenkort een landbouwtop, die bereiden we ook voor, juist ook samen met die agrarische groepen die we in onze provincie hebben met de boeren, met LTO, het stikstofcollectief, we proberen daar ook hun inbreng een plek te geven en we zijn bezig met de landbouwvisie. Dus ook daarin heeft u, volgens mij, alle ruimte om mee te denken over de visie voor de provincie voor de langere termijn. De doelen, daar heb ik, denk ik, al genoeg over gezegd, als het NPLG aangepast wordt door dit kabinet, dan zullen wij dat ook meenemen in ons UPLG. U heeft het over de Natura 2000 en over 100 meter, maar uit het hoofdlijnenakkoord blijkt dat het gaat over de

bufferstroken vanuit de nitraatrichtlijn voor de Beekdalen, dus ik begrijp niet precies wat u daarmee bedoelt. Dan had u het over gedwongen onteigening die in de kaderstelling staat. Nou, volgens mij, ik heb wel een passage gevonden en daar refereerde net ook al SGP aan. Ik zal hem toch even voorlezen, om je doelen te halen, zal tijdig een grondstrategie opgesteld moeten worden, waarin je de instrumenten kiest die daarvoor nodig zijn. Dat kan ook het instrument onteigening zijn. Dus het frame dat wij dat in gaan zetten als mensen niet luisteren, wat net een beetje werd gesuggereerd door de SGP, volgens mij klopt dat niet. Dit is in ieder geval wat er in de nota staat en volgens mij heb ik net ook al benoemd hoe wij daar vanuit de coalitie naar kijken. En tenslotte, u heeft natuurlijk gelijk, we hebben net een debatje gezien over waar het geld nou wel of niet voor was bedoeld. Ik ben blij overigens dat er nog steeds geld voor opkoop van bedrijven inzit, in het hoofdlijnenakkoord, omdat ik denk dat het ook recht doet aan boeren die moeten stoppen. Dus dat is volgens mij goed. En voor die langere termijn zullen we inderdaad in gesprek moeten gaan met het Rijk. Wat het nu betekent dat dat geld wegvalt, dat de doelen nogal staan en hoe we daar met elkaar oplossingen voor gaan vinden. Ik hoop daarbij een beetje af te komen van alle SPUK's die we dan eenmalig gefinancierd krijgen en echt een langetermijnvisie hebben op hoe wij als provincie al die opgaves aankunnen. En dan tenslotte nog de vraag van mevrouw Hoek over de brief. Die brief was gericht aan Provinciale Staten. Dus ik denk dat het eigenlijk ten eerste aan u is om daar met een reactie te komen. Maar ik heb wel inmiddels contact gezocht met Jeroen van Wijk om toch nog eens even door te praten weer met het Stikstofcollectief, wat we geregeld doen, om het over de inhoud van hun brief te hebben.

De voorzitter: U heeft nog een interruptie van mijnheer Van den Dikkenberg. Ga uw gang.

De heer Van den Dikkenberg: Ja, voorzitter, als we met citaten aan de slag gaan, op pagina negen van de nota Grondbeleid staat onder het kopje overige ruimtelijke opgaven, UPLG en alle andere transitie en dergelijke die bezig zijn, als de opgave dan niet is gerealiseerd, zal een dwingend instrument zoals de onteigening noodzakelijk worden om de doelen die gesteld zijn tijdig te kunnen realiseren. Omdat de onteigeningsprocedure hier voor een bepaalde doorlooptijd heeft, zal hiermee op tijd opgestart moeten worden. Dit wordt in de grondstrategie verder uitgewerkt. En zo heb ik hem aangehaald en geciteerd. En volgens mij is dat precies waardoor we op achterstand komen te staan in vertrouwen met de gebieden. Dank u wel.

Mevrouw Sterk: Aangezien we nu steeds meer uit de nota Grondbeleid beginnen te citeren, denk ik dat het echt tijd is voor het volgende agendapunt.

De voorzitter: Voor dat we daar naartoe gaan, heb ik nog eerst even een vraag hoe wij het Statenvoorstel kaderstellende notitie UPLG straks in de Statenvergadering gaan behandelen. Nou, een hamerstuk kan sowieso al niet, een klein of een groot debat, als ik begin met een groot debat, wie zegt dan ja? Groot debat. Dan wordt het groot debat. Dank je wel. Aangezien het 3.00 uur is op een minuut na stel ik voor dat wij de volgende agendapunten 12, 13 en 14 nu niet meer kunnen gaan behandelen. En we gaan sowieso op, ik denk op woensdag 12 verder, begreep ik. En dan moeten we ook nog even kijken of we het dan allemaal redden. Maar u krijgt nog een mail van ons, begrijp ik. Ja, mijnheer

De heer Virginia: Ja, dank. Een punt, vraag van orde. Gezien het feit dat de agenda vandaag al niet afgewikkeld is, wat heel begrijpelijk is en er volgende keer ook al een heleboel punten opstaan, is de vraag wat gaat er gebeuren met de opgewaardeerde Statenbrief Handelingsperspectief Kaderrichtlijn Water. Want ik vrees dat die van de agenda af gaat vallen en ja, schuift hij dan door naar na de zomer of wordt daar het schriftelijk? Wellicht komt er nog een voorstel voor, maar ik vermoed dat hij niet behandeld gaat worden volgende keer.

De voorzitter: Ja, misschien wordt hij wel behandeld de volgende keer, maar als die niet behandeld wordt, dan zal die waarschijnlijk doorgeschoven worden. Maar we gaan even kijken hoe we dit gaan doen en we moeten ook even met elkaar gaan bekijken hoe we de volgende keer door de vergadering kunnen komen.

De heer Virginia: Dat hij behandeld gaat worden, is een illusie. Er staan geloof ik nog drie Statenvoorstellen, er staat opgewaardeerde Oude Tempel voor. Dat gaat niet lukken in een dagdeel.

De voorzitter: Wij komen daarop terug. Ja?

De heer Virginia: Ja, oké.

12. Sluiting

De voorzitter: Wacht even, dan schors ik nu de vergadering en dan wil ik u bedanken voor dit deel weer van de vergadering en de volgende keer dan.